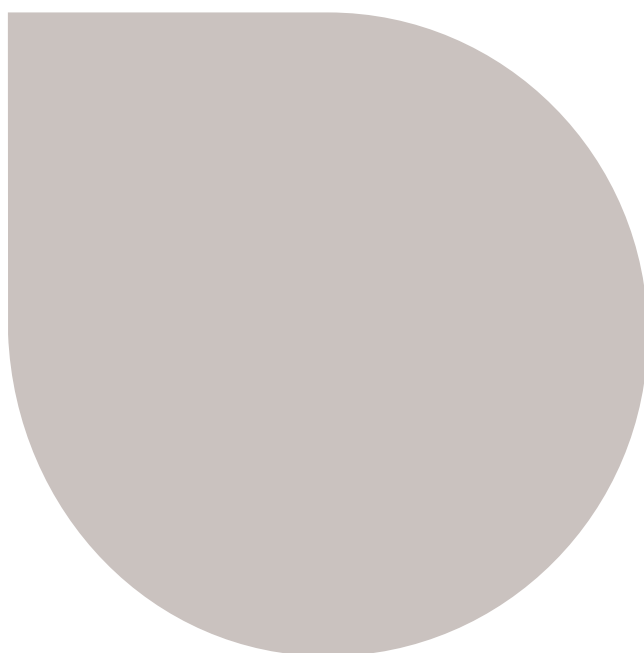
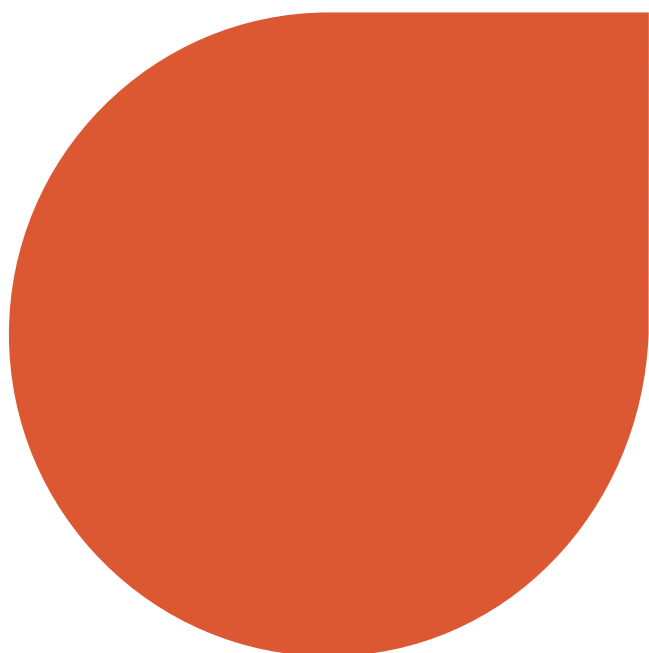
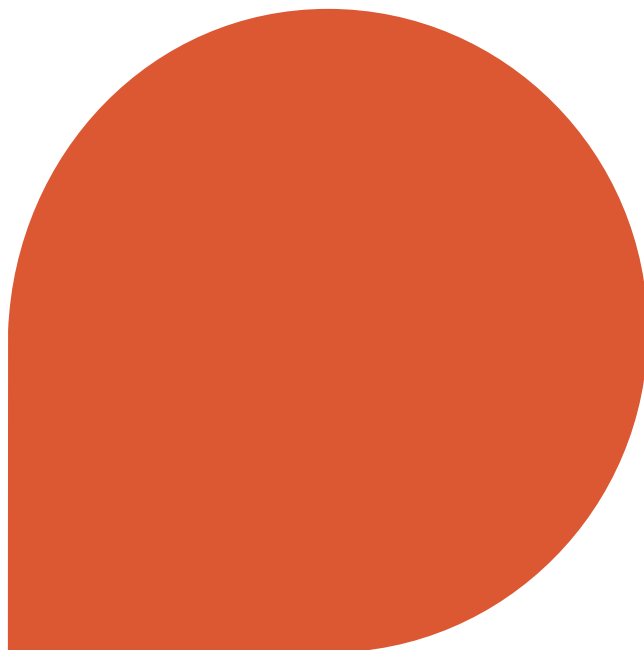
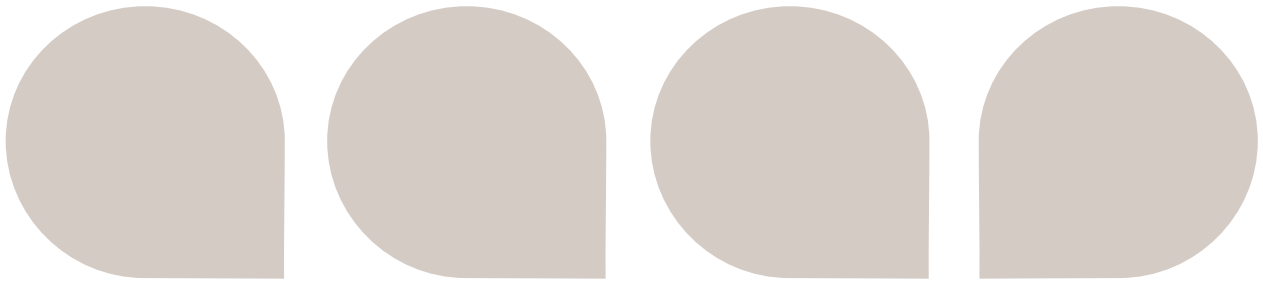

Riksantikvarieämbetets årsredovisning 2012

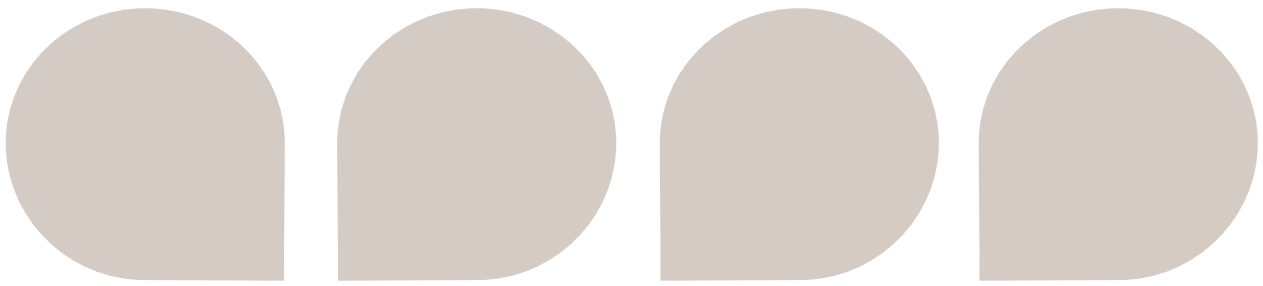

Riksantikvarieämbetet 2013
Box 5405, 114 84 Stockholm
Telefon 08-5191 8000
riksant@raa.se
www.raa.se

Bilder: Riksantikvarieämbetet och Kulturmiljöbild.

Foto förordssida: Jonas Widhe CC-BY-NC-SA <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/se/>
Bilderna är beskurna.

Förord

Riksantikvarieämbetet bedriver en verksamhet som spänner över ett brett fält och som berör och engagerar många människor. De externa parter som Riksantikvarieämbetet årligen samverkar med kan räknas i hundratal, besöken till myndighetens arkiv, bibliotek, besöksmål och arkeologiska undersökningar i tiotusental, och de virtuella besöken genom myndighetens webbsidor och tillgång till myndighetens information på andras webbsidor i miljontal.

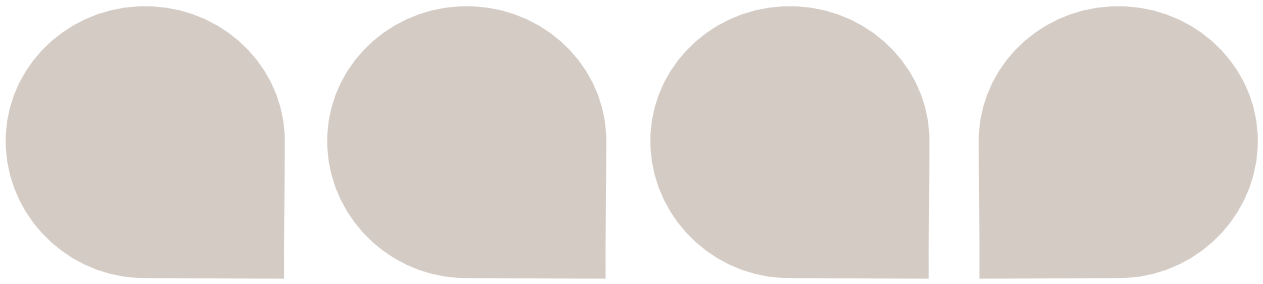
Nästan dagligen får vi i medierna belägg på att kulturarvet engagerar. Artiklar, nyhetsinslag och insändare förmedlar ofta arbetet med kulturarvet som något positivt, en tillgång och resurs. Men ibland handlar det också om oro – som när en del av Visby ringmur rasade i februari 2012 – eller kanske rent av sorg och förtvivlan som när byggnadsminnet Muramaris på Gotland nyligen förstördes genom en brand.

Mindre sällan lyfts samhällets långsiktiga förändringsprocesser och deras påverkan på förutsättningarna för att bevara, bruka och utveckla kulturarvet fram i medierna. Det kan handla om demografiska förändringar som den ökade inflyttningen till storstäderna och avfolkningen av delar av landsbygden, klimatfrågan, och vår tids stora identitetsfrågor. Under 2012 har Riksantikvarieämbetet drivit sex strategiska projekt som sammantaget syftar till att förbättra myndighetens och kulturmiljöarbetets förutsättningar att strategiskt och samlat ta sig an arbetet framöver.

Vidare har Riksantikvarieämbetet pekat ut två strategiska samhällsfrågor där myndigheten avser att kraftsamla den närmaste tiden. Det gäller kulturarv och tillväxt samt kulturarv, mångfald och social sammanhållning. Det är två för landet centrala samhällsfrågor där Riksantikvarieämbetet har mycket att tillföra och där långsiktighet, hållbarhet och en god livsmiljö står i fokus.

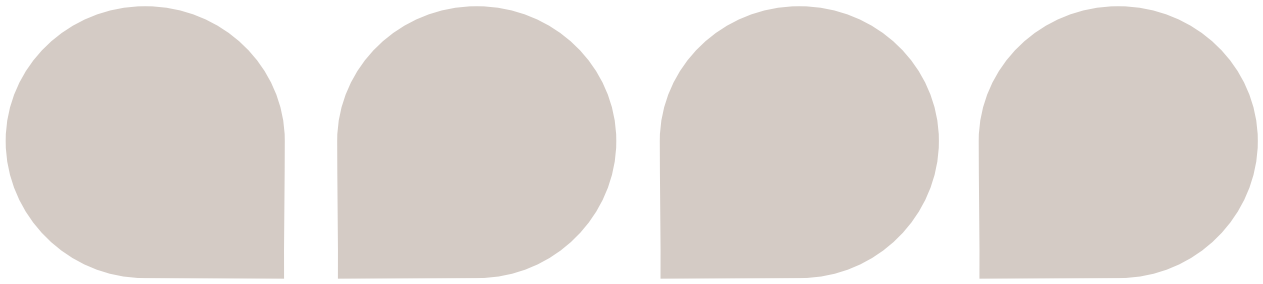
Lars Amréus
riksantikvarie

Förkortningar och ordlista

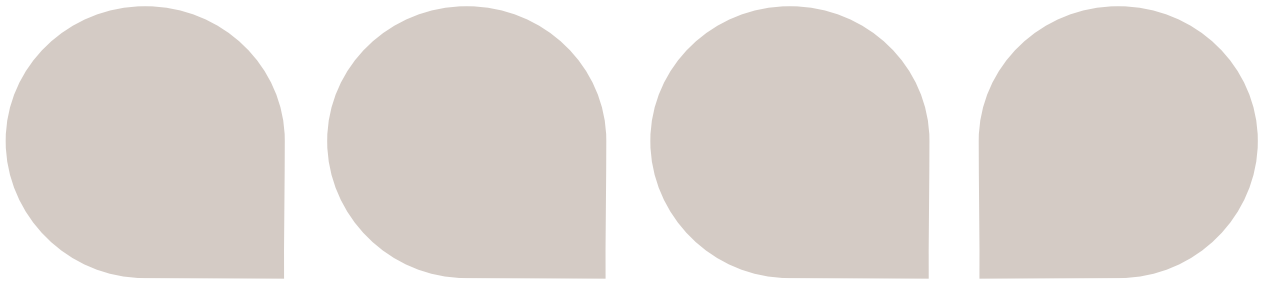
Förkortningar

BBR	Bebyggelseregistret
CAP	Common Agricultural Policy
DAP	Digital arkeologisk arkivering
EAC	European Archeological Councils
FMIS	Fornminnesinformationssystem
GIS	Geografiskt informationssystem
KML	Lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.
K-samsök	Informationsstruktur för digital kulturarvsinformation
PBL	Plan- och bygglagen
SBM	Statliga byggnadsminnen
SMT	Svens Museitjänst
Unesco	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
UV	Riksantikvarieämbetets arkeologiska uppdragsverksamhet

Ordlista

Co ₂ ol Bricks	Climate Change, Cultural Heritage & Energy Efficient Monuments
Creative Commons-licensiering	Ett internationellt licenssystem för märkning och tydliggörande av användning för material som är skyddat av upphovsrätt
Digisam	Riksarkivets samordningssekreteriet för digitalisering
FlickrCommons	Social webbsida för bland annat presentation av bilder
Fornsök	Riksantikvarieämbetets, Statens maritima museers och Sjöfartsverkets databaser med fornlämningar Humanosteologiska Analys/bestämning av benmaterial från människa
GIS-skikt	Geografiskt informationssystem där informationen läggs i olika skikt för t.ex. vägar, vatten, städer och fastigheter
Invasiv art	En art som introducerats utanför sitt ursprungliga utbredningsområde och som åstadkommer skada
Kringla	Riksantikvarieämbetets samsöksfunktion för kulturmiljöinformation
Kulturmiljövårdsanslaget	Anslaget 7:2, bidrag till kulturmiljövård
Källa	Handläggnings- och uppföljningssystemet för att administrera kulturmiljövårdsanslaget
Polytax	Namnet på ett antal inventeringar som från och med 1999 utförs av Skogsstyrelsen
Platsr	Riksantikvarieämbetets webbverktyg för att allmänheten ska kunna presentera en plats med historia i text, bild och med film
Reenactment	Historiskt återskapande av händelse eller företeelse
Reviewed papers	Artiklar som genomgått granskning av en forskningskommitté
Samlingsforum	Nätverk för alla som arbetar med samlingsförvaltning
Wikimedia	En stiftelse som står för driften av Wikipedia
Wikipedia	Ett gratis uppslagsverk på internet som skapas av användarna

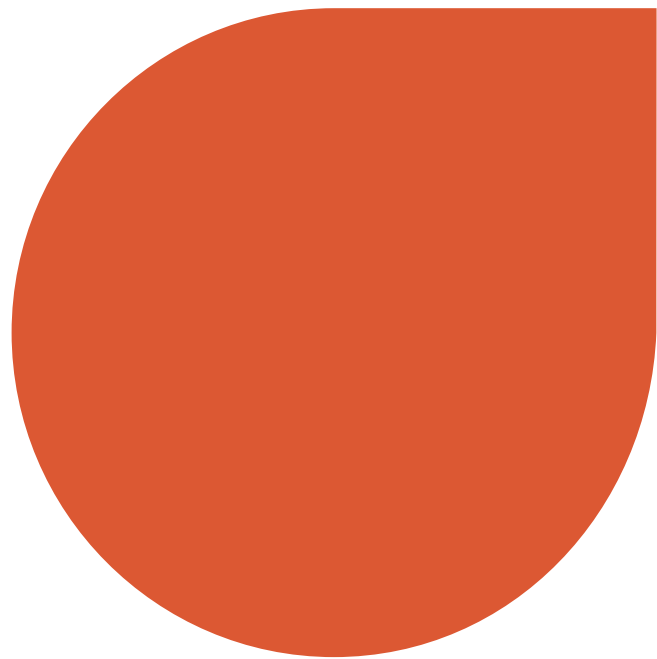
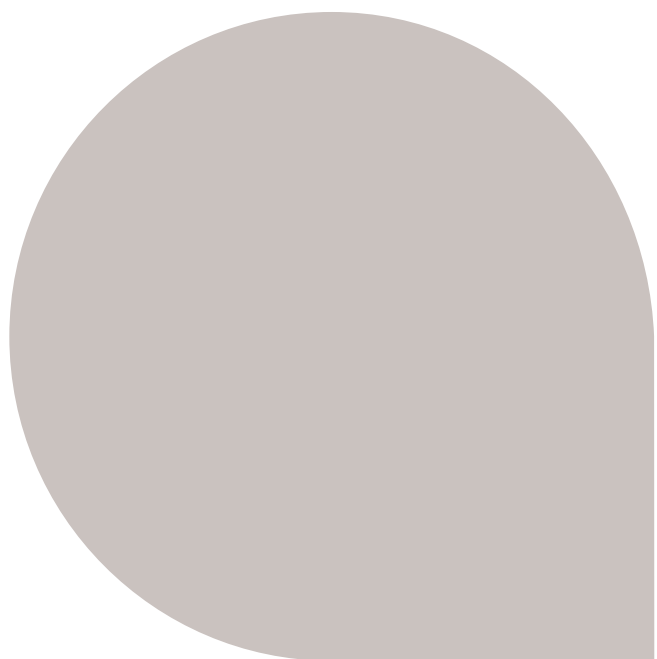
Resultatredovisning

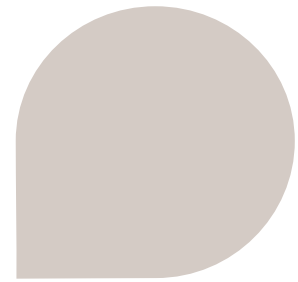
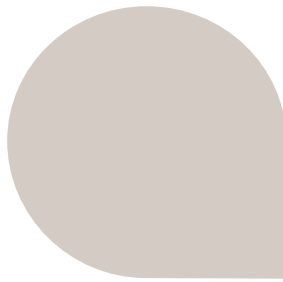
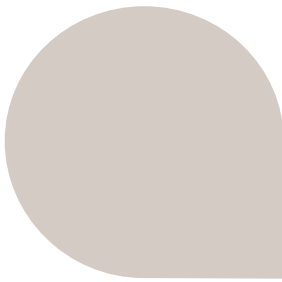
Insatsområden	8
Inriktning och samordning	8
Sektorforskning	10
Kulturminnen	14
Samhällsbyggnad	20
Kulturmiljövårdsanslaget	26
Kulturarvsförvaltning	35
Svensk Museitjänst	38
Fastigheter och besöksmål	39
Informationsförsörjning	44
Arkeologisk uppdragsverksamhet	56
Övrig redovisning	61

Finansiell redovisning

Sammanställning över väsentliga uppgifter	75
Resultaträkning	76
Balansräkning	77
Ansvarsförbindelser	78
Anslagsredovisning	79
Redovisning mot bemyndiganden i årsredovisningen	79
Villkor för anslag	80
Tilläggsupplysningar och noter	81

Resultatredovisning

Insatsområden

Inriktning och samordning

Mål

De strategiska ställningstaganden som utgör förutsättningar för myndighetens arbete har utvecklats och kommunicerats.

Verksamhetsbeskrivning

Arbetet handlar om att ta fram underlag för myndighetens övergripande inriktning, redovisat i dokument som strategi, inriktningsdirektiv och budgetunderlag. Det handlar också om att utveckla och samordna verksövergripande frågor genom att driva samverkan samt genomföra utredningar och hantera remisser.

I området ingår två särskilda anslagposter. Dels anslag till forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet (utgiftsområde 17, anslag 1:4, ap.10), som handlar om att bidra till att initiera och stödja tvärs- och mångvetenskaplig forskning och kunskapsuppbyggnad som är av betydelse för kulturarvsområdet. Dels anslag för lönebidrag och administrativt stöd m.m. inom ramen för det arbetsmarknadspolitiska programmet Kulturarvslyftet (utgiftsområde 14, anslag 1:4, ap. 2), där syftet är att kunna erbjuda utvecklande arbetsuppgifter inom kulturarvssektorn till personer som varit frånvarande från arbetsmarknaden en längre tid.

FoU-arbetet redovisas i följande avsnitt och Kulturarvslyftet i en separat rapport.

Sammanfattning med måluppfyllnad

Länsstyrelsesamverkan har fortsatt att utvecklas utifrån den modell som etablerats inom ramen för de gemensamma regeringsuppdragen.

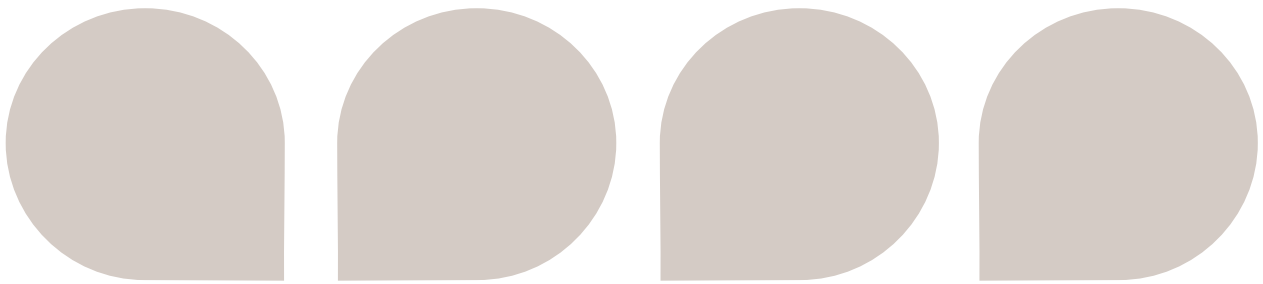
Myndigheten har även medverkat i samverkansrådet för den s.k. kultursamverkansmodellen som leds av Statens kulturråd, och där verkat för att kulturarv hanteras som en resurs i den regionala utvecklingen samt ses som en viktig aspekt i dialogen mellan landsting, kommuner, länsstyrelser och det civila samhället.

Medverkan har skett i uppföljning och utvärdering av miljömålsarbetet och i miljöministerns miljömålsforum. Överläggningar med miljömålsberedningen har genomförts.

En policy för myndighetens mångfaldsarbete har antagits under 2012.

Sveriges uppdrag i Unesco:s världsarvskommitté 2007–2011 har redovisats i en rapport till Kulturdepartementet. Riksantikvarieämbetet fortsätter att följa kommitténs arbete och representerade Sverige vid världsarvskommitténs möte i juni/juli 2012 då sju Hälsingegårdar fördes upp på Unesco:s lista över världsarv. I Sverige finns därmed 15 världsarv.

Riksantikvarieämbetet har deltagit i den årliga konferens som genomförs inom ramen för nätverket

European Heritage Heads Forum. Konferensen hade temat Public Engagement with Cultural Heritage.

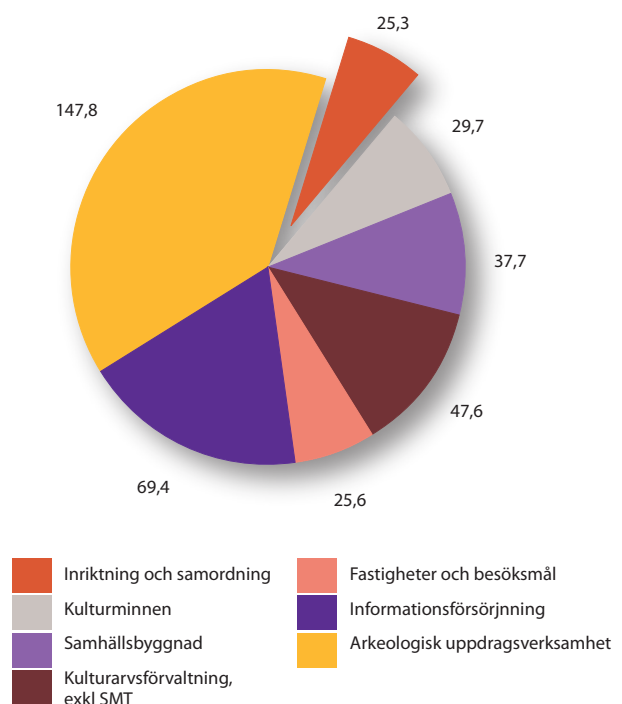
De nordiska riksantikvariernas årliga möte hölls i Norge där bland annat samverkan om miljöfrågor och världsarvnomineringar diskuterades.

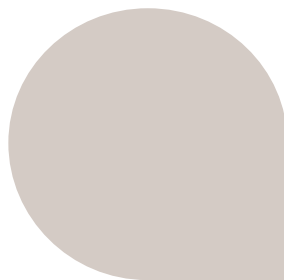
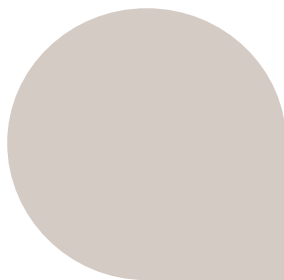
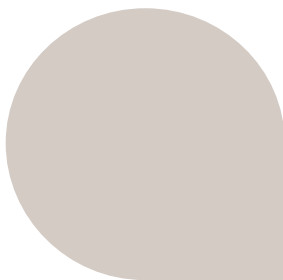
För arbetet inom nätverket Monitoring Group for Culture Heritage in the Baltic Sea States påbörjades ett förändringsarbete i dialog med nätverket av Senior officers som är kopplat till medlemsländernas kulturdepartement. Målet är att skapa en tydligare ansvarsfördelning mellan länderna och att effektivisera arbetet i nätverket.

Den internationella samverkan har bidragit till en stärkt omvärldsbevakning, ökad kunskap om andra aktörers kulturarvsarbete och ökade möjligheter att bidra till utvecklingen av kulturarvsarbetet internationellt. Ett arbete har påbörjats för att lägga fast en tydligare strategi för myndighetens internationella arbete.

För forskning och utveckling (FoU) har 13,1 mnkr fördelats. Verksamheten har pågått inom det nya FoU-programmet 2012–2016.

Diagram 1.
Insatsområdets andel av det totala kostnadsutfallet

Sektorsforskning

Mål

Forsknings- och utvecklingsverksamhet förtydligar och stärker de historiska och humanistiska perspektiven i arbetet för en hållbar samhällsutveckling. Forsknings- och utvecklingsmiljöer identifieras samt ger kulturarvsområdet och angränsande samhällssektorer kraft och inspiration att arbeta långsiktigt för fortsatt förändringsarbete.

Genom bidrag till forsknings- och utvecklingsprojekt förses kulturarvsarbetet med relevant kunskapsutveckling. Anslaget stimulerar till att forskning om kulturarv och kulturmiljö är ett levande forskningsområde i många akademiska miljöer. Beviljade projekt ingår i Riksantikvarieämbetets FoU-program 2012–2016 för kulturmiljöområdet.

Under 2012 pågår verksamheten inom ramen för det nya programmet FoU-program 2012–2016 för kulturmiljöområdet. FoU-programmet innehåller sex forskningsteman och har därmed utökat specialiseringen jämfört med tidigare programperiod 2006–2010/11 som slutredovisades i årsredovisning 2011. FoU-programmets sex forskningsteman är:

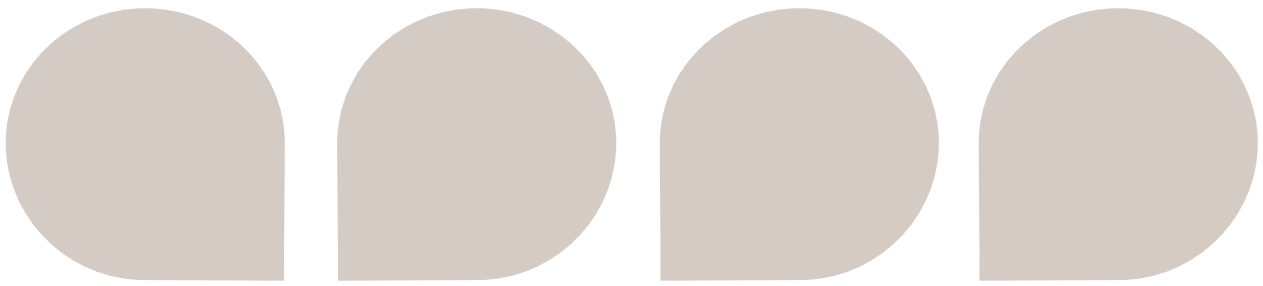
1. Kulturarvets betydelse
2. Tillståndet för kulturarvet
3. Förutsättningar för kulturarvsarbetet
4. Samverkan och dialog med andra aktörer och civila samhället
5. Kulturarvsinformation
6. Styrmedel

Tabell 1. Antal projekt per temaområde 2012

Kategori	Antal	Belopp
Påbörjade projekt 2001–2005	1	0,5
Påbörjade projekt 2006–2011	7	3,2
1. Kulturarvets betydelse	6	3,2
2. Tillståndet för kulturarvet	10	3,1
3. Förutsättningar för kulturarvsarbetet	5	1,2
4. Samverkan och dialog	0	0
5. Kulturarvsinformation	4	0,9
6. Styrmedel	2	1,3
Totalt fördelat	35	13,1

Eftersom endast resultat från det första året i det nya FoU-programmet 2012–2016 kan redovisas finns inget likformigt jämförelsematerial mellan olika år inom programperioden utan 2012 är år ett i en ny femårig sekvens.

Intresset för utlysningen av det nya FoU-programmet var stort med ansökningar inom programmet samtliga sex teman. Flest projekt beviljades inom tema 1, Kulturarvets betydelse och tema 2, Tillståndet för kulturarvet. De beviljade projekten lyfter fram frågeställningar kring hur historiska platser och föremål påverkar människor existentiellt, hur kulturarvet kan utvecklas som resurs, i vilket skick kulturarvet är samt kunskapsfördjupningar om förvaltning, konservering, teknik och material. Några projekt kunde också beviljas inom tema 3, Förutsättningarna för kulturarvsarbetet, tema 5, Kulturarvsinformation och tema 6, Styrmedel. Här pågår projekt som undersöker hur förutsättningarna för kulturarvsarbetet ändras när omvärlden förändras till exempel politiskt och organisatoriskt. Vidare hur

Tabell 2. Fördelning till olika mottagare

Mottagare	Belopp 2012	Antal 2012	Jämförelse antal 2006–2011
Museer	0,1	1	23
Länsstyrelser	0,5	2	2
Universitet/högskolor	9,0	15	103
Forskningsinstitut	0,4	5	9
Stiftelser	0	0	7
Byggnadsvårdsskolor	0	0	0
Övriga	1,1	2	4
RAÄ, extern medverkan	2,0	10	44
RAÄ, uteslutande internt	0	0	17
Totalt fördelat	13,1	35	209
Kostnad mnkr	2,3		

Kostnad 2,3 mnkr avser Riksantikvarieämbetets hantering av FoU. Den genomsnittliga kostnaden mellan åren 2006–2011 har varit 1,9 mnkr. Liksom tidigare år är det universitet och högskolor som är störst anslagsmottagare följt av Riksantikvarieämbetet som genomfört utvecklingsprojekt med extern medverkan av forskare. Andra anslagsmottagare var forskningsinstitut, museer och länsstyrelser. Prioriteringen av fleråriga tvärvetenskapliga projekt fortsätter, men prioritet ges också till kortare utvecklingsprojekt som tillgodoser behovet av direkta utvecklingsinsatser för myndighetens särskilda uppdrag. Antalet interna projekt med extern medverkan har ökat jämfört med tidigare programperiod.

kulturarvsarbetet kan utvecklas i samverkan med andra aktörer samt utvecklingsarbete kring dialog och informationsprocesser. Väsentligt för myndighetsarbetet är också de projekt som direkt utvecklar kunskapen kring styrmedel och effekterna på kulturarvet. Under året kunde några kortare utvecklingsprojekt direkt relaterade till verksamheten vid avdelningarna finansieras genom fördelning av oförbrukade anslag. Även kvarvarande fleråriga projekt från föregående programperiod beviljades anslag.

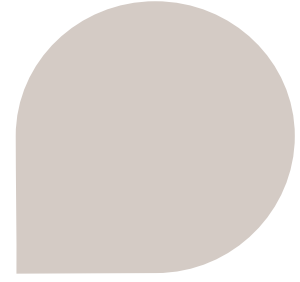
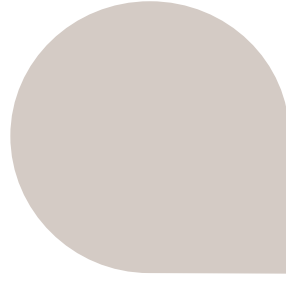
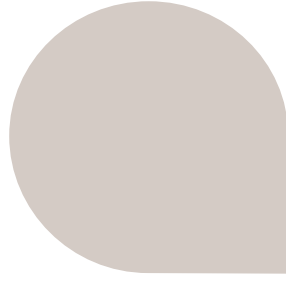
Utvecklingsarbete

FoU-program 2012–2016 är en strategi för myndighetens utvecklingsarbete kring kunskaps- och forskningsfrågor.

Samverkan mellan universiteten och FoU-verksamheten har genomförts för att få till stånd långsiktig extern finansiering av forskning om och för det kyrkliga kulturarvet. Ett flerårigt utvecklingsarbete har fortsatt för att skapa förutsättningar för kunskapsuppbyggnaden om det kyrkliga kulturarvet.

Myndighetens strategi för att tillgängliggöra viktig forskningsmaterial genom digitalisering har vidareutvecklats och några projekt har kunnat komma igång med extern finansiering.

Europeisk samverkan har vidareutvecklats inom Joint Programming Initiative for Culture Heritage and Global Change där en första gemensam utlysningstext har utarbetats liksom formerna för hur samverkan ska fortsätta. Målsättningen är en gemensam europeisk forskningsutlysning.

Utvecklingsarbete kring viktiga gemensamma kunskaps- och forskningsområden har etablerats mellan Riksantikvarieämbetet och Naturvårdsverket. En gemensam utlysning av forskningsmedel över tre år har genomförts med temat Integrerad natur- och kulturmiljö för en levande fjällvärld. Syftet är att attrahera nya forskningssamarbeten mellan naturvetenskap och humanistisk-samhällsvetenskapliga forskare och institutioner för att få fram nyorienterad kunskap för miljö kvalitetsmålet Storslagen fjällmiljö.

Ett fortsatt utvecklingsarbete kring forskningsfinansiell samverkan har bedrivits i anslutning till Samordnad forskning för hållbar stadsutveckling och Delegationen för hållbara städer. Seminarier och workshops har anordnats av de gemensamt finansierade projekten där forskningsfinansiärerna inbjudits till dialog.

Forskningskommunikation

FoU-verksamhetens hemsidor har omarbetats med ny och utförlig information. Under året har två seminariedagar genomförts inom ramen för Forum för kulturarvsforskning som är en seminariereserier i samverkan med Statens historiska museer, Stockholms universitet, Vitterhetsakademien och Riksantikvarieämbetet. Seminariernas teman har varit Sakrala rum och Kulturmiljövårdens framtidsfrågor.

FoU-bidrag har getts till tre konferenser som för ut resultat från genomförda projekt och identifierar nya forskningsbehov:

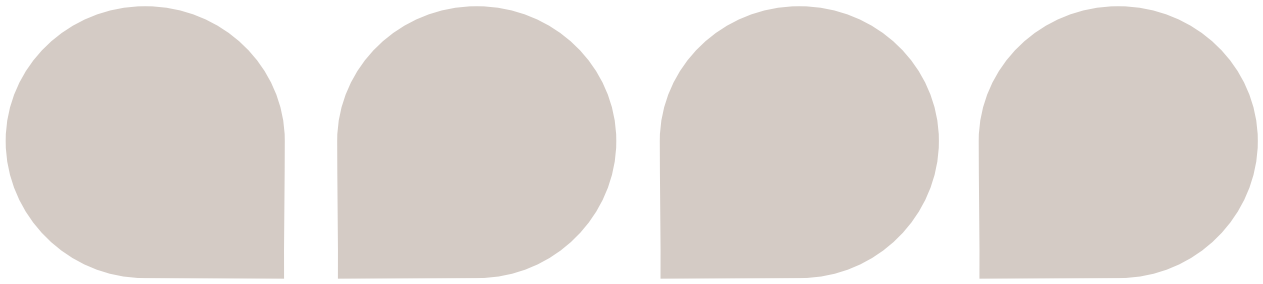
- Industrisamhällets kulturarv i praktik och forskning, Arbetets museum.
- Kalejdoskop och Att störa homogenitet, Länsstyrelsen Västernorrland.
- Kultur- och trädgårdsväxternas historia, Stockholms universitet.

Följande FoU-publikationer med resultat från genomförda FoU-projekt har getts ut av Riksantikvarieämbetet:

- Bedömnings- och utvärderingsmetoder inom uppdragsarkeologin. En studie av anbuds-förfaranden genomförda under åren 2008–2009 Rapport från Riksantikvarieämbetet 2012. ISBN 978-91-7209-604-2.
- New methods for documentation and analysis in building archaeology-prestudy. A project funded by the Swedish National Heritage Board, R&D funds. UV Rapport 2012:1. 2012. ISSN 1104-7526.

Resultat av FoU-projekt som finansierats av anslaget och som har getts ut av externa förlag eller av universitet:

- Samiska växter i Lapponia. 2012. Åttje, Svenskt Fjäll- och Samemuseum. ISBN 978-97-87636-21-9.
- På anstalt. Andra minnen av det moderna. 2012. Jantli förlag. ISBN 978-91-7948-239-8
- Bevara betongen. 2012. Svensk byggtjänst. ISBN 978-91-7333-491-4.

- Byggnaden som kunskapskälla. Gothenburg studies in conservation 27. 2012. ISBN 978-91-7346-714-8.
- Åkerns blomma. Trädgården som jordbrukets förebild i 1800-talets Skåne. Doctoral Thesis No 2012:9. Faculty of Landscape planning, horticulture and agricultural science.
- Negotiating culture, assembling a past – the visual, the non-visual and the voice of the silent actant. Gothenburg Studies in Conservation 28. Göteborgs universitet. Acta Universitatis Gothoburgensis. 2012. ISBN 978-91-7346-726-1.
- Bonadsmåleri under lupp. Spektroskopiska analyser av färg och teknik i sydsvenska bonads målningar 1700–1870. Gothenburg Studies in Conservation 29. Göteborgs universitet. Acta Universitatis Gothoburgensis. 2012. ISBN 978-91-7346-731-5.
- Parken på Grönsöö. Om bevarande och utveckling av en historisk park. Rapporter Institutionen för stad och land 2/2012, SLU. 2012. ISBN 978-91-85735-25-9.
- Volontärer och kulturarv. 2012. Jamtli förlag, ISBN 978-91-7948-241-1.

Insatsområde: Kulturminnen

Mål

Kunskapsuppbyggnad och lagtillämpning har vidareutvecklats mot ökad kvalitet, effektivitet, rättssäkerhet och demokrati så att kulturmiljöarbetet fått en mer enhetlig och av helhetssyn präglad tillämpning av Kulturminneslagen och Miljöbalken.

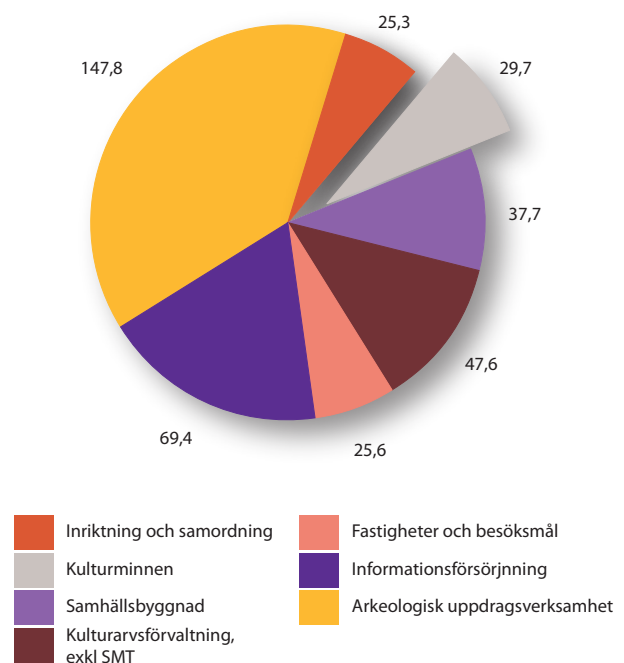
Verksamhetsbeskrivning

Arbetet inom insatsområdet inriktas på att valda kulturminnen och kulturmiljöer ska tas tillvara i en hållbar samhällsutveckling. Det innebär omvärldsbevakning, uppföljning och utvärdering, programarbete, kunskapsuppbyggnad och vägledning av tillämpningen och att utveckla de juridiska styrmedlen. Arbetet utförs i samverkan med ett brett spektrum av aktörer – offentliga, privata och ideella – och syftar till bättre kunskapsunderlag vid lagtillämpning samt till nya former för delaktighet.

Sammanfattning med måluppfyllnad

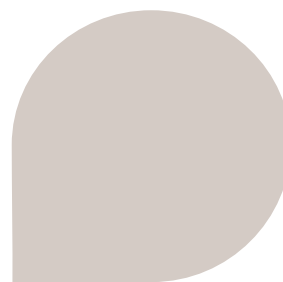
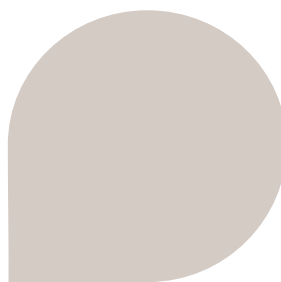
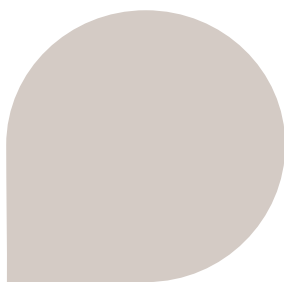
Arbetet inom insatsområdet har präglats av långsiktighet men också av förnyelse i takt med ett förändrat samhälle. Det gäller såväl arbetet med de juridiska styrmedlen i sig som att utveckla och stödja den kunskapsuppbyggnad som krävs för tillämpningen. För att uppnå en hållbar utveckling har stor vikt lagts på att utveckla nya former för delaktighet och engagemang, hos både förvaltare och allmänhet.

Diagram 2. Insatsområdets andel av det totala kostnadsutfallet

Ett under föregående år påbörjat arbete med Europarådets ramkonvention om kulturarvets samhälleliga värde (Farokonventionen) har fortsatt och intensifierats. Riksantikvarieämbetet har tillsammans med övriga nordiska länder sökt och fått bidrag från Nordiska Ministerrådet (TEG) för ett nordiskt samarbete kring Farokonventionen. Detta förprojekt avslutades under året och har resulterat i en större projektansökan om ett fortsatt nordiskt samarbete kring Farokonventionen.

En viktig arbetsuppgift har under året varit att stödja Kulturmiljöutredningens arbete.

Tabell 3. Ärenden och remisser i antal

Antal ärenden och remisser	2012	2011	2010
Ärenden 2 kap KML	365	443	1188
Ärenden 5 kap KML	55	43	60
Ärenden SBM	382	380	367
Regeringsremisser	5	6	2
Övriga remisser	55	84	120
Kostnad i tkr	5 652	4 659	6 200

Ärenden/remisser fördelade på kategorier. Riksantikvarieämbetet har utpekats ansvar då det gäller beslut om inlösen och fyndfördelning enligt 2 kap. KML, utförelsefrågor enligt 5 kap. KML samt tillsyn över SBM enligt särskild förordning. De stora ärendemängderna kan knytas till nämnda beslutsfunktioner. Riksantikvarieämbetet mottar också förfrågningar och remisser från länsstyrelser och andra myndigheter. Övriga remisser innefattar bl. a. frågor om ortnamn (1 kap. KML), byggnadsminnen (3 kap. KML), kyrkliga kulturminnen (4 kap. KML) samt världsarvsfrågor. Riksantikvarieämbetet har under de senaste åren arbetat för att minska antalet remisser där länsstyrelserna har tillsynsansvar, bl. a. genom ett mer aktivt vägledningsarbete. Flera områden inom KML har under året varit föremål för diskussion och översyn, vilket avspeglar sig i ett ökat antal regeringsuppdrag och remisser i principiella frågor som i sin tur har krävt mera resurser.

Insatserna har vidare handlat om fortsatt stöd och vägledning till länsstyrelsernas arbete och syftar till en mer enhetlig tillämpning av KML och miljöbalken (1998:808). Myndigheten har varit drivande och samlande genom att färdigställa vägledningar och handböcker, ta fram remissvar och policys, samt uppföljningar och utvärderingar. Arbetet har genomförts i samråd och i samverkan med berörda aktörer, framför allt länsstyrelserna. Seminarier och workshops har hållits och information spridits.

Ett effektivt kulturmiljöarbete är beroende av en tydlig ansvars- och rollfördelning. Under 2012 har ett arbete initierats angående överinseende med syfte att

klargöra Riksantikvarieämbetets övergripande ansvar enligt KML. Arbetet slutförs 2013. Inom ramen för pågående revidering av handbok för kulturresevat har även uppdraget enligt miljötillsynsförordningen (2011:13) avseende tillsynsvägledning analyserats.

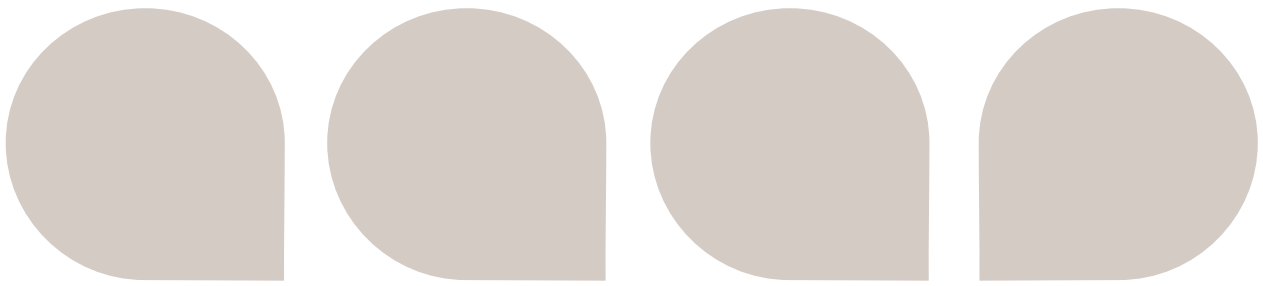
Fornminnen och kulturresevat

Kulturarvsbrott

Riksantikvarieämbetet ansvarade för innehållet i EAC-konferensen Who Cares? Perspectives on Public Awareness, Participation and Protection in Europe's Archaeology, som genomfördes i Paris. Syftet med konferensen var att ge överblick över likheter och skillnader mellan länderna samt perspektiv på professionella förhållnings- och arbetsätt, inte minst konventioner och lagar. En svensk moderator ledde mötet som hade ett nytt och uppskattat upplägg som gav utrymme för diskussioner och sammanfattningar. Myndigheten har ansvarat för fyra artiklar samt redigeringen av alla artiklar som publicerats i serien EAC occasional papers.

Det finns skäl att misstänka att det förekommer att fornfynd som bjuds ut till försäljning på internet är olagligt införskaffade. En kartläggning har därför genomförts av denna handel. Resultatet ska användas för att motverka olaglig hantering av fornfynd.

Brottsförebyggande rådet har på uppdrag av Riksantikvarieämbetet genomfört en kartläggning av de hinder som finns för efterlevnaden av bestämmelserna i KML om utförelse av vissa äldre kulturföremål. Rapporten ger Riksantikvarieämbetet underlag för att arbeta med nya vägar till information och samverkan med olika aktörer samt att på sikt pröva om

regeringen behöver uppmärksammas på en översyn av lagstiftningen.

En vägledning om hantering av fornminnesbrott har färdigställts. Arbetet har byggts på tidigare genomförda uppföljningar av länsstyrelsernas, Åklagarmyndighetens och polisens hantering av misstänkta fornminnesbrott. Den syftar till att förbättra förutsättningarna för en enhetlig och transparent hantering av misstänkta brott. En konsekvent hantering av misstänkta fornminnesbrott, genom åtalsanmälningar, bör fungera preventivt och öka allmänhetens respekt för det skydd som fasta fornlämningar har genom KML. På sikt ökar sannolikt förutsättningarna för att antalet skadade eller förstörda fornlämningar ska minska.

Fornlämningar

Behovet av att följa upp och utvärdera kvaliteten av inventeringar och registreringar av fornlämningar är stort. Därför har en utvärdering inletts kring kvaliteten på resultatet från särskilda arkeologiska utredningar som beslutats av länsstyrelserna enligt 2 kap. 11 § KML. Syftet är att undersöka om det finns brister i systemet och föreslå hur de kan åtgärdas. Ett preliminärt resultat visar att kvaliteten på utredningarna varierar och att de inte alltid kan användas som rättsäkra beslutsunderlag.

Skogens kulturarv

Samarbetet mellan Skogsstyrelsen och Riksantikvarieämbetet ska främja ömsesidig förståelse för varandras roller, ansvarsområden och arbetssätt. Båda myndigheterna har aktivt deltagit i varandras forum och uppdrag inom det gemensamma området. Sam-

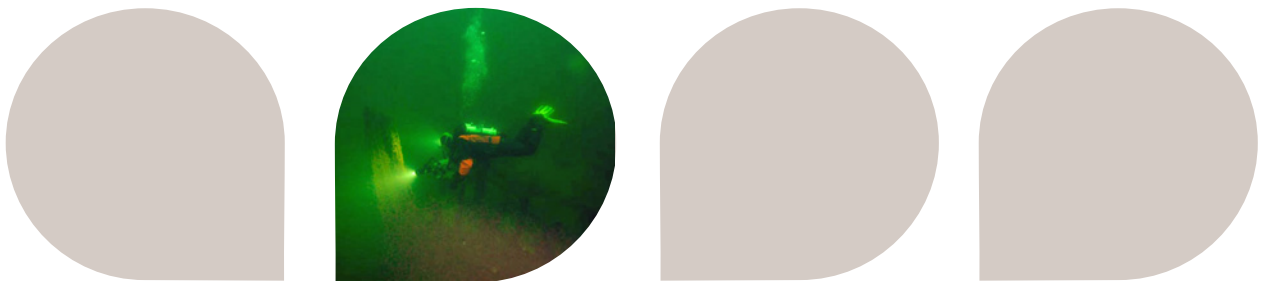
ordnad och effektiviserad handläggning inom och mellan myndigheterna samt med skogsbruket prövas inom ramen för det s.k. FURA-projektet. Tre län har producerat skriftlig information om hur man ska avverka i anslutning till fornlämningar, utan att skada dem. Om denna information följs, behövs inget tillstånd enligt KML. Projektet avslutas 2012 och ska utvärderas 2013.

Uppföljningen av skogsbrukets effekter på värdefulla kulturmiljöer enligt skogsvårdslagen sker i dag inom Skogsstyrelsens Polytax. I samverkan mellan Skogsstyrelsen och Riksantikvarieämbetet har detta arbete utökats med uppföljning av skogsbrukets effekter på fornlämningar enligt KML. En utvärdering av projektet planeras till 2015.

Under åren 2012–2016 pågår projektet Kvalitetssäkring Skog och historia, ett samarbetsprojekt med Skogsstyrelsen som syftar till att kvalitetssäkra 45 000 registreringar från inventeringarna. Under projektets första år har arbetet inriktats på förankring inom den regionala kulturmiljövården och Skogsstyrelsen. Två referensgruppsmöten har genomförts samt två seminarier/workshops, varav det ena riktade sig till länsstyrelser och Skogsstyrelsen och det andra till utförare. Praktisk kvalitetssäkring i fält har bedrivits i totalt 13 län.

Marina kulturlämningar

Tillsammans med Statens maritima museer och Naturhistoriska riksmuseet har en FoU-förstudie om hur kulturarvet under vatten påverkas av klimatförändringar och invasiva arter genomförts. Förstudien har utmynnat i förslag om forskning på genetik och biologi hos de invasiva arterna där kulturmiljövår-

den kan dra nytta av resultaten samt om samverkan kring långtidsövervakning av det marina kulturarvets tillstånd avseende invasiva arter.

Under de senaste åren har flera kulturhistoriskt mycket intressanta skeppsvrak påträffats på havsbotten långt utanför kusterna. I dag är det möjligt att dyka på de relativt stora djup där dessa vrak finns. I syfte att samverka kring en bättre tillsyn av ett urval förlisningsplatser med skeppsvrak av högt kulturhistoriskt värde har myndigheten haft återkommande kontakter med Försvarmakten och Kustbevakningen. Samtal har förts med representanter för upphittarna av vraket efter regalskeppet Svärdet, Södertörns högskola och Statens maritima museer om hur en skyddsdocumentation av vrakplatsen kan göras på ett metodiskt sätt som går att upprepa på andra vrakfyndplatser.

Kulturresevat

Naturvårdsverket har under hösten upphävt de med Riksantikvarieämbetet utarbetade gemensamma allmänna råden om natur- och kulturresevat. Under 2012 påbörjades en revidering av handboken som senast uppdaterades 2005. Riksantikvarieämbetet avser att under 2013 ta fram nya vägledningstexter för kulturresevat som ansluter till Naturvårdsverkets vägledningstexter för naturresevat.

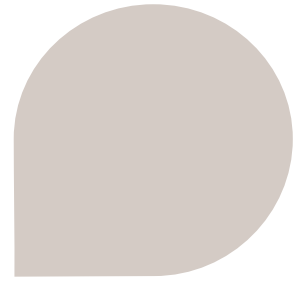
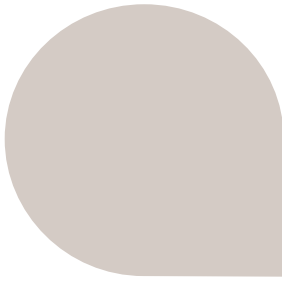
Arkeologi och fynd

Två heldagsseminarier har hållits med länsstyrelsernas arkeologihandläggare. Det första vände sig till de länsstyrelser som arbetar med eller planerar att arbeta med arkeologiska handlingsprogram. Syftet var att skapa forum för erfarenhetsutbyte, särskilt för dem som just påbörjat sitt arbete. Åtta länsstyrelser medverkade. Det andra seminariet med deltagare från 17

Tabell 4. Fyndfördelning och fyndinlösen

Antal ärenden rörande fyndfördelning och fyndinlösen	2012	2011	2010
Beslutade ärenden KML 2:14 (ersättning)	3	15	19
Beslutade ärenden KML 2:17 (fyndfördelning)	316	417	1158
Beslutade ärenden KML 2:16 (fyndinlösen)	5	7	1
Kostnad i tkr	937	1 635	3 402

Riksantikvarieämbetet fattar beslut enligt 2 kap. KML rörande ersättningsfrågor vid arkeologiska undersökningar, fyndfördelning och inlösen av fornfynd. Särskilda satsningar gjordes 2009 och 2010 för att minska antalet öppna fyndfördelningsärenden. Antalet beslutade fyndfördelningsärenden har under året minskat, vilket beror på att registrering av rapporter nedprioriterats till förmån för systemutveckling av FMIS.

länsstyrelser behandlade bland annat nytt system för fyndfördelning, inrapportering till FMIS och hanteeringen av ärenden som berör både fornminnen och kyrkliga kulturminnen.

Ett tidigare förslag till nytt fyndfördelningssystem har omarbetats. Förslaget går ut på att formalisera nuvarande praxis och syftar till att integrera fyndfrågorna bättre i den uppdragsarkeologiska processen. Under 2013 ska det nya systemet för fyndfördelning prövas i ett urval län.

Med anledning av att frågor om återlämnande av föremål ökar, till exempel vad gäller krigsbyten från stormaktstiden, har information om detta tagits fram till Riksantikvarieämbetets hemsida.

Kyrkliga kulturminnen, enskilda och statliga byggnadsminnen

Föreskrifter enligt 4 kap. KML om de kyrkliga kulturminnen beslutades och trädde i kraft våren 2012. Även en vägledning har tagits fram i samarbete med Svenska kyrkan, länsstyrelserna och andra berörda aktörer. För att kommunicera föreskrifter och vägledning har fem seminarier genomförts.

Riksantikvarieämbetet har medverkat i en referensgrupp angående Svenska kyrkans arbete med att ta fram ett digitalt inventarieregister, SACER. Det driftsattes 2012 och erbjuds kostnadsfritt till samtliga församlingar inom Svenska kyrkan. Därmed finns ett register som motsvarar KML:s krav på inventarieförteckningar för kulturhistoriskt värdefulla kyrkliga inventarier.

Riksantikvarieämbetet har i samverkan med fyra länsstyrelser tagit fram en vägledning som rör byggnadsminnen (3 kap. KML).

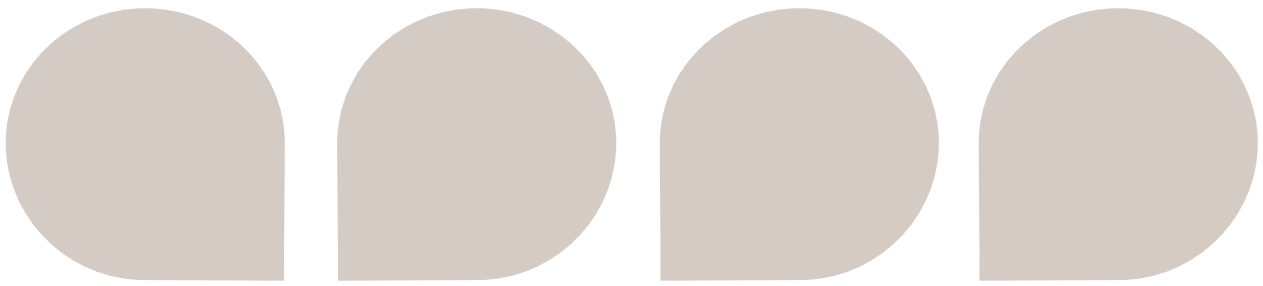
En ny ansökningsblankett vid ändring av statliga byggnadsminnen har tagits i bruk. Den fungerar som beslutsskrivelse och bedöms kunna effektivisera handläggningen betydligt.

Riksantikvarieämbetet har stöttat den pågående utredningen om omstrukturering av statens bestånd av vissa kulturfastigheter (S 2012:07 och 2012:104).

Myndigheten har varit stödjande i flera större och principiellt intressanta ärenden som ny- och ombyggnaden av vägsträckningar intill och genom det statliga byggnadsminnet och världsarvet Drottningholm, vibrationskador i samband med andra storskaliga infrastrukturprojekt i Stockholm samt frågan om flytt eller rivning av bebyggelse i samband med stadsomvandlingen i Kiruna.

Världsarv i Sverige

Den periodiska rapporteringen av de svenska världsarven har fortsatt. En aktuell s.k. Statement of Outstanding Universal Value (SOUV) har tagits fram av respektive världsarv med stöd av Riksantikvarieämbetet, som därefter sänts till Unesco. Vid Världsarvskommitténs möte i St. Petersburg beslutades att påbörja den egentliga periodiska rapporteringen för den region Sverige tillhör. Den genomförs genom ett onlineverktyg och består av frågor uppdelade i två sektioner. Riksantikvarieämbetet ansvarar tillsammans med Naturvårdsverket för den sektion som rör hela landet och de enskilda världsarven för den del som rör respektive världsarv. Under hösten anordnades tillsammans med Nordic World Heritage Foundation (NWHF) en workshop för samtliga svenska världsarv där verktyget introducerades. Den

periodiska rapporteringen ska avslutas vid halvårsskiftet 2013 och beslutas vid Världsarvskommitténs möte 2015.

Riksantikvarieämbetet har under flera år deltagit i ett arbete som letts av Island med en serienominering av vikingatida världsarv inklusive det befintliga världsarvet Birka och Hovgården. Under hösten bestämde Riksantikvarieämbetet att inte längre delta i det arbetet. Ställningstagandet är resultatet av en samlad bedömning av många faktorer.

Trafikverket har färdigställt den första fasen av en Heritage Impact Assessment (HIA) rörande påverkan på världsarvet Drottningholm av vägprojektet Förbifart Stockholm och väg 261. En fullständig HIA kan färdigställas först när alternativ övervägts och skadeförebyggande åtgärder tagits fram.

Riksantikvarieämbetet har under året sett ett ökat tryck på världsarven i form av motsättningar mellan olika samhällsintressen. Kunskapen om världsarvs-konventionens innebörd och tillämpning behöver öka hos de myndigheter och andra som kan påverka världsarven.

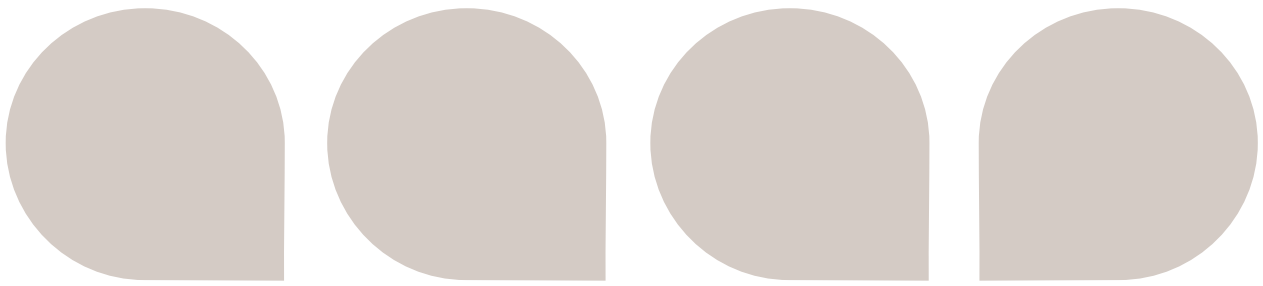
Mångfald

Det finns många förutfattade meningar om kopplingen mellan mångfald och kulturmiljö som behöver bemötas. Myndighetens arbete med mångfald har förnyats så att det ligger i linje med forsknings- och samhällsutvecklingen. En policy och en plan som ska ligga till grund för arbetet från och med 2013 har tagits fram.

Riksantikvarieämbetet har medverkat i seminariet *Ways to promote the preservation of indigenous culture: Views from Canada and Sweden* på Kanadas ambassad med anledning av utdelningen av Hans Mannebys minnesfonds internationella pris för museiutveckling. Vidare har Riksantikvarieämbetet deltagit i en diskussion om samisk kulturmiljövård på de norska museernas riksförbunds årliga möte.

Riksantikvarieämbetet har arbetat med mångfald, barn och unga och det civila samhällets aktörer genom ett samarbete med Berättarministeriet och Hovsjöskolan i Södertälje. Barn från ett område med hög arbetslöshet har erbjudits tillgång till kulturmiljön och historieskrivande. Projektet visas i en utställning på Historiska museet, vilken öppnades inför 200 gäster och har besökts av skolklasser. Projektet, som finns dokumenterat i en film, resulterade i en metod och är ett konkret exempel på hur barn och unga – drivna av upptäckarglädje och eget berättande – deltar i tolkning, värdering och urval och därmed visar att alla kan få tillgång till den gemensamma kulturmiljön.

Med anledning av det av regeringen initierade det romska kulturåret 2012 har ett arbete inletts för att utveckla arbets- och tankesätt med utgångspunkt i frågor som rör romsk kultur, som ska ligga till grund för ett utvecklat arbete om kultursyn i praktik och styrning under 2013.

Insatsområde: Samhällsbyggnad

Mål

Förutsättningarna för att kulturarvet tas tillvara som en resurs i en hållbar samhällsutveckling har stärkts och ett väl fungerande samspel med andra sektorer har vidareutvecklats.

Verksamhetsbeskrivning

Insatsområdet handlar om att lyfta fram kulturarvsperspektiv i arbetet med till exempel regional tillväxt, landsbygdsutveckling, planering av bebyggelse och transporter, hur kulturarvet kan användas som en hörnsten i en hållbar samhällsutveckling m.m. Detta omfattar arbete med omvärldsbevakning, uppföljning och utvärdering, programarbete, kunskapsuppbyggnad och vägledning av tillämpningen. Arbetet utförs i samverkan med ett brett spektrum av aktörer – offentliga, privata och ideella. Området handlar om att använda kulturmiljövårdens ekonomiska styrmedel samordnat med andra sektors styrmedel så att största möjliga kulturmiljönytta kan uppnås.

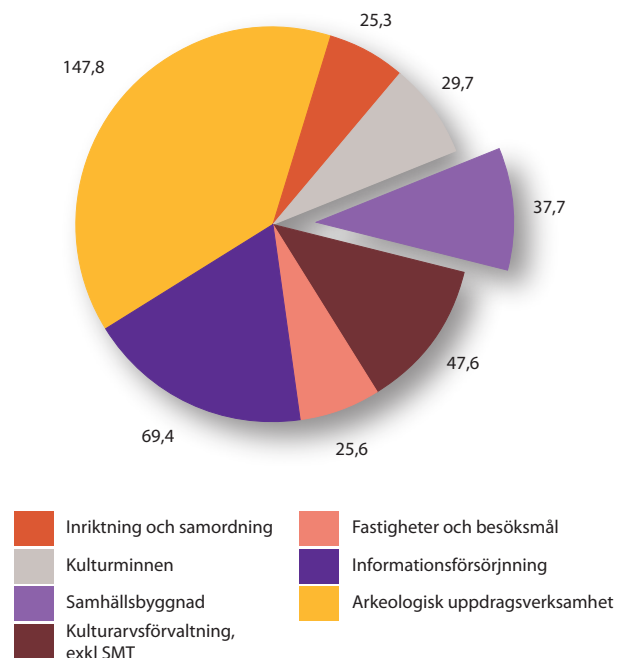
Sammanfattning med måluppfyllnad

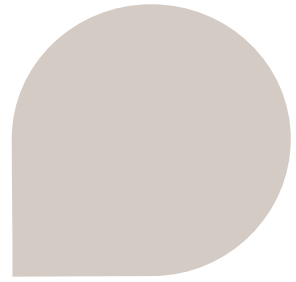
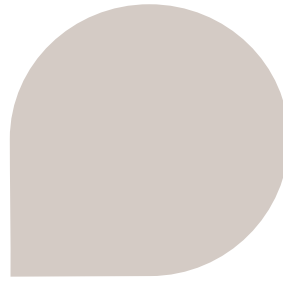
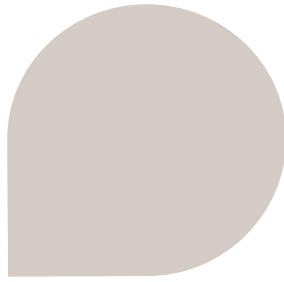
Effekterna av insatserna märks genom att Riksantikvarieämbetet är efterfrågat och att kulturmiljöfrågor finns med i andra myndigheters juridiska, ekonomiska och informativa styrmedel. Genom att ge vägledning och visa goda exempel har myndigheten ökat kunskapen om kulturmiljöns betydelse. Genom yttranden har tolkningen av kulturmiljön utvecklats

utifrån gällande regelverk. Kulturmiljöperspektiven har blivit tydligare i olika beslutsunderlag, efterfrågan på kulturarvskompetens breddats och kulturmiljöfrågan kommit med tidigt i olika processer. Den sammantagna effekten av detta är en ökad och breddad förståelse för hur kulturmiljön kan tas tillvara och utgöra en resurs i planeringen av det nya, samtidigt som intressekonflikter mellan olika värden och behov blivit skarpare. Det har resulterat i en ökad efterfrågan på myndighetens stödjande insatser vilket har krävt mer resurser.

Insatserna har handlat om hushållning med kulturmiljön i en betydande mängd ärenden enligt miljö-

Diagram 3. Insatsområdets andel av det totala kostnadsutfallet

balken rörande utbyggnaden av infrastruktur för transporter, energiförsörjning m.m. De har även omfattat kompetensutveckling riktad mot länsstyrelser och andra gällande kulturmiljöfrågor i plan- och bygglagen samt stöd i utveckling av metoder för landskapsanalyser för att bidra till att bättre ta tillvara kulturmiljön i planeringen av framtidens bebyggelse och infrastruktur. Arbetet med att utveckla samverkan med andra myndigheter i genomförandet av den Europeiska landskapskonventionen i Sverige har bidragit till att uppmärksamma behovet av ett humanistiskt perspektiv i samhällsplaneringen och att stärka tvärssektoriell samverkan och medborgarinflytande.

Kulturarvet som resurs för regional utveckling och tillväxt har inriktats på frågor om kulturmiljön i strukturfonds- och i det nya landsbygdsprogrammet för 2014–2020. Nya samarbeten har utvecklats bland annat med aktörer inom civilsamhället och kommersiella aktörer främst vad det gäller turism och kulturella och kreativa näringar. Pågående samarbeten har vidgats avseende aktuella frågor som friluftsliv och åtgärdsplanering enligt vattendirektivet. Sammantaget har insatserna inneburit att Riksantikvarieämbetet fortsatt har stärkt sin roll, blivit synligare och mer efterfrågade som partner i olika strategiska samarbeten.

Riksintresseprojektet har främst inneburit att den offentliga kulturmiljövärden förtydligat riksintressearbetets problem och potential. Dialogen och samverkan med länsstyrelserna har utvecklats genom att värdegrund, roller och ansvar tydliggjorts, vilket är en förutsättning för en mer likartad hantering

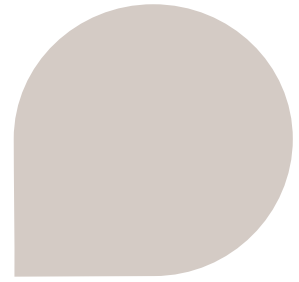
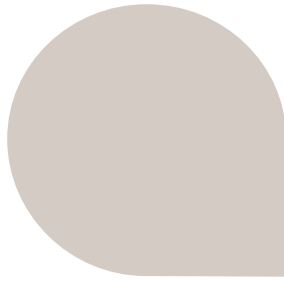
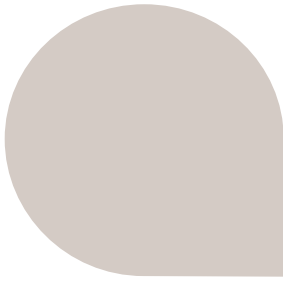
över landet för olika frågor. Rättssäkerheten och tydligheten kommer även att underlättas genom den gjorda översynen av GIS-uppgifter och webbsidor. Sammantaget har en grund lagts för att riksintressena ska bli mer kända, angelägna och begripliga för alla. Arbetet med att öka riksintressenas legitimitet har därigenom inletts.

Av anslaget till bidrag för kulturmiljövård har 251 mnkr betalats ut. Årets tillgängliga medel har uppgått till 249,3 mnkr, vilket innebär att en anslagskredit på 1,7 mnkr har tagits i anspråk. Bidragsgivningen kan skapa förutsättningar för ökad livskvalitet och en hållbar utveckling. Däremot är resultaten av insatserna svåra att mäta. Behovet av medel till de långsiktiga åtagandena för vård och underhåll överstiger befintliga bidragsmedel och det är därför angeläget att hitta fler former för samfinansiering för att kunna klara skötseln på lång sikt.

Stöd och samverkan samhällsplanering

Riksantikvarieämbetet har lämnat stöd och samverkat med andra myndigheter i planeringen och utbyggnaden av vindkraft och infrastruktur för kraftöverföring inom ramen för bland annat vinddialogen. Inom forskningsprogrammet VindVal har flera inkomna forskningsrapporter granskats. Erfarenheten visar att kontinuerlig samverkan med andra myndigheter är avgörande för att kulturmiljöfrågorna fortsatt ska hanteras på ett bra sätt i planeringen för vindkraft.

Medverkan har skett i Skogsstyrelsens dialogprojekt i grupperna kulturmiljö, sociala värden och hänsyn enligt 30 § skogsvårdslagen. Insatserna har lett till att medvetenheten har ökat om skogens kultur-

miljövärden och det biologiska kulturarvet så att det kan tas tillvara på ett bättre sätt inom skogsbruket.

Samverkan med Trafikverket har bland annat inneburit medfinansiering, stöd och synpunkter i arbetet med att i pilotlänen Västra Götaland och Västmanland utveckla analyser av landskapskaraktär. Sådana regionala planeringsunderlag har bidragit till att lyfta fram och samordna olika landskapskvaliteter för bättre tillvaratagande i både infrastrukturplanering och regional utvecklingsplanering.

Hållbar stadsutveckling

Samverkan har genomförts med Boverket, Arkitekturmuseet och Formas i arbetet med en hållbar stadsutveckling inom ramen för det regeringsuppdrag som ska redovisas i mars 2013. Under året har myndigheten bland annat initierat en forskarantologi om kulturarv, konsumtion och hållbar stadsutveckling som kommer att ges ut 2013.

Vid World Urban Forum 6 i Neapel, Italien, medverkade Riksantikvarieämbetet genom interaktiva aktiviteter i den svenska montern, arrangemang av ett seminarium samt genom att riksantikvarien deltog i en s.k. Dialogue samt i Boverkets seminarium om mötesplatser. Insatserna gjordes under ett samlat tema, Future Memory – Choices & Consequences. Målsättningen var att få deltagarna att reflektera kring hur framtidens kulturarv är en konsekvens av gårdagens och dagens val. Exempel på genomslag var att kulturarv ska föras in som en aspekt i arbetet med UN-Habitats bostadsstrategi 2025. Det finns en stor efterfrågan från olika aktörer att använda aktiviteterna i andra sammanhang. Aktiviteterna var välbesökta och väckte stort intresse hos deltagarna.

Medverkan har skett vid ASEM:s femte kulturministermöte i Yogakarta, Indonesien, som bland annat handlade om hållbara städer. Ett exempel på genomslag var att det svenska föredraget lämnade betydande bidrag till resolutionen från mötet.

Dialog pågår med Umeå kommun om att utveckla temat och de interaktiva aktiviteterna i samband med att Umeå är EU:s kulturhuvudstad 2014.

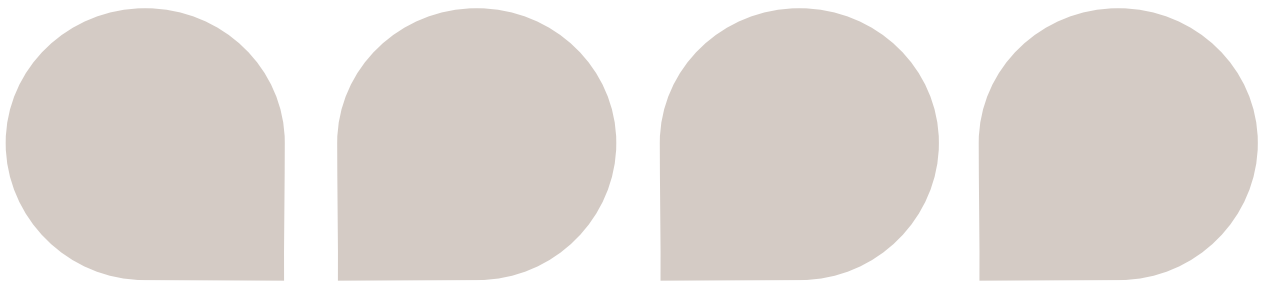
Myndigheten har deltagit i delegationen för hållbara städernas nätverk om goda exempel. Resultat av nätverkets arbete presenterades på konferensen Arena för en hållbar stad. Exempel till Arkitekturmuseets portal för hållbara städer www.hallbarstad.se har förmedlats.

Kommunal planering – plan- och bygglagen

Tillsammans med Boverket har texter till en vägledning om kulturmiljön i samhällsbyggandet – Tema kulturmiljö tagits fram. Den vänder sig främst till handläggare på kommuner och länsstyrelser och ska ingå i Boverkets webbaserade så kallade Kunskapsbanken. Materialet innehåller bland annat vägledning om kulturmiljöns hantering enligt plan- och bygglagen och miljöbalken, samordning med tillämpningen av KML samt olika typer av kunskaps- och planeringsunderlag. På sikt förväntas vägledningen leda till en bättre och mer medveten lagtillämpning.

Europarådet och europeiska landskapskonventionen

Arbetet med den Europeiska landskapskonventionen har påbörjats i enlighet med ett förslag i tidigare regeringsuppdrag. Den nationella samordningsgruppen har konstituerats. Riksantikvarieämbetet har

sedan 2012 en ledamot i Europarådets styrgrupp för kultur, kulturarv och landskap (CDCPP).

Under den nationella samordningsgruppen har två arbetsgrupper arbetat under året, den ena med att utveckla ett förslag till process för nominering av kandidater till European Landscape Award och den andra för att utveckla en gemensam nationell plattform och en mötesplats. Kungliga Skogs- och Lantbruksakademien har tagit initiativ till en diskussion med ett flertal organisationer, bland annat Riksantikvarieämbetet, om en gemensam kanslifunktion för att driva ett landskapsforum. Sammantaget har detta lett till att samverkan fördjupats mellan centrala myndigheter och andra organisationer i arbetet med att genomföra konventionen och förverkliga dess intentioner i Sverige.

För att sprida kunskap om konventionen har bland annat föreläsningar om konventionen på ett tjugotal konferenser i Sverige genomförts. Vidare har i samverkan med ABF ett studiecirkelmateriale om konventionen – Landskap åt alla – tagits fram.

Riksantikvarieämbetet har medverkat i en nordisk konferens om Europeiska landskapskonventionen som arrangerades i Selfoss, Island, av den isländska planmyndigheten. I diskussionerna lyftes bland annat att instrument och styrmedel för att utveckla det demokratiska deltagandet och helhetssynen i förvaltningen och planeringen av landskapet kan vara intressanta, gemensamma, nordiska utvecklingsområden.

Lagtillämpning

Större, resurskrävande ärenden har varit Västlänken genom Göteborg, havsmiljödirektivet God Havsmiljö 2020, överklagande av detaljplan avseende

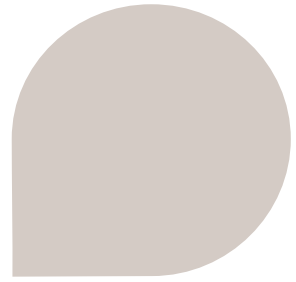
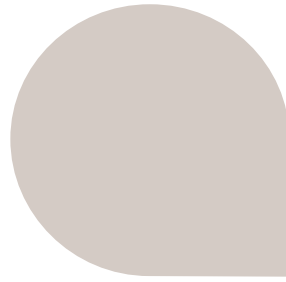
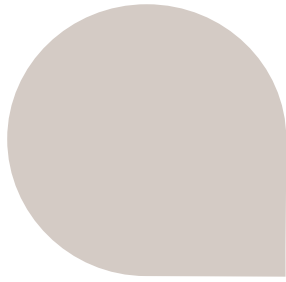
Tabell 5. Ärenden och remisser.

Antal ärenden och remisser	2012	2011	2010
Ärenden	216	217	234
Regeringsremisser	27	6	12
Övriga remisser	87	85	74
Kostnad i tkr	2 169	2 009	2 487

Strävan att effektivisera ärendehantering med syftet att kraftsamla till de strategiskt viktiga remisserna fortsätter. För projekt och planer med betydande miljöpåverkan ska verksamhetsutövaren enligt miljöbalken samråda med berörda statliga myndigheter. Riksantikvarieämbetet väljer i de flesta fall att hänvisa till länsstyrelsen, då de har bättre lokalkunskaper, men bilägger checklistor för vad som bör ingå i en miljökonsekvensbeskrivning i syfte att utveckla en god praktik. I större mer komplexa ärenden kan vi dock välja att delta mera aktivt i samråd om länsstyrelsen så önskar. Det gäller särskilt projekt där tillåtligheten enligt miljöbalken ska prövas av regeringen. Till detta kommer andra typer av remisser, till exempel remisser från regeringen.

Mängden ärenden har i stort sett varit konstant de senaste tre åren, det vill säga drygt 300 per år. Resursinsatsen för att ta om hand dessa ärenden har på motsvarande legat konstant runt 2700 till 2800 tim./år. 2012 har andelen remisser från regeringen varit avsevärt högre jämfört med tidigare år. Då regeringsremisser som regel kräver en mer omfattande och resurskrävande beredning, kan tendensen i tabellen tolkas som om effektiviseringen har givit vissa resultat. Vi har tagit om hand en betydligt större mängd regeringsremisser till en kostnad som ligger nära 2011, trots att mängden regeringsremisser då var avsevärt mindre.

riksintresset Umeå, regeringsskrivelse med förslag till ett nytt 6 kap. miljöbalken samt Trafikverkets kapacitetsutredning. Flera ärenden har handlat om att lämna stöd till Trafikverket i uppfyllandet av villkor i regeringens tillåtlighetsbeslut enligt 17 kap. miljöbalken. Erfarenheterna visar att möjligheten är avsevärt större att ta tillvara landskaps- och kulturmiljövärden om alla väsentliga frågor runt dessa är lösta i beredningen inför tillåtlighetsbeslut. Att hantera frågorna

genom att ställa villkor i tillåtighetsbeslutet innebär ett kraftigt minskat handlingsutrymme.

En översyn av avgränsningar för riksintressena har genomförts i samråd med länsstyrelserna. Översynen innebär att texter och avgränsningar successivt uppdateras på hemsidorna. Möjligheten att via kulturmiljövårdsanslaget finansiera kunskapsunderlag har medfört kontakter med länsstyrelserna avseende remisser rörande revidering av motivtexter och avgränsningar.

Riksintresseprojektet

Riksintresseprojektet har under det första året fokuserat på åtgärder för att stärka förståelsen av riksintresseinstrumentet och utveckla de kritiska framgångsfaktorerna för att kulturmiljövårdens riksintressen ska ses som resurser för samhällsutvecklingen. En broschyr har utarbetats i syfte att öka förståelsen av instrumentets potential och kulturvärden som resurs.

Ett utkast till vägledning/handbok för länsstyrelsernas riksintressearbete har tagits fram. Den behandlar bland annat ansvar och roller, modeller för riksintressebeskrivningar, konsekvensanalyser av förändringsanspråk, begreppet påtaglig skada och en löpande revidering av urvalet. Den tar både upp hur påtaglig skada kan undvikas och hur en påtaglig förbättring kan åstadkommas. Arbetet har utförts i nära samverkan med de fyra länsgrupper som bildats.

Två seminarier har arrangerats där målgruppen varit plan- och kulturmiljöhandläggare i berörda kommuner samt alla länsstyrelser. Projektet har tagit del av länsstyrelsernas arbete med några konkreta principiella exempel rörande förändringar av avgränsning alternativt hävande av ett riksintresse,

nya riksintressen, respektive tillämpningen av begreppet ”påtaglig skada”.

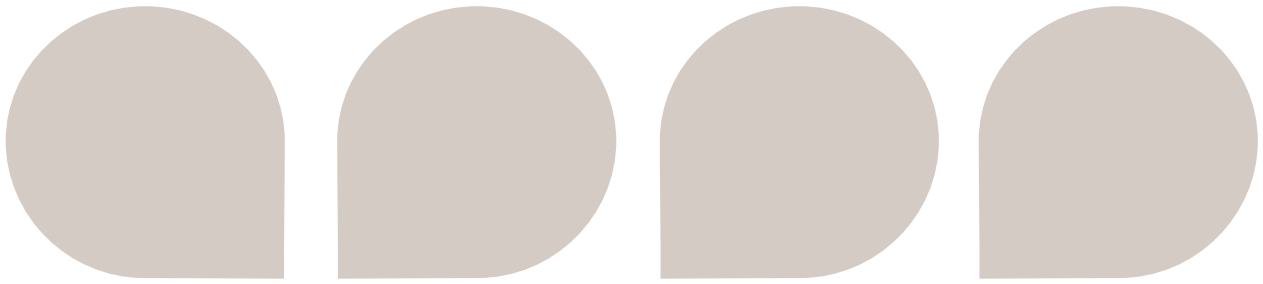
Projektet har även medverkat vid regionala seminarier där riksintressefrågor diskuterats. Projektet har medverkat i Boverkets uppdrag att samordna de statliga myndigheternas riksintressearbete, där bland annat kriterier för urval och värdebeskrivningar diskuterats. En debattartikel har publicerats på DN:s webbplats angående Stockholms riksintressen. Bedömningen är att det är väl känt hos länsstyrelserna och i vissa kommuner att riksintressefrågan nu bearbetas vid myndigheten.

Kunskap för samhällsprocesser – miljöpolitiken

Genom att delta i den årliga uppföljningen av miljömålsindikatorer har inspel getts till andra myndigheters underlag. Myndigheten har även deltagit i arbetet med att säkra ett GIS-skikt som kan kopplas till bebyggelseregistret som bedöms vara värdefull för det framtida arbetet med miljökvalitetsmålet God byggd miljö. Vidare har Riksantikvarieämbetet deltagit i Havs och Vattenmyndighetens planering av databasen Värdefulla Vatten som är användbar för miljökvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag.

Samverkan Regional utveckling och tillväxt

I arbetet med kulturella och kreativa näringar har en strukturerad samverkan mellan olika politikområden lett till en ökad kunskap om kulturarv samt en breddad efterfrågan på kulturarvskompetens. Inom ramen för mäklarfunktionsuppdraget har möten med de regionala projekten i Umeå, Karlskrona och Härnösand genomförts.

I regeringsuppdraget Samverkan runt turism och besöksnäring har Riksantikvarieämbetet deltagit i en serie möten med myndighetsgemensamma arbetsgrupper. Myndigheten har deltagit i två regionala dialoger (Södra Lappland och Småland) med representanter för lokala och regionala aktörer inom besöksnäringen. Dialogerna har tydliggjort utmaningar och behov när det gäller hållbara lösningar för kulturmiljö, ökad tillgänglighet i skyddade områden och att underlätta företagande.

På Tillväxtdagen och TUR-mässan bidrog Riksantikvarieämbetet med olika aktiviteter som synliggjorde betydelsen av kulturarv för besöksnäring och tillväxt. Medverkan har ökat kunskapen hos andra om och på vilket sätt myndigheten kan bidra till besöksnäringen.

Insatser har genomförts som bidragit till utveckla tillvaratagandet av kulturarvet som en resurs för en hållbar landsbygdsutveckling. Det handlar bland annat om att lämna bidrag till och synpunkter på utformningen av det nya Landsbygdsprogrammet för 2014–2020. Riksantikvarieämbetet medverkade vid Landsbygdsriksdagen med presentationer om europeiska landskapskonventionen och regional utveckling och tillväxt.

Samverkan kulturmiljö

Kultursamverkan

Under 2011 tecknades överenskommelser om utvecklingssamarbete med länsstyrelserna och regionerna i Skåne och Västra Götaland. 2012 har samarbetet bland annat handlat om stötta varandra vid seminarier, studieresor och konferenser, bland annat Höstmötet i Malmö. Det har handlat om inspirationsseminarier om kulturarv för politiker

och civilsamhälle, gemensam finansiering av FoU-projekt och Hantverkslaboratoriet samt utveckling av webbtjänsten Platsr.

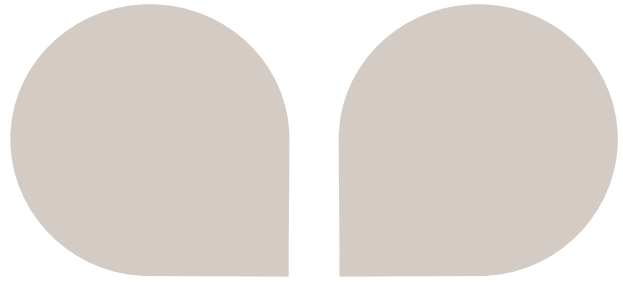
Under våren anordnades en workshop med ett trettiotal olika aktörer och myndigheter från hela landet om hur relationen mellan nationella och regionala statliga myndigheter och regionala organ ska ordnas. Syftet var att diskutera Riksantikvarieämbetets nya relation till nationella, regionala och lokala aktörer och hur myndigheten tillsammans med andra kan bidra till utvecklingen av kulturarvs- och kulturmiljöfrågorna utanför kultursamverkansmodellen. Slutsatserna från workshopen är att Riksantikvarieämbetet kan och bör sprida kunskaper och erfarenheter, utveckla metoder samt inspirera med goda exempel.

Samverkan med forskarsamhället

Ett arbete har initierats för att belysa hur olika aspekter av kulturarv och kulturmiljö samverkar med människors, företags och andra samhällsaktörers beteenden, åtgärder och konsumtionsmönster. Arbetet har omfattat en forskarworkshop samt påbörjandet av en antologi med artiklar av olika forskare på temat kulturarv, konsumtion och hållbar stadsutveckling.

Samverkan med Statens kulturråd

Riksantikvarieämbetet har samverkat med Statens kulturråd inom ramen för kultursamverkansmodellen, dels som representant i den externa arbetsgruppen om Kulturrådets riktlinjer avseende den kvalitativa uppföljningen av kultursamverkansmodellen, dels i beredningsprocessen av regionernas kulturplaner 2012/13. Riksantikvarieämbetet ansvarar tillsammans med Statens kulturråd för Kulturkontakt

Sverige som på uppdrag av Europeiska kommissionen informerar om EU:s kulturprogram. Under året har Riksantikvarieämbetet lämnat synpunkter på det kommande kulturprogrammet.

Civila samhället

Ett seminarium har genomförts med de ideella organisationer inom kulturmiljöområdet som Riksantikvarieämbetet har fördelat bidrag till år 2012. Det syftade till att inspirera och verka för kunskapsutbyte mellan organisationerna samt ge ökad kunskap om organisationernas arbete och förutsättningar. Den kunskap som inhämtats från organisationerna är viktig för det fortsatta arbetet med civila samhället. Sammantaget har arbetet gett utökad kännedom om de ideella organisationerna inom kulturmiljöområdets förutsättningar och arbete, samt andra myndigheters förhållningssätt till det civila samhällets organisationer.

Samverkan med Svenska kyrkan om kyrkoantikvarisk ersättning

Riksantikvarieämbetet har tillsammans med Svenska kyrkan anordnat den årliga kulturarvskonferensen som hade temat Professionell förvaltning och ideellt engagemang och hölls i Loka brunn. Centrala samrådsgruppen har hållit fyra möten under året. Riksantikvarieämbetet har yttrat sig till Svenska kyrkan över föreslagen fördelning av kyrkoantikvarisk ersättning 2013. Riksantikvarieämbetet kan även i år konstatera att Svenska kyrkan i beslutet om fördelning inte i önskvärd omfattning beaktat myndighetens synpunkter.

Riksantikvarieämbetet har deltagit i referensgruppen för framtagande av reviderade villkor för kyrkoantikvarisk ersättning samt yttrat sig över förslaget till reviderade villkor.

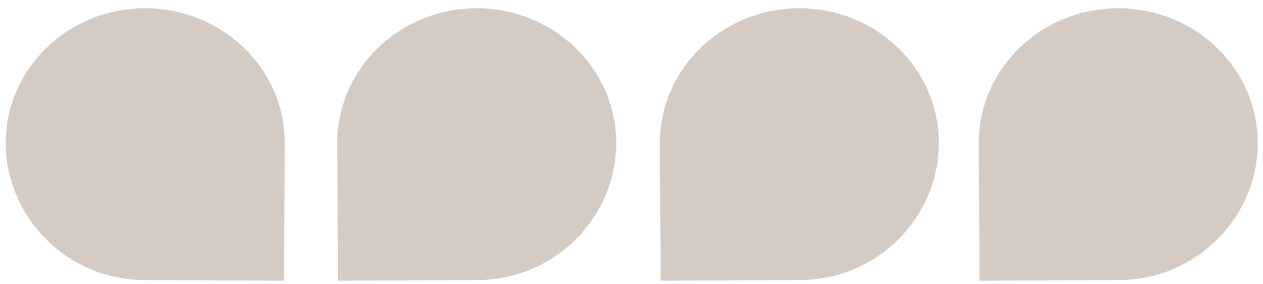
Kulturmiljövårdsanslaget

Användningen av anslaget 7:2, Bidrag till kulturmiljövård (kulturmiljövårdsanslaget) regleras i förordningen (2010:1121) om bidrag till förvaltning av värdefulla kulturmiljöer och förordningen (2002:920) om bidrag till arbetslivsmuseer samt genom Riksantikvarieämbetets regleringsbrev för år 2012.

Enligt regleringsbrevet ska Riksantikvarieämbetet redovisa hur 7:2 bidrag till kulturmiljövård har främjat ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas samt hur bidragsgivningen skapat förutsättningar för ökad livsqualität och en hållbar utveckling. Riksantikvarieämbetet ska särskilt redovisa hur bidragsgivningen används för att förnya och utveckla kulturmiljöarbetet, till exempel rörande medborgarnas delaktighet och tillgång till en mångfald av kulturmiljöer.

Genomfört utvecklingsarbete för ökad effektivitet och ett mer strategiskt arbetssätt

Under året har en ny fördelningsmodell introducerats för att möjliggöra en förenklad, mer förutsägbar och mer effektiv bidragsfördelning. Den nya modellen medger ett långsiktigt och strategiskt arbetssätt för både länsstyrelserna och Riksantikvarieämbetet. Som ett led i detta har länsstyrelserna under året tagit fram treårsplaner för perioden 2013–2015. Riksantikvarieämbetet har under året sammanställt dessa planer vilket inneburit en ökad nationell överblick och förbättrade möjligheter till samordning av olika insatser. Myndigheten har genomfört ett flertal seminarier i syfte att stödja och föra dialog med länsstyrelserna inför den nya fördelningsmodellen och framtagandet av treårsplanerna.

I syfte att bland annat förbättra länsstyrelsernas hantering av bidragsmedlen och förutsättningen för arbetet på länsstyrelsen har myndigheten haft fördjupade dialoger, gjort stickprovskontroller av ärenden och genomfört länsresor. Insatserna ger myndigheten möjlighet att ta del av och föra dialog om olika typer av exempel på användningen av anslaget, både det som kan vara problematiskt och förebildligt.

Utbetalade medel

Riksantikvarieämbetet har efter avdrag av återbetalningar från tidigare år totalt betalat ut 251 mnkr. Årets tillgängliga medel har uppgått till 249,3 mnkr, vilket innebär att en anslagskredit på 1,7 mnkr har tagits i anspråk. För anslagspost 1 uppgår anslagskrediten till 1,8 mnkr. Summan utbetalade medel enligt vidstående tabell omfattar årets utbetalningar inklusive återbetalningar från tidigare års kulturmiljövårdsanslag.

Tabell 6. Riksantikvarieämbetets och länsstyrelsernas beslut

För Riksantikvarieämbetets och länsstyrelsernas beslut	Utbetalade medel, mnkr		
	2012	2011	2010
För länsstyrelsernas beslut	230,7	232,7	230,1
varav Hus med historia	8,5	11,9	11,7
varav kunskapsunderlag 9§ (tidigare ap 3)	24,4	24,9	23,3
För RAÄ:s direkta beslut	20,3	20,9	21,4
varav arbetslivsmuseer enligt ap 2	5,9	6,0	6,0
varav kunskapsunderlag ap 3	0,6	0,0	5,6
Summa	251,0	253,6	251,5
Kostnad mnkr	4,9	6,6	5,7

Medel beslutade direkt av Riksantikvarieämbetet

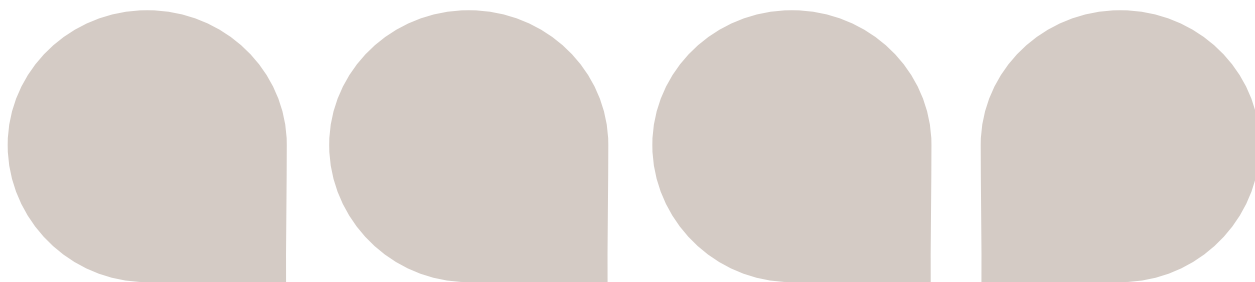
Riksantikvarieämbetet har beslutat om 20,3 mnkr varav för anslagspost 1 Bidrag till kulturmiljövård 14,4 mnkr.

Av dessa medel har 1,5 mnkr utbetalats till Sveriges Hembygdsförbund för samordning av projektet Hus med historia. Totalt har 1,5 mnkr använts för arkeologiska undersökningar enligt 2 kap. 14 § KML. För konservering av fynd har 3,9 mnkr utnyttjats, av vilka 3,2 mnkr är till konservering av arkeologiskt fyndmaterial från Gotland. 3,9 mnkr har betalats i ersättningar enligt 2 kap. 15 § KML, då tillstånd inte lämnats till att ta bort en tidigare okänd fornlämning. För utveckling av K-samsök har 2,3 mnkr nyttjats. Från anslagspost 2 har 5,9 mnkr fördelats till 66 olika projekt som bedrivits av arbetslivsmuseer.

Medel beslutade för länsstyrelsernas bidragsgivning

Insatserna har under 2012, liksom tidigare år, utgått från en helhetssyn som innebär samverkande bidragsgivning till såväl vård, information som tillgängliggörande av objekt och miljöer. Därutöver har kulturmiljövårdsanslaget använts till framför allt kunskapsunderlag och olika arkeologiska åtgärder.

Länsstyrelserna har som framgår av tabell 2 prioriterat objekt och miljöer som är skyddade enligt lag (främst 2 och 3 kap. KML samt 7 kap. miljöbalken). Till objekt och miljöer som är skyddade enligt 3 kap. KML (byggnadsminnen) har totalt 71 mnkr utbetalats. Detta är en ökning med nästan 25 mnkr i jämförelse med 2010. En konsekvens av att

Tabell 7. Olika skyddsstatus

Alla objekttyper Skyddsstatus (ett objekt kan ha flera skydd)	Utbetalade medel %		
	2012	2011	2010
Skydd enligt lag totalt	86	78	81
Varav av			
Kulturresevat (MB)	10	10	10
Skydd enligt 2 kap KML – Fornlämningar	27	28	37
Skydd enligt 3 kap KML – Byggnadsminne	42	35	27
Skydd enligt PBL	7	4	6
Övrigt	1	1	1
Förslag till skydd utreds	4	8	7
Saknar skydd enligt lag	10	11	12
Summa	100	100	100

Tabellen visar andelen av medel som utbetalats till objekt med olika skyddsstatus. Ett objekt kan ha flera skydd. Uppgifterna är hämtade från Källa.

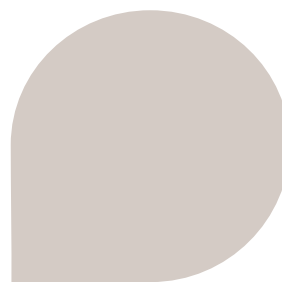
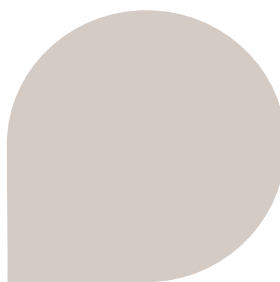
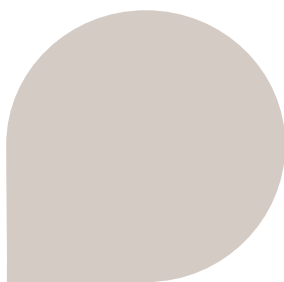
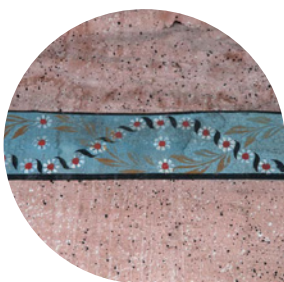
anslaget sedan det infördes inte har ökat utan legat på ungefär samma nivå är att bidragen till värdefulla kulturmiljöer som saknar formellt skydd minskat. Dessa miljöer har en viktig funktion för landskapets karaktär och är betydelsefulla för länens kulturmiljöprofiler. De som fått medel är framför allt lantbrukets ekonomibyggnader och byggnader i olika industrimiljöer. Totalt har 17 mnkr utbetalats till dessa. Drygt 46 mnkr har betalats ut till objekt och miljöer som är skyddade enligt 2 kap. KML (fornlämningar).

Åtgärder för att främja ett kulturarv som bevaras och används

Länsstyrelserna har beslutat om bidrag för 230,7 mnkr. Totalt har 68% av medlen (157,5 mnkr) utbetalats till olika vårdåtgärder vilket är en minskning med nästan 8 mnkr. Olika informations – och tillgänglighetsinsatser har ökat med 4,6 mnkr, utbetalt belopp uppgår till 31,5 mnkr. Ökningen beror på att

Tabell 8. Länsstyrelsernas beslut, olika åtgärder

	Utbetalade medel, mnkr			Utbetalade medel %			Antal objekt			Antal ärenden		
	2012	2011	2010	2012	2011	2010	2012	2011	2010	2012	2011	2010
Kunskapsunderlag	35,2	31,8	29,2	15%	14%	13%	203	202	189	208	204	191
Varav 9§ (tidigare ap 3)	24,4	24,9	23,3	11%	11%	10%	78	102	111	81	104	111
Vård	157,5	165,3	149,7	68%	71%	65%	1005	1197	1158	1086	1288	1226
Information/ tillgängliggörande	31,5	27,3	27,8	14%	12%	12%	343	313	313	359	321	323
Arkeologi	6,3	7,3	22,3	3%	3%	10%	84	87	81	84	88	81
Övrigt	0,3	1,0	1,1	0%	0%	0%	1	2	3	1	2	3
Summa	230,7	232,6	230,1	100%	100%	100%	1636	1801	1744	1738	1903	1824

flertalet länsstyrelser under året utbetalat medel till fler informationsprojekt. Sådana insatser är viktiga för förståelse, delaktighet och ansvarstagande för kulturmiljön.

I enlighet med regleringsbrevet avsattes 8,5 mnkr för projektet Hus med historia avseende hembygdsföreningarnas insatser. Bidrag har fördelats framför allt till byggnadsvård. Fördelning och utbetalning har beslutats av länsstyrelserna efter samråd med de regionala hembygdsförbunden.

Vård av bebyggelse

Totalt har 107 mnkr utbetalats till vård av bebyggelse vilket motsvarar 46 % av vårdåtgärderna. Av de medel som utbetalats har 55 % (59 mnkr) utbetalats till byggnadsminnen. Det är framför allt inom huvudgrupperna Hantverk/industri, Areella näringar, Slott/herrgårdar och Övrig bostadsbebyggelse som medel utbetalats till olika byggnadsminnen.

Tabell 9. Olika huvudgrupper

Vård av bebyggelse Huvudgrupp	Utbetalade medel, %		
	2012	2011	2010
Hantverk/industri	18	20	19
Areella näringar	25	24	27
Slott/herrgårdar	12	10	7
Övrig bostadsbebyggelse	18	21	16
Offentlig bebyggelse	12	10	15
Kultur och föreningsliv	7	6	9
Övrigt	8	9	7
Summa	100	100	100

Andel medel för vård av bebyggelse som utbetalats till objekt och miljöer inom olika huvudgrupper. Uppgifterna är hämtade från Källa.

Totalt har 33,6 mnkr utbetalats till objekt och miljöer inom Areella näringar samt Kultur och föreningsliv. Av de 7,7 mnkr som utbetalats för vård av bebyggelse, avseende satsningen Hus med historia, har 5,1 mnkr utbetalats till dessa huvudgrupper.

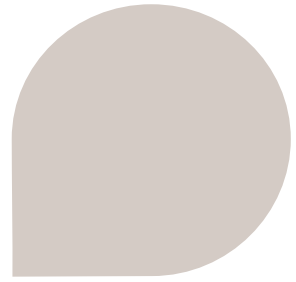
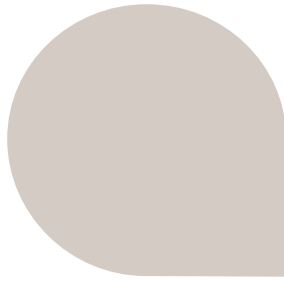
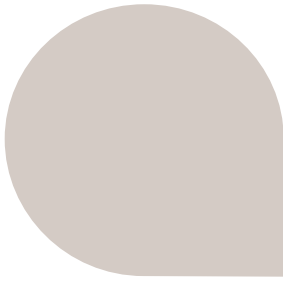
Under året har 12 mnkr, en ökning med 2 mnkr i jämförelse med 2011, utbetalats till objekt och miljöer inom huvudgruppen Slott och herrgårdar. Länsstyrelserna har prioriterat objekt och miljöer som är skyddade enligt 3 kap. KML och som är tillgängliga för allmänheten. Ökningen under 2012 beror främst på att cirka 3 mnkr utbetalats till Wrangs Gunnarstorp och Wittskövle slott i Skåne.

Länsstyrelserna har beslutat om 5,3 mnkr för antikvarisk medverkan, år 2011 utbetalades 5,8 mnkr. Den utgör således cirka fem procent av vad som utbetalats för vård av bebyggelsen.

Riksantikvarieämbetet har under 2012 beviljat extra medel till objekt som är i behov av akuta åtgärder och till en extraordinär kostnad. Totalt har 1,5 mnkr fördelats till länsstyrelsen i Norrbotten för restaureringen av Luleå gamla hamnkran, totalt har 3,9 mnkr utbetalats. Till Falu gruva i världsarvet Falun i Dalarna har 2,5 mnkr fördelats, 5,7 mnkr har utbetalats. Kulturmiljövårdsanslagets insats var avgörande för Stora Ensos beslut att stödja projektet under 2012–2015 med totalt 8,9 mnkr.

Vård av mark och landskapselement, fornlämningar och ruiner

Totalt har 45 mnkr utbetalats till vård av landskapselement, fornlämningar och ruiner vilket motsvarar 29 % av vårdåtgärderna. De kostnadskrävande åtgärderna på olika ruiner som genomfördes år 2011 har

minskat i omfattning, totalt har 5 mnkr utbetalats för vård av ruiner. Länsstyrelserna har fördelat 22 mnkr för vård av fornlämningar. För vård av mark och landskapselement har knappt 18 mnkr utbetalats. Av dessa har nästan 12 mnkr utbetalats till befintliga kulturresevat och till kulturresevat där fråga om resevatbildande väckts.

Inom världsarvet i Falun har under året ett nytt kulturresevat, bergsmansgården Staberg med tillhörande barockträdgård och hyttområde bildats. Staberg är ett av världsarvets viktigaste besöksmål med närmare 50 000 besökare per år varav ett stort antal skolklasser.

Information och tillgängliggörande, Kunskapsunderlag och Arkeologi

Totalt har länsstyrelserna fördelat nästan 31,5 mnkr till olika insatser för att informera om och tillgängliggöra olika kulturmiljöer. Drygt 2,3 mnkr av medlen har utbetalats för att tillgängliggöra miljöer fysiskt.

Totalt har 24,4 mnkr utbetalats för att ta fram regionala och kommunala kunskapsunderlag. Syftet är att långsiktigt skapa förutsättningar för ett effektivt kulturmiljöarbete genom tillgång till aktuella och ändamålsenliga kunskapsunderlag. I övrigt har länsstyrelserna beviljat cirka 10,8 mnkr till vård- och underhållsplaner samt underlag inför vård av olika objekt.

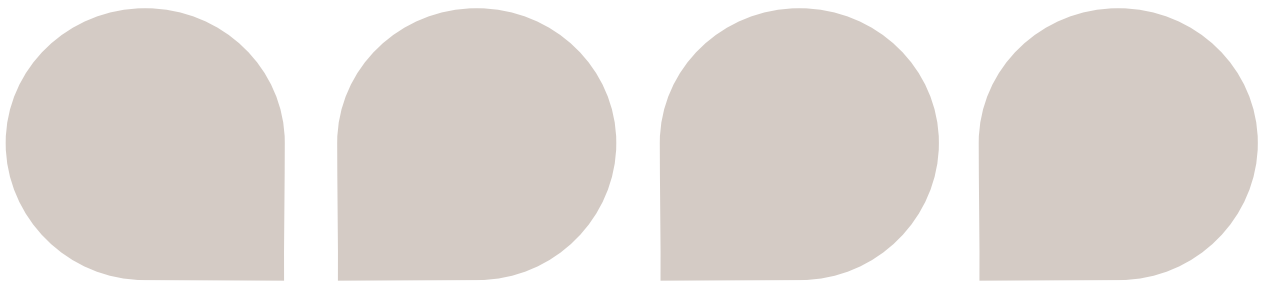
Totalt har 6,3 mnkr utbetalats till olika arkeologiska åtgärder varav 1,0 mnkr till arkeologi vid bostadsbyggande.

Förutsättningar för ökad livskvalitet och en hållbar utveckling

Anslaget bidrar till att kulturarvet bevaras, används och utvecklas. Åtgärder har bidragit till att lyfta fram och tillgängliggöra flera kulturmiljöer, ofta i samverkan med andra aktörer. Många av miljöerna är viktiga besöksmål som möjliggör att fler får tillgång till en mångfald av kulturmiljöer. De flesta åtgärder ger också effekter i form av ökad delaktighet, förståelse och ansvarstagande. Härigenom ökar människors förutsättningar att bidra till och utifrån egna förutsättningar och villkor delta i samhällsutvecklingen.

Länsstyrelserna har samverkat med till exempel kommuner, hembygdsföreningar, läns museer, turistorganisationer, entreprenörer och fastighetsägare. Enskilda fastighetsägares insatser och kunskaper har betydelse för att inspirera andra att bevara och bruka kulturmiljön. Länsstyrelserna redovisar att öppna visningar, seminarier och kurser har förekommit i anslutning till olika vårdåtgärder och att allmänheten därigenom fått en ökad kunskap om objekten och vården. En stor andel av de objekt som vårdats har uppmärksammats med reportage och artiklar eller i tv och radio.

En förutsättning för ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas är att brukare och myndigheter samverkar. Länsstyrelserna har genom kulturmiljövårdsanslaget möjlighet att delta, främja och stötta konkreta kulturmiljöer men också projekt för att tillgängliggöra kunskap, öka delaktighet och för att bredda mångfalden av kulturmiljöer. Samverkansprojekten med bland annat ideella föreningar innebär ofta en ökad delaktighet och ett

ökat ansvarstagande för kulturarvet. De restaurerade byggnaderna och miljöerna väcker stort engagemang och kan bidra till att olika verksamheter utvecklas i bygden.

Nedan beskrivs hur olika insatser har bidragit till att förbättra förutsättningarna för ökad livskvalitet och hållbar utveckling.

Betydelse för vård och bevarande

Det långsiktiga och kontinuerliga arbetet med att vårda objekt och miljöer har fortsatt. Åtgärderna har inneburit att kulturhistoriska värden har bevarats och att miljöerna använts och utvecklats. Bidragen har lett till att åtgärderna har utförts med traditionella material och antikvariskt korrekt under ledning av antikvarisk expertis. Komplicerade antikvariska arbeten, som normalt inte är möjliga för en fastighetsägare att genomföra, har kunnat komma till stånd. Även kunskapen om såväl traditionella hantverksmetoder som miljöernas historia har ökat. Värdefulla kontaktytor har skapats genom de möten som bidragsgivningen innebär och länsstyrelserna har därmed kunnat inleda en dialog kring den framtida förvaltningen.

Vård- och informationsinsatser inom kulturresevat och fornvårdslokaler bidrar aktivt till ett bevarat levande kulturarv som ökar livskvaliteten för många människor, inte bara regelrätta besökare utan även förbipasserande kan glädja sig åt vackra vyer i ett hävdat landskap. Kulturresevaten är betydelsefulla besöksmål där till exempel guidningar, kursverksamhet och skyltade vandringsleder innebär att besökaren får uppleva länets historia och samtidigt få en

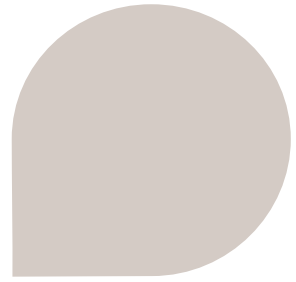
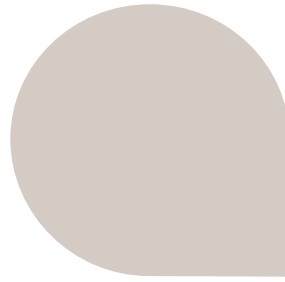
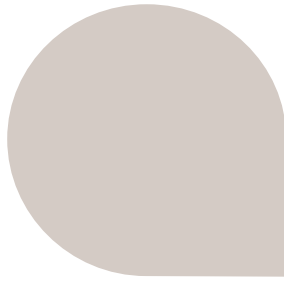
större förståelse och en ökad insikt i äldre brukningsmetoder och alternativ landskapsvård.

Det övergripande målet är att vårda och visa ett representativt urval av fornlämningar som speglar länets utveckling. Vården av fornlämningar sker genom avtal med kommuner, fastighetsägare, museer eller enskilda markägare. En välvårdad fornlämning väcker intresse både hos lokalbefolkningen och tillfälliga besökare vilket medför större medvetenhet och aktsamhet om kulturarvet. Vården av fornlämningarna utgör på så sätt en del av länsstyrelsens och andra aktörers arbete med miljömål, regional och lokal utveckling och turism.

Betydelse för medborgarnas delaktighet och tillgång till en mångfald av kulturmiljöer

Olika informationsinsatser kan bidra till ökad kunskap och förståelse av olika platser och objekt i länen och för olika grupper i samhället, göra kulturmiljöer tillgängliga och öka människors deltagande i kulturmiljöarbetet. Under året har foldrar, böcker, hemsidor, vandringslingor, skyltar och guider riktade till olika målgrupper producerats.

Genom kurser, seminarier och nätverksträffar för förvaltare och ägare till olika kulturmiljöer har kunskap om äldre byggnadstekniker lärts ut och kompetensen höjts inom praktisk förvaltning av äldre byggnader. Byggnadsvårdande insatser gynnar vanligen lokala företag, ofta används också lokala material i form av äldre tegel, snickeriprodukter m.m. Insatserna medverkar även till att upprätthålla kompetensen av att arbeta med äldre material och arbetstekniker hos de relativt få entreprenörer inom denna nisch. Särskilt

kan nämnas ett projekt där Hantverkslaboratoriet i Mariestad under året har fortsatt sitt arbete med att etablera regionala nätverk för hantverksföretag. Syftet är att dokumentera och sprida erfarenheter och kunskap om byggnadsvård till företag och fastighetsägare. Nätverken ökar förutsättningarna för samverkan, spridning av goda arbetsmetoder, forskningsresultat samt en ökad kompetensutveckling.

Ett flertal projekt har under året framför allt fokuserat på en ökad delaktighet, mångfald och nationella identiteter, barn och unga samt tillgänglighet. Särskilt kan nämnas några exempel:

Projekten Moderna mötesplatser, Människors mötesplatser och Kalejdoskop har bedrivits på ett flertal länsstyrelser. Syftet med dessa projekt har varit att vidga perspektiven och öka delaktigheten i kulturmiljöarbetet genom att involvera både medborgarna och deras platser och genom det tillgängliggöra och synliggöra kulturarvet. En positiv effekt är en ökad förståelse och i längden ökade vårdinsatser och bevarande. Genom satsningarna har man nått nya målgrupper och breddat fältet för vad kulturmiljövården traditionellt uppmärksammat. Genom projekten har nya samarbetsformer etablerats inom film, teater, musik och utställningar. På så sätt har projekten i väsentlig mån bidragit till att utveckla och förnya kulturmiljöarbetet och göra det intressant för mottagare som man tidigare haft svårt att nå.

Genom information och en vandringsslinga har en länsstyrelse skildrat en historisk plats viktig för romerna och deras familjers liv. I projektet belyses en del av landets historia som sällan lyfts fram och är därigenom viktig för förståelsen av dagens Sverige.

Betydelse för regional tillväxt

Kulturarv och kulturmiljöer har betydelse för regional tillväxt och näringslivsutveckling. Kulturarv och kulturmiljö är viktiga komponenter i utveckling av besöksnäring, attraktivitet och kulturella och kreativa näringar. Regional tillväxt och näringslivsutveckling har även stor betydelse för långsiktigt hållbar vård och förvaltning av kulturmiljön. Genom att olika miljöer brukas och används ökar förutsättningarna för ett minskat bidragsberoende och en långsiktigt hållbar vård av kulturmiljön. Riksantikvarieämbetet bedömer att kulturmiljövården är aktiv och efterfrågad i samband med samfinansiering av projekt. Medel från kulturmiljövårdsanslaget ingår i samfinansieringsprojekt med bland annat medel från kommuner, bolag och stiftelser och EU:s fonder och program, inklusive landsbygdsprogrammet. Fastighetsägare och brukare står dessutom för en del av samfinansieringen. En stor del av de insatser som samfinansierats med EU-medel ingår i delar i olika näringslivssatsningar, till exempel inom besöksnäringen. Riksantikvarieämbetet bedömer att det fortfarande finns en outnyttjad potential till både samfinansiering och näringslivsutveckling kopplat till kulturarv och kulturmiljö.

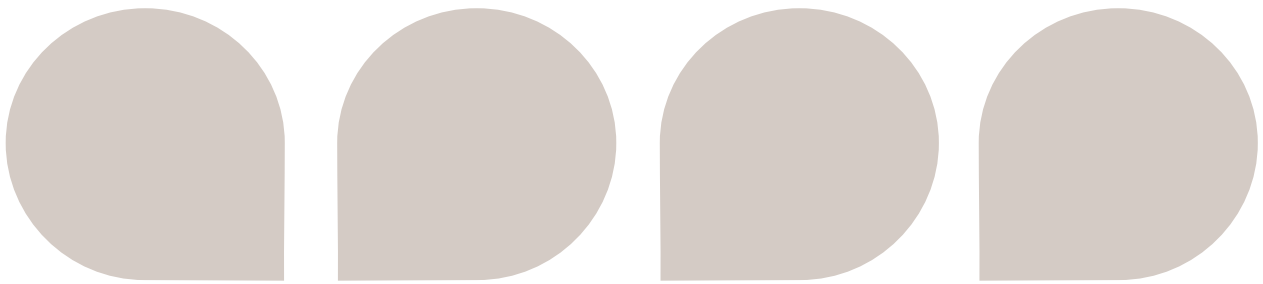
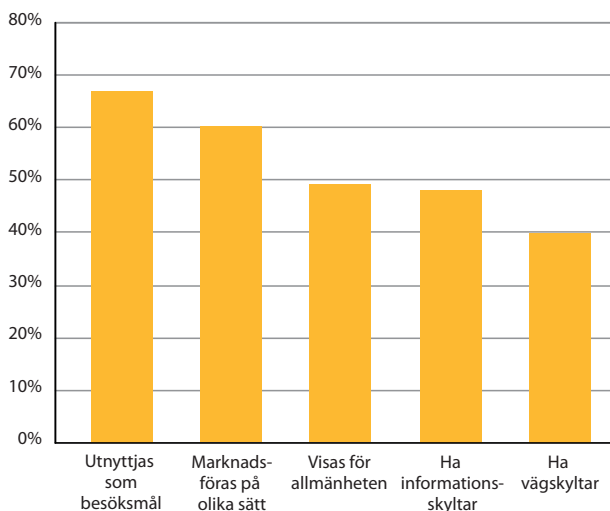

Diagram 4. Uppnådda effekter efter vårdade objekt

Uppgifterna avser avslutade ärenden. För ett objekt kan flera effekter uppstå.

Sammanfattande analys av anslagets användning och behov

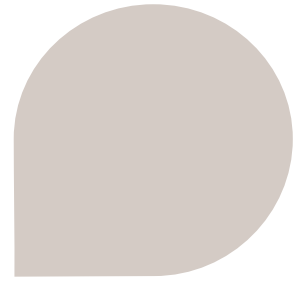
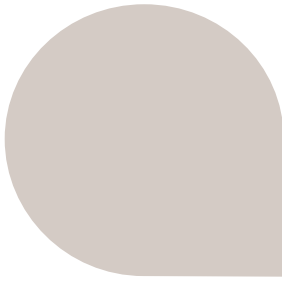
De insatser som görs avseende bevarande och tillgängliggörande innebär att bidragsgivningen kan skapa förutsättningar för ökad livskvalitet och en hållbar utveckling. Resultat i form av ökad livskvalitet och en hållbar utveckling är dock svåra att mäta. Det är oftast de långa tidsperspektiven som är aktuella för kulturarvet och de eventuella mätbara effekterna av olika insatser inom kulturmiljöarbetet.

Möjligheten att använda anslaget till kunskapsunderlag har bland annat bidragit till ett ökat arbete

med länens riksintressen, en aktualisering av länens kulturmiljövårdsprogram och vattenanknutna miljöer. Uppdaterade kunskapsunderlag underlättar arbetet med länens kulturmiljöer och förenklar kommunernas möjligheter att tillgodose riksintressena i den kommunala planeringen. Riksintressen ger goda möjligheter att främja såväl bevarande-, användnings- som utvecklingsperspektiv för kulturarvets olika uttryck i landskapet.

Många av bidragsmottagarna är ideella föreningar som hembygdsföreningar. Dessa föreningar värnar kulturarvet exempelvis genom att de själva vårdar bebyggelse och genom bland annat informationsinsatser genom skyltar, webbsidor och broschyrer samt kursverksamhet. Satsningen Hus med Historia har inneburit en positiv injektion för länsstyrelsernas dialog med hembygdsrörelsen. Projektet Hus med Historia redovisas i särskild ordning enligt regleringsbrev för 2012.

Bidragsgivningen till kulturresevat ger mervärdet och är ett av kulturmiljöområdet ansikten utåt. Vårdinsatserna innebär att landskapet och bebyggelsen vårdas och bevaras. Insatserna är också viktiga förutsättningar för att upprätthålla kunskapen om traditionell landskapsskötsel. De olika informations- och tillgänglighetsinsatser som gjorts ger ökar förståelsen och kunskapen om kulturresevatet och dess historia. Länsstyrelserna redovisar att antalet besökare ökat, särskilt bland skolelever. Behovet av medel till de långsiktiga åtagandena för vård och underhåll överstiger befintliga bidragsmedel och det är därför angeläget att hitta fler former för samfinansiering för att kunna klara skötseln på lång sikt.

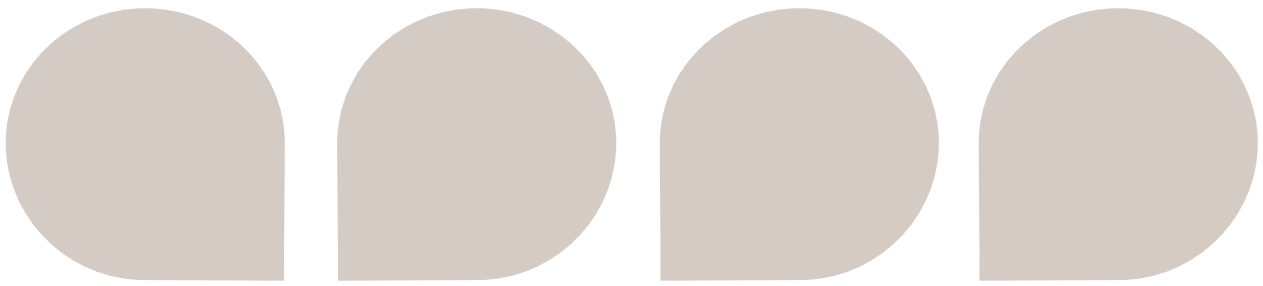

Genom antikvarisk medverkan vid vårdinsatser har åtgärderna kunnat följas upp ur en kulturhistorisk synvinkel och det har kunnat säkerställas att bidragsmedel nyttjats korrekt. Genom vård- och underhållsplaner har kunskaperna ökat hos fastighetsägarna och den regionala kulturmiljövården, vilket lett till en bättre framförhållning och prioritering avseende olika åtgärder för vård och underhåll. Samverkan med andra funktioner på länsstyrelserna och med kommuner i konkreta projekt har bidragit till att berörda aktörer har bättre förutsättningar att ta tillvara olika kulturvärden i sitt arbete. Denna samverkan leder till ökad förståelse och kunskap för kulturmiljövården samt förbättrade möjligheter till samfinansiering.

Länsstyrelserna har i sin bidragsgivning prioriterat de objekt som är skyddade enligt lag. Exempelvis har utbetalningarna till byggnadsminnen ökat med nästan 25 mnkr i jämförelse med 2010. Detta innebär med ett oförändrat anslag att bidragen till värdefulla kulturmiljöer som saknar formellt skydd minskar, vilket innebär att de riskerar att förfalla. Dessa miljöer har en viktig funktion för landskapets karaktär och är betydelsefulla för länens kulturmiljöprofiler. En annan konsekvens är att kunskapsöverföringen av det antikvariska synsättet till de oskyddade miljöerna minskar eftersom den kontaktyta som anslaget innebär går förlorad.

Den europeiska landskapskonventionens helhetsyn på landskapet och på människan genererar efterfrågan på kulturmiljövårdens insatser och medverkan. KMV-anslaget är dock idag inte dimensionerat för att täcka dessa behov. KMV-anslaget har legat på ungefär samma nivå sedan det inrättades på 1990-talet. Detta innebär hårda prioriteringar för länsstyrelserna. Angelägna insatser riskerar att inte kunna genomföras eller få skjutas på framtiden, vilket i sig kan medföra ökade kostnader samt att ett ackumulerat vårdbehov uppstår. Konsekvensen av att anslaget inte ökar eller indexuppräknas är bland annat att möjligheterna att ge bidrag till oskyddade objekt och miljöer minskar. Även möjligheterna att utveckla ett långsiktigt samarbete med det civila samhället påverkas negativt. För att möta dessa behov behöver både anslaget öka och nya former för samfinansiering utvecklas.

Anslaget är av fundamental betydelse för kulturmiljöarbetets måluppfyllelse. KMV-bidraget gör stor kulturmiljönytta och är i många fall en förutsättning både för enskilda och det civila samhällets möjlighet att ta sig an, bevara och utveckla objekt och miljöer med kulturhistoriskt innehåll. Tillgången på medel styr vilka vård-, informations- och tillgänglighetsinsatser som kan genomföras.

Insatsområde: Kulturarvsförvaltning

Mål

Insatser för att samordna och vidareutveckla frågor som rör vård och konservering av byggnader, fornlämningar, föremål samt annat kulturhistoriskt material är genomförda.

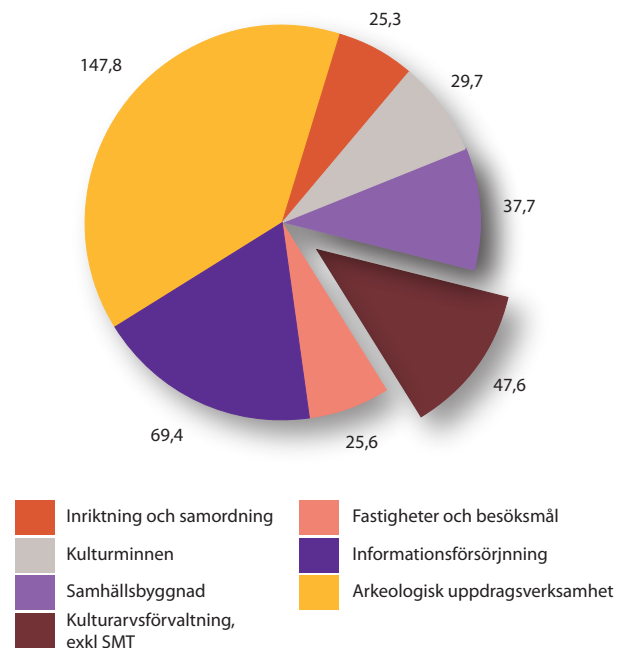
Verksamhetsbeskrivning

Riksantikvarieämbetet har ett samordningsuppdrag för vård och konserveringsfrågor för byggnader, fornlämningar, föremål och annat kulturhistoriskt material. Uppdraget innebär att skapa förutsättningar för olika målgrupper, främst professionella aktörer, förvaltare, ägare och praktiska utförare, för ett bevarat kulturarv. Myndigheten ska se till att kunskap och metoder för bevarande utvecklas i egen och andras regi samt att förmedla detta. Uppdraget handlar också om att skapa arenor för informations-spridning och erfarenhetsutbyte. En central del är också omvärldsbevakning av aktuell forskning samt trender på regional, nationell och internationell nivå.

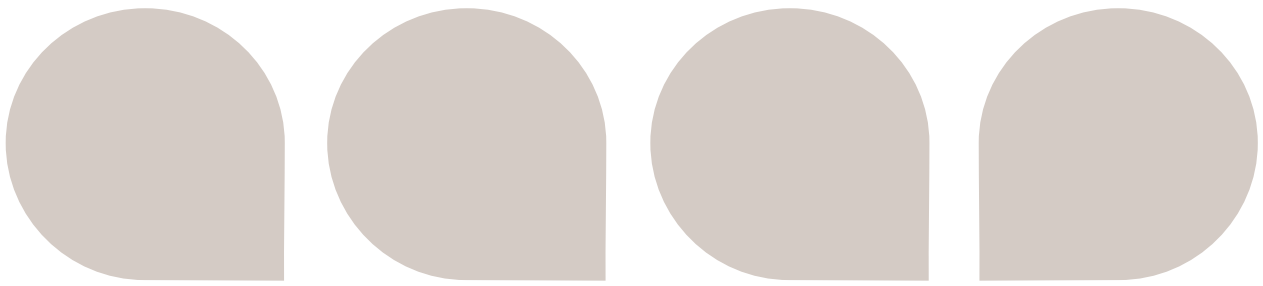
Sammanfattning med måluppfyllnad

Riksantikvarieämbetet har utvecklat och spridit kunskap inom vård och konservering av det fysiska kulturarvet samt verkat för en ökad samverkan mellan aktörer inom kulturarvsområdet. Ett flertal större konferenser har arrangerats och flera informationsblad har publicerats. Genom webbforumet Kulturvårdsforum samlas över tusen aktörer för infor-

Diagram 5. Insatsområdets andel av det totala kostnadsutfallet

mations- och erfarenhetsutbyte och etablering av samarbeten. Myndigheten har också deltagit i flera nationella och internationella konferenser, dels som samarbetspartner, dels för att ta del av nya resultat inom forskning och metodutveckling. Främst har arbetet fokuserats mot museernas samlingsförvaltning, kulturresevervatsförvaltning och runstensförvaltning. Myndigheten är också engagerad i det europeiska standardiseringsarbetet och har ett särskilt ansvar som sektorsmyndighet för genomförande av funktionshinderspolitiken. Genom Svensk Museitjänst (SMT) tillhandahålls lokaler för föremålsförvaring, främst till museer. Målet att uppnå självfinansiering är uppfyllt.

För ett bättre bevarande av kulturarvet har myndigheten utvecklat och spridit kunskap om bevarande i museisamlingar samt genomfört naturvetenskapliga analyser av olika material och studerat nedbrytningsfaktorer. Bland annat har kunskapen kring moderna material som plast och nya tekniker som LED-belysning utvecklats, tillsammans med metoder för digital dokumentation som röntgen, RTI (Reflectance Transformation Imaging) och 3D-scanning. Samarbete har genomförts med andra myndigheter om klimatanpassningsåtgärder och energifrågor. Här kan deltagandet i Nationell plattform för naturolyckor och EU-projektet Co₂olBricks om energieffektivisering av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse nämnas.

Samordning av kulturvårdsfrågor

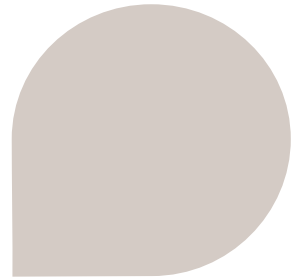
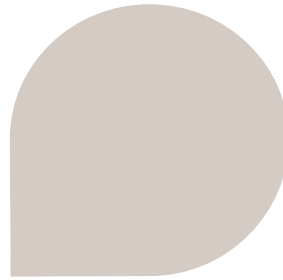
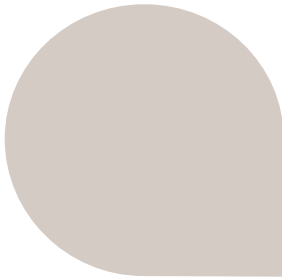
Nio större konferenser har arrangerats med totalt 482 deltagare. De har handlat om till exempel kulturresevat, energieffektivisering, färg, mätteknik och samlingsförvaltning. Genom Kulturvårdsforum, ett webbaserat community, kan personer i branschen bilda nätverk, diskutera aktuella frågor, publicera artiklar m.m. I december hade forumet 1 113 medlemmar och 56 grupper. Ett koncept med digitala informationsblad har tagits fram. Under året har åtta publicerats, bland annat om arkeologisk konservering, blymönja och LED-belysning.

Inom landskapsvärden har två utbildningstillfällen genomförts för handläggare vid länsstyrelser rörande förvaltning av kulturresevat, samt två nätverksträffar. Dialogmöten med samtliga länsstyrelser har genomförts, nio 2012 och tio under 2011. Inom samlingsförvaltningen genomfördes årets Färgforum i samarbete med Statens Fastighetsverk och Stiftelsen Skansen. Konferensen handlade om rekonstruktion

av historiskt interiörmåleri med moderna material. En workshop för museer om mätteknik och klimatdata har genomförts i samarbete med Högskolan på Gotland. Årets Samlingsforum genomfördes i samarbete med Riksförbundet Sveriges Museer och Nordiska museet angående plast i museisamlingar. Ett samarbete med Nationalmuseum har inletts med anledning av renoveringen av museibygnaden. I utvecklingen av den regionala värden av runstenar initierades ett samarbete med Östergötlands länsstyrelse. Därutöver bedriver myndigheten forskning om Sveriges runstenar genom två forskartjänster, som delvis finansieras genom Kungl. Vitterhetsakademien och Riksbankens Jubileumsfond.

Riksantikvarieämbetet har en samordnande roll i Sverige för det europeiska standardiseringsarbetet Conservation of Cultural Property CEN 346 och är ordförande för den svenska spegelgruppen inom SIS. Syftet är att ta fram standarder och riktlinjer inom bland annat test- och analysmetoder, terminologi, konserveringsmetoder, inom- och utomhusklimat m.m. Myndigheten har också medverkat vid regeringkansliets möte Standardisering för innovation och konkurrenskraft. Anledningen till mötet var lanseringen av Sveriges innovationsstrategi samt att regeringen vill öka myndighetens engagemang. Därutöver har EU antagit en ny förordning om standardisering. Riksantikvarieämbetet arbetar inom området men behöver förstärka sektorns arbete för att nå bättre effekt.

Arbetet med att genomföra funktionshinderspolitiken med regeringens strategi för åren 2011–2016 pågår. Ett samarbete med Kulturrådet har initierats, främst inför etableringen av ett formellt samråd med funktionshindersorganisationerna.

Tabell 10. Resultat – Samordning av kulturvårdsfrågor

Typ av aktivitet	2012	2011	2010
Antal genomförda seminarier/workshops av Riksantikvarieämbetet	9	10	3
Antal utgivna publikationer (handledningar/informationskrifter/rapporter, etc.)	12	27	Ej beräknat
Kostnad i tkr	11 388	8 367	

Anledningen till det minskade antalet utgivna publikationer är ett internt arbete med system för webbpublicering, tillsammans med en ackumulerad publicering som genomfördes under 2011. Flera rapporter planeras för publicering under 2013.

Hållbart kulturarv

Riksantikvarieämbetet verkar för ett hållbart bruk och bevarande av kulturarvet. Detta sker genom att verka för en ökad tillämpning av naturvetenskapliga metoder i kulturmiljövården, men också med ett särskilt fokus på bevarande- och nedbrytningsfaktorer. En förstudie om klimat- och miljöförändringars påverkan på kulturarvet har genomförts. Riksantikvarieämbetet samarbetar med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och deltar i nationell plattform för naturolyckor. Vid en brand på Etnografiska museet i Stockholm bistod myndigheten med rådgivning i restvärdesräddningsarbetet.

Utvecklingsarbetet har främst utförts genom nedbrytningstudier, materialundersökningar och inom dokumentation. Arbeten har genomförts kring accelererad åldring, organiska färgämnen, plast i museisamlingar och flamskyddsmedels påverkan på textil. Myndigheten är sakkunnig i en svensk

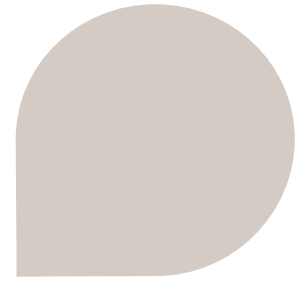
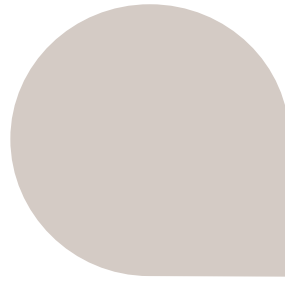
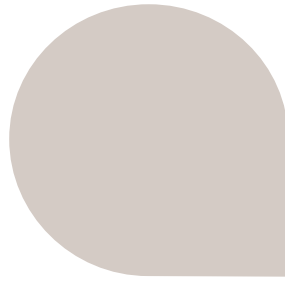
Tabell 11. Resultat – Analysarbete

Typ av aktivitet	2012	2011	2010
Antal publicerade studier genom abstracts och "reviewed papers"	2	2	2
Antal avslutade analysförfrågningar	8	16	-
Kostnad i tkr	8 610	6 437	-

expertkommitté för framtagandet av ett nytt textilt konstverk i samband med den stora renoveringen av FN-högkvarteret i New York. En studie rörande analys av jämförande silverhalter i medeltida mynt presenterades vid konferensen Chemistry and Cultural Heritage (ChemCH) i Istanbul. En annan studie om artificiellt åldrande av färg presenterades vid Dyes, History and Archaeology (DHA) i Antwerpen.

Den laborativa verksamheten i Visby utför analyser i samarbete med främst universitet och museer. För att tillgodose behoven i analysarbetet har laboratorier successivt utvecklats. Under året har en röntgenanläggning tagits i bruk och utrustning för artificiellt åldrande kompletterats genom en microfader och en ljusbox för LED-belysning.

Samarbete i energifrågor sker med Boverket, Statens Fastighetsverk, Energimyndigheten och högskolor. Energieffektiviseringsarbetet fortsätter genom deltagandet i EU-projektet Co₂olBricks, som avslutas under 2013. I projektet ingår 9 länder och 16 olika samarbetspartners från Östersjöregionen. Myndigheten deltar även i programrådet för det nationella forskningsprogrammet Spara och Bevara – energieffektivisering i kulturhistoriskt värdefull bebyggelse.

Arkeologisk konservering

Ett stort antal arkeologiska föremål magasinerades hos Gotlands Museum när Riksantikvarieämbetets Gotlandsundersökningar lades ner. Totalt omfattar det material från cirka 240 arkeologiska undersökningar. Myndigheten driver ett projekt för konservering av de arkeologiska föremålen, som avslutas 2013. Arbetet sker i samarbete med Gotlands Museum. Projektet är även en utgångspunkt för vidareutveckling av fyndfördelningsfrågor och konserveringsmetoder.

Av det totala antalet undersökningar omfattas cirka 120 av åtgärder från myndighetens sida. Dessa innehåller cirka 10 800 fynd för behandling inom projektet.

Tabell 12.

Antalet arkeologiska undersökningar med behandlade fynd

Konserverade föremål	2012	2011	2010
Antal avslutade undersökningar (av totalt ca 120)	18	33	0
Antal behandlade fynd (av totalt ca 10 800)	2 032	2 871	0
Kostnad i tkr	4 335	4 457	0

Ytterligare 49 undersökningar och 2244 fynd har påbörjats under 2012 och avslutas 2013. Under 2013 genomförs också arbetet med de återstående undersökningarna. Med fynd avses objekt med eget fyndnummer. Ett fynd kan således innehålla flera enskilda föremål.

Svensk Museitjänst

Svensk Museitjänst tillhandahåller lokaler för föremålsförvaring i Tumba. Verksamheten har för andra året i följd uppnått full kostnadstäckning. Detta har varit möjligt genom att anpassa verksamheten och omförhandla hyresavtal. Tjänsterna koncentreras nu helt mot hyresgästerna i de egna lokalerna. De är sedan tidigare ombyggnader anpassade till de krav som ställs på förvaring av museiföremål och arkivhandlingar. Totalt omfattar lokalerna en yta på drygt 31 000 kvm. Den uthyrningsbara ytan inklusive höglager med pallplatser är på över 25 000 kvm.

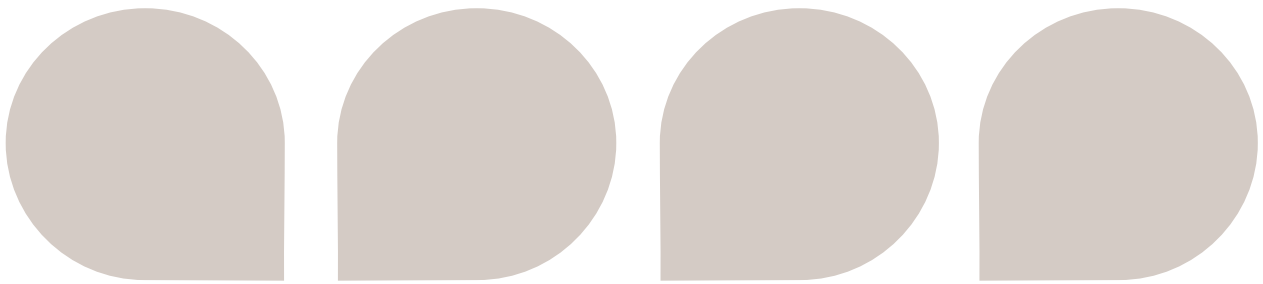
Tabell 13. SMT:s intäkter och volymer

	2012	2011	2010
Hyres- och arrendeintäkter (tkr)	22 773	21 237	17 376
Antal hyresgäster/kunder	62	63	62
Antal sålda timmar för utförda tjänster, t.ex. föremålsvård, gallring, ordna och förteckna m.m.	2 058	2 367	2 808

Tabell 14. Ekonomiska nyckeltal för SMT, tkr

	2012	2011	2010
Intäkter	24 558	26 233	21 213
Kostnader	24 195	-23 708	-23 355
Resultat (intäkter – kostnader)	362	2 524	-2 142
Anslagsfinansiering	0	2 500	2 500
Akkumulerat underskott	18 940	19 302	21 802

SMT redovisar en ekonomi i balans för 2012.

Insatsområde: Fastigheter och besöksmål

Mål

De kulturhistoriska värdena på de fastigheter som Riksantikvarieämbetet förvaltar har vidmakthållits och den publika verksamhet som bedrivs vid besöksmålen har utvecklats.

Verksamhetsbeskrivning

Riksantikvarieämbetet förvaltar cirka 70 kulturhistoriska platser i Sverige. Främst är det arkeologiska platser, men i beståndet ingår även kyrkor, slott och andra byggnader. Vid Gamla Uppsala och Glimmingehus bedriver Riksantikvarieämbetet publik verksamhet i egen regi.

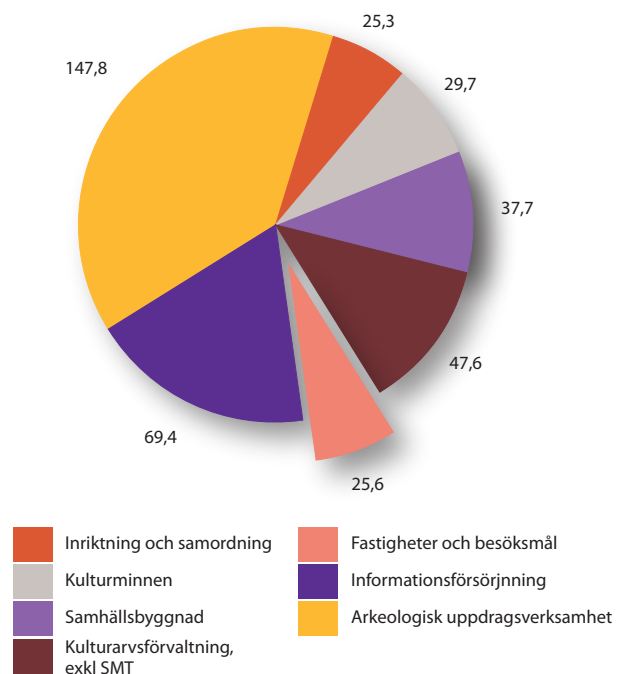
Inom världsarvet Birka och Hovgården ägs huvuddelen av staten och förvaltas av Riksantikvarieämbetet. Bevarande och utveckling av världsarvet Birka och Hovgården sker bland annat genom världsarvets förvaltningsråd som är ett samarbete mellan Riksantikvarieämbetet, Länsstyrelsen i Stockholm och Ekerö kommun. I verksamheten ingår även Birkamuseet som under åren 2008–2012 har drivits av Strömma Sjöfart och Turism AB.

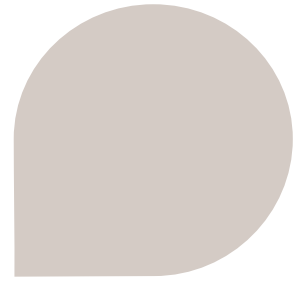
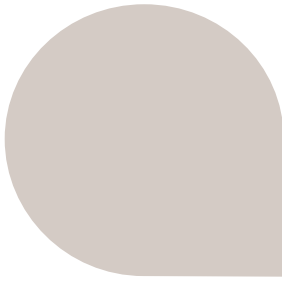
Verksamheten syftar till att bevara de fysiska platserna och tillgängliggöra utvalda platser i egen regi eller genom samverkan eller avtal med både offentliga och privata aktörer. Utveckling av platserna som besöksmål sker utifrån en bedömning av platsernas potential, möjligheterna till samarbete och entre-

prenörskap samt ekonomiska förutsättningar. Till fastighetsförvaltningens huvudsakliga uppgifter hör vårdinsatser på byggnader och mark. Kunskapsuppbyggnad och forskning kring Riksantikvarieämbetets fastigheter görs främst av universitet och högskolor medan myndigheten vid besöksmålen arbetar med att förmedla och föra dialog utifrån den aktuella vetenskapens resultat. Begrepp som barn och unga, mångfald och allas delaktighet är centrala för verksamheten.

Sammanfattning med måluppfyllnad

Diagram 6. Insatsområdets andel av det totala kostnadsutfallet

Genom avtal och samverkan med andra aktörer har Riksantikvarieämbetet verkat för att vårda, bevara och tillgängliggöra de fastigheter som myndigheten förvaltar. Särskilda omständigheter som partiellt ras på Visby ringmur samt stormfällning av träd på Björkö har i hög grad påverkat verksamheten och lett till omprioriteringar. Mark- och byggnadsvård har upphandlats och genomförts vid ett antal fastigheter.

Satsningar på barn och unga genomsyrar verksamheten vid besöksmålen. Det har under året resulterat i särskilda pedagogiska aktiviteter med målsättningen att tillgodose önskemål och behov för den unga publiken och att anpassa kunskapsinnehållet till skolornas läroplan. Lärandet är centralt i utformningen av programverksamheten. För att kvalitets-säkra lärandet har utvärderingsmodellen Generic learning Outcome (GLO) introducerats.

De visningar och aktiviteter som genomförts har förmedlat kunskaper om det förflutna som bidragit till insikter i dagens problemställningar. Även inom den publika verksamheten som riktar sig till allmänheten har begrepp som delaktighet varit centralt vid utvecklingen av nya program. Besökarna förväntar sig mer än att bara agera passiva åskådare och strävar i stor utsträckning efter att själva vara aktiva. Vid båda besöksmålen var förväntningarna att besöksstalen skulle öka. Utfallet blev dock en minskning med 4,9 % på Glimmingehus och 5,9 % i Gamla Uppsala.

Fastighetsförvaltning

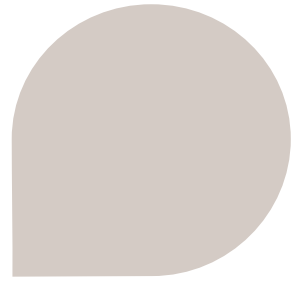
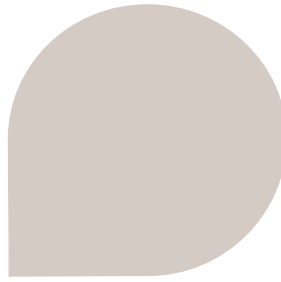
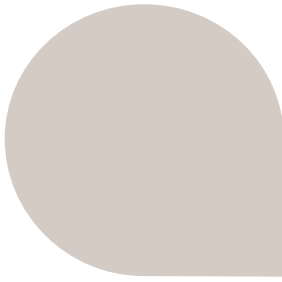
Förberedelserna för att överföra Riksantikvarieämbetets fastigheter till Statens fastighetsverk har fortsatt. Underlag har levererats till utredningen

Omstrukturering av statens förvaltning av försvars- och kulturfastigheter.

Två oförutsedda händelser, ras på ett parti av det yttre murverket av Visby ringmur och stormfällna träd på Björkö, har tagit stora resurser i anspråk och inneburit omprioriteringar i verksamheten. Bland annat har ett antal upphandlingar förskjutits i tid. Raset på Visby ringmur väckte stor uppmärksamhet i media och visar på hur kulturarvet engagerar människor. Tidigare ras finns dokumenterade och har skett ungefär vart 30 år de senaste 150 åren. En handlingsplan för återuppbyggnaden av det rasade partiet har tagits fram av Riksantikvarieämbetet tillsammans med Region Gotland, Gotlands Museum och Länsstyrelsen i Gotlands län. Återuppbyggnaden planeras vara genomförd hösten 2013.

Mark- och byggnadsvård har genomförts på flera platser. Del av fornlämningsområdet i Gamla Uppsala har åtgärdats i enlighet med den skötselplan som tagits fram i samverkan mellan Länsstyrelsen i Uppsala län, Uppsala kommun och Svenska kyrkan. För att möjliggöra och utveckla den publika verksamheten har ett antal insatser genomförts vid olika fastigheter, bland annat Kiviksgraven och Norrby gravfält. Ett nytt avtal om Mälsäkers slott har tecknats med Föreningen Mälsäkers Framtid.

Riksantikvarieämbetet ingår genom Eketorps borg tillsammans med Kalmar länsmuseum i Statens fastighetsverks EU-projekt Öppna portar som pågår 2011–2013. Syftet med projektet är att skapa intäktbringande ytor och för Eketorps del handlar det om att skapa ett kafé vid besöksmålet som möjliggör längre besök och att öka ytorna för publik verksamhet.

Publik verksamhet

Vid både Glimmingehus och Gamla Uppsala museum var förväntningarna inför säsongen att besökstalen skulle öka. Utfallet blev dock en minskning med 4,9 respektive 5,9 procent. Glimmingehus följer den nedgående trenden för turistnäringen på Österlen. De flesta besöksgrupper har minskat, men i synnerhet kvällsarrangemangen. Undantaget är familjeaktiviteter under dagtid som riktar sig till den prioriterade gruppen barn och unga. Gamla Uppsala museums satsning på barn och unga har resulterat en ökning av den målgruppen med 10 procent medan nedgången rör företagsvisningar och julmarknaden.

Ambitionerna har varit att programmet på Glimmingehus ska präglas av variationsrikedom och helhetstänkande där den dagliga verksamheten får draghjälp av populära arrangemang. Variationsrikedomen kan spåras i bland annat konstutställningen Förtäljelser och den medeltida modevisningen. Den publika verksamheten vid Gamla Uppsala museum har haft målet att höja besöksmålet profil samt att öka tillgängligheten till museet. Program- och arrangemangsverksamheten har dock visat på en större bredd i utbudet än tidigare och en satsning på helgaktiviteter för barnfamiljer har varit lyckad.

Skolverksamhet

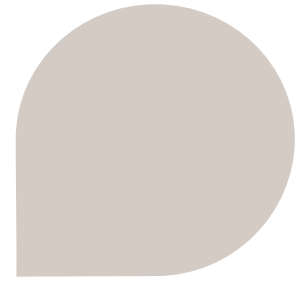
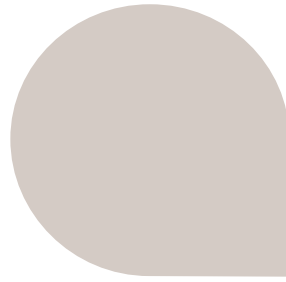
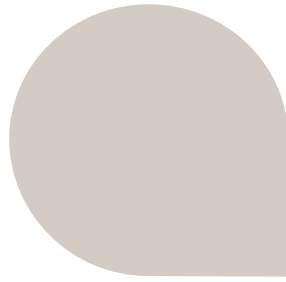
Arbetet med skolelever och lärare är en prioriterad del i den publika verksamheten. Visionen är att skolprogram och besök på plats både ska vara en upplevelse men också en del av lärandet enligt skolans läroplan. Målet med programutvecklingen har varit att skapa spännande situationer för lärande där barn och ungdomar blir aktiva deltagare men även

att problematisera samhällsfrågor. Vid Glimmingehus har ett kortare verkstadsprogram utvecklats och lärarfortbildningarna har fått flera nya upplägg.

I Gamla Uppsala har ett nytt skolprogram färdigställts där undervisning i museimiljön kombineras med enklare verkstadsprogram och aktiviteter i fornlämningsområdet. Dessutom har aktiviteter för grund- och gymnasieskolan knutna till de arkeologiska undersökningarna genomförts med resultatet att 645 elever har besökt museet och utgrävningarna under hösten.

Enligt de enkätundersökningar som gjorts de senaste åren har de besökare som har tagit del av verksamheten vid besöksmålen i huvudsak varit mycket nöjda. Däremot har det varit svårt att undersöka i vilken grad målet att överföra kunskap uppnåtts. Därför har modellen Generic learning outcome (GLO) provats för att undersöka den pedagogiska verksamheten vid Glimmingehus och utvärdera hur kunskapsöverföringen fungerar mellan museiläraren och den besökande eleven i den pedagogiska verksamheten enligt modellen. Målet har varit att med hjälp av utvärderingsmodellen säkra kvaliteten i undervisningen men också på sikt kunna överföra modellen till andra områden inom Riksantikvarieämbetets publika verksamhet.

I samband med ASPnet-konferensen (Unesco:s skolnätverk, Associated School Project network) för världsarvsskolor deltog myndigheten med presentationer och program i samarbete med Munsö skola. Riksantikvarieämbetet kunde där presentera arbetet med pedagogisk verksamhet kring kulturmiljöer och visa på den samverkan som byggts upp kring världsarvet Birka och Hovgården. Insatser har även

gjorts i samband med etableringen av ett besöksmål i Novgorod samt i samband med skapandet av ett nätverk av tillgängliggjorda kultplatser i kring Östersjön.

Barn och unga

Strategin för barn och unga har varit en ledstjärna i det publika arbetet vid Gamla Uppsala museum och Glimmingehus och har lett till att närvaron i sociala medier, främst på Facebook, ökat markant under året.

Deltagandet från barns sida präglar verksamheten vid besöksmålen under hela säsongen. För att öka tillgängligheten och nå fler barn och unga har Riksantikvarieämbetet erbjudit pedagogisk programverksamhet under skolloven vid båda besöksmålen. Besökarna har fått prova traditionella sysslor och diskutera skillnader och likheter jämfört med idag. Aktiviteterna har varit uppskattade och välbesökta, vilket visar att det finns en efterfrågan på pedagogisk verksamhet som är inkluderande och fylld av upplevelser.

Samverkan lokalt och regionalt

Besöksmålen samverkar med lokala och regionala aktörer för att genomföra och utveckla verksamheterna. Glimmingehus har genom en överenskommelse med Region Skåne deltagit i flera nätverk riktade mot pedagoger som arbetar professionellt med barn och unga, men är också en aktiv part i det av Kultur Skåne initierade samverkansprojektet Kulturhistorien. Samarbeten har också genomförts med bland annat Folkuniversitetet, lokala hembygdsföreningar och Österlens museum. Riksantikvarieämbetet har deltagit i det arbete som pågår med

att undersöka möjligheten att samla olika aktörers verksamhet i Gamla Uppsala under en gemensam vision och på sikt också finna nya former för samarbete. Riksantikvarieämbetet deltar också i projektet Vikingar med förfäder som syftar till internationell affärsutveckling knuten till temat yngre järnålder i Uppland. Vid Birka och Hovgården har samverkan utvecklats. Utöver ett nära samarbete med Ekerö kommun och Länsstyrelsen i Stockholms län innebär myndighetens åtaganden i utvecklingsarbetet återkommande kontakter med entreprenörer, men också med Stockholms läns museum och Statens maritima museer.

Resultatredovisning

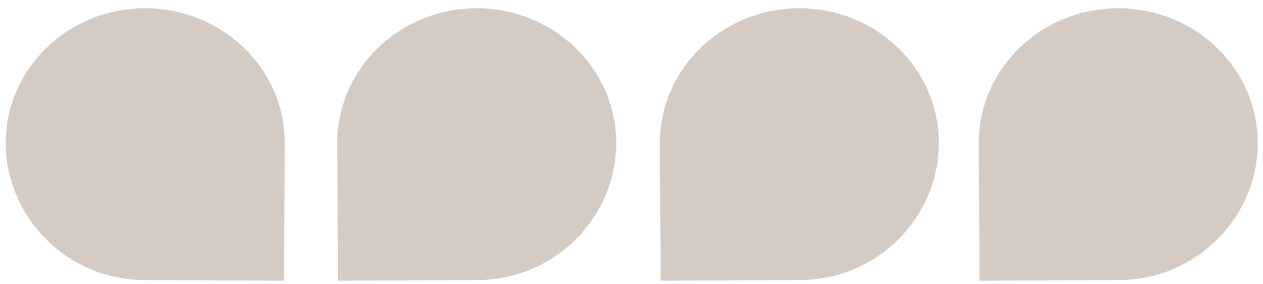
Besöksstatistik och resultat är främst hämtade ur kassasystem, verksamhetsplan och dialog med platsledare.

Gamla Uppsala museum

Tabell 15. Antal besökare, Gamla Uppsala museum

2012	2011	2010	2009	2008	2007
15 340	16 316	14 400	17 223	22 747	21 174
Procent jämfört med föregående år					
-5,9 %	13,3 %	-16,4 %	-24,3 %	7,4 %	3,2 %

Gamla Uppsala museum har jämfört med 2011 minskat med 976 besökare (5,9 %). Underlaget till tabellen är hämtat ur besöksmålens kassasystem (2007–2009 GEL-kassa, 2010–2012 SoftOne).

Tabell 16. Antal besökande barn

	2012	2011	2010
Antal besökande barn i målsmans sällskap	2 838	2 592	2 200
Antal elever	1 813	1 631	1 311
Totalt antal barn	4 651	4 223	3 511

Underlaget till tabellen är hämtat ur besöksmålets kassasystem (SoftOne). Antalet är delsummer av Tabell 15.

Tabell 17. Visningar, arrangemang och program

	2012	2011	2010
Skolvisningar	85	90	78
Övriga visningar	54	88*	34
Publika arrangemang (antal genomförda)	4	14	11
Programverksamhet (antal dagar)	32	26	14
Kostnad i tkr	3 627	4 157	5 786

Tabellen visar antal genomförda visningar utöver de som ingår i den ordinarie entréavgiften, publika arrangemang samt antal dagar som programverksamhet genomförts. Den minskade kostnaden mellan åren 2010-2011 beror på lägre bemanning.

* I årsredovisningen 2011 redovisades att 140 övriga visningar genomförts, vilket i efterhand visat sig vara felaktigt. Felet bestod på en brist i kassasystemet.

Glimmingehus

Tabell 18. Antalet besökare, Glimmingehus

2012	2011	2010	2009	2008	2007
45 359	48 758	48 558	60 792	54 781	57 947

Procent jämfört med föregående år

-4,9 %	0,4 %	-20,1 %	11 %	-5,4 %	10,2 %
--------	-------	---------	------	--------	--------

Glimmingehus har under 2012 minskat antalet besökare jämfört med 2011 med 3 399 personer (4,9 %). Underlaget till tabellen är hämtat ur besöksmålets kassasystem (2007–2009 GEL-kassa, 2010–2012 SoftOne).

Tabell 19. Antal besökande barn

	2012	2011	2010
Antal besökande barn i målsmans sällskap	10 130	9 653	9 367
Antal elever	5 362	6 400	5 977
Totalt antal barn	15 492	16 053	15 344

Underlaget till tabellen är hämtat ur besöksmålets kassasystem (SoftOne). Antalet är delsummer av Tabell 18.

Tabell 20. Visningar, arrangemang och program

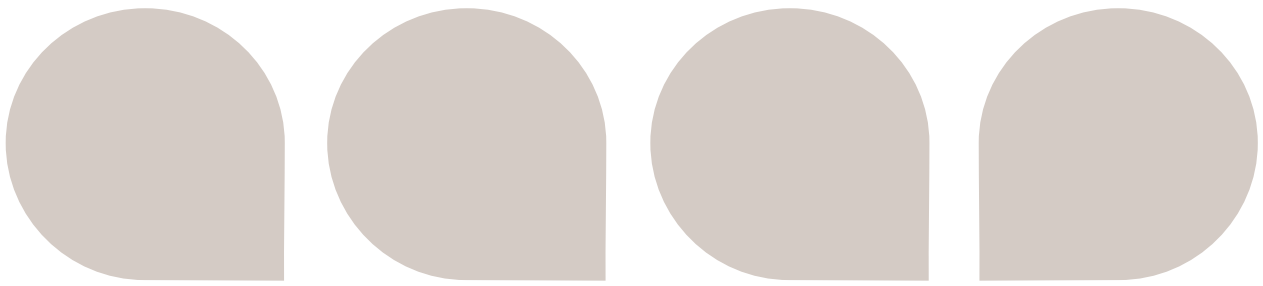
	2012	2011	2010
Skolvisningar	241	269	274
Övriga visningar	140	73	53
Publika arrangemang (antal genomförda)	36	44	41
Programverksamhet (antal dagar)	66	69	59
Kostnad i tkr	7 011	7 115	8 207

Tabellen visar antal genomförda visningar utöver de som ingår i den ordinarie entréavgiften, publika arrangemang samt antal dagar som programverksamhet genomförts.

Tillgänglighet

I visionen för Riksantikvarieämbetets besöksmål uttrycks tydligt att ”ingen verksamhet (...) ska vara exkluderande för någon kategori besökare oavsett etnicitet, religion, genus, generation, klass, sexuell läggning eller funktionsnedsättning”.

För att bättre kunna nå ut till elever och andra besökare med svenska som andraspråk, besökare med kognitiva funktionsnedsättningar eller läs- och skrivsvårigheter har personalen vid Gamla Uppsala museum utbildats i att skriva så kallade lättlästa texter. Även på Glimmingehus har det tagits fram ett lättläst studiematerial om borgen.

Insatsområde: Informationsförsörjning

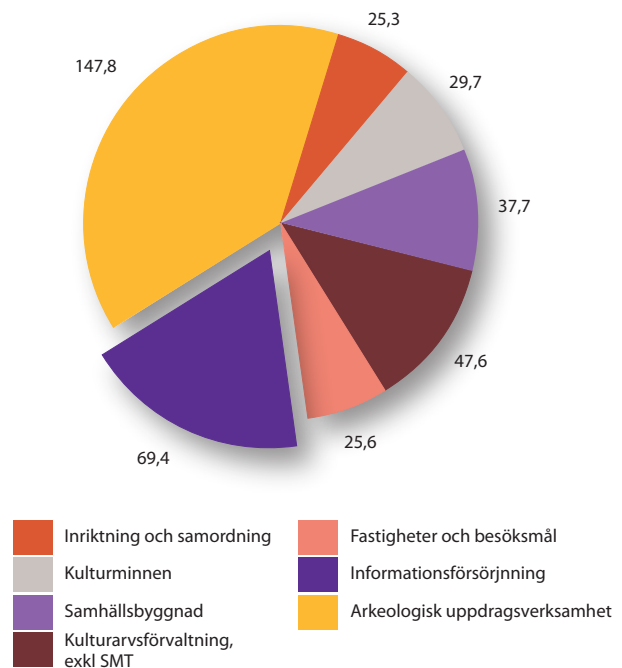
Mål

Infrastruktur samt efterfrågad, kvalitetssäkrad och användbar information om kulturarvet, från såväl Riksantikvarieämbetets som andra informationsägars källor har tillhandahållits. Med kommunikativa verktyg har kunskapsprocesser drivits och stimulerat till dialog om kulturarvs- och kulturmiljöfrågor.

Verksamhetsbeskrivning

För att bevara, utveckla och bruka kulturarvet krävs att alla aktörer har tillgång till tillförlitlig information. För att göra kulturarvsinformationen tillgänglig och användbar erbjuder Riksantikvarieämbetet såväl fysiska mötesplatser och tjänster som digitala. E-tjänsterna är idag dominerande och stödjer såväl det professionella kulturarvsarbetet som medborgarnas möjlighet att vara delaktiga genom att det är lätt att söka, förstå, ladda hem och tillföra kulturmiljöinformation. En viktig bas för e-tjänsterna är myndighetens egna informationssystem och databaser. Myndigheten utvecklar vidare informationsförsörjningen i hela sektorn genom att verka för att information från olika källor blir lättillgänglig.

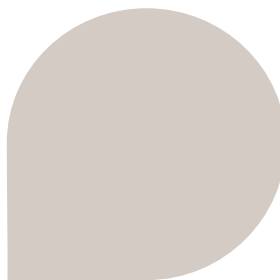
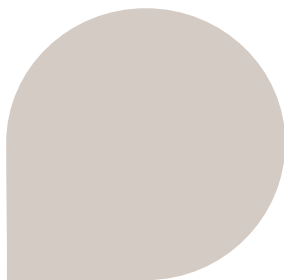
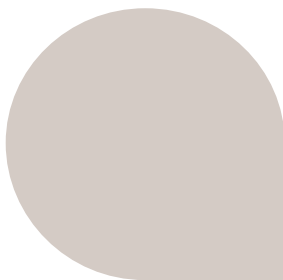
Diagram 7. Insatsområdets andel av det totala kostnadsutfallet

Sammanfattning med måluppfyllnad

Under året har Riksantikvarieämbetet gått vidare i arbetet med att bli en tydlig aktör i ett nytt medielandskap. Genom att utnyttja teknikens möjligheter nås många med informationen och antalet besökare på e-tjänster och webben ökar stadigt. Att informationen är lättillgänglig ger effekt.

Ett exempel på effekten är att trafiken i fornminnessystemet mer än fördubblades när en medarbetare var Curator of Sweden vid ett seminarium som anordnades av Svenska Institutet och Visit Sweden och Aftonbladet digitala upplaga samtidigt skrev om myndighetens tjänster.

För att göra informationen än mer lättillgänglig har ett samarbete med Wikimedia inletts. Denna samverkan uppmärksammades i Dagens Nyheter som ett gott exempel på myndigheters samverkan med det civila samhället.

Ett långsiktigt arbete bedrivs för att möta användarna av informationen där de finns med information som passar dem. Ett exempel på detta är att ge användarna möjlighet att ta hem data till egna system. 2010 infördes den möjligheten i Bebyggelseregistret. Antalet nedladdningar mer än fördubblades 2012 och nedladdningen är nu omfattande.

Detta är bara några exempel på att öppna data och arbetet med att länka samman informationsresurser i samhället är viktigt och att myndigheten är på rätt väg. Det stärker intentionerna i det långsiktiga arbetet med att möta användarna av informationen där de finns med information som passar dem.

Ett annat exempel på att utvecklingsarbetet går i rätt riktning är att Riksantikvarieämbetets personal

är efterfrågade som inspiratörer av såväl kulturarvssektorn som andra samhällssektorer och även internationellt.

Arbetet med Creative Commons-licensiering av myndighetens information har fortsatt, för att på ett enkelt och tydligt sätt visa hur informationen får återanvändas. Myndigheten är tidig med att öppna data fullt ut och får därför hantera många principiella frågor, både generella och specifika för sektorn.

Utvecklingen av systemen fortsätter. Under året introducerades Samla som är ett system för att samla och sprida olika rapporter i digital form. En helt ny intern och extern webb har skapats och Platsr utvecklets för att i februari 2013 komma i en helt ny version.

Intresset för K-samsök är stort. Sverige har lyckts bra med att göra information tillgänglig i Europeana och är den tredje största leverantören av information. K-samsök gör det möjligt för företag och myndigheter att bygga egna applikationer via ett så kallat

Tabell 21. Översikt över informationssystem och e-tjänster

Bebyggelseregistret BBR	Information om det byggda kulturarvet i Sverige. www.bebyggelseregistret.raa.se
Extern webb	Myndighetens externa webb. www.raa.se
Fornminnesinformationssystem FMIS	Information om fornlämningar i Sverige. www.fmis.raa.se
Kringla	Mobil söktjänst för telefoner med operativsystemet Android
Kringla.nu	Söktjänst som samsöker i K-samsök och Europeana (cirka 23 miljoner föremål) samt stödjer länkning av objekt i K-samsök. www.kringla.nu
K-samsök webbservice	En teknisk plattform som skördar och tillgängliggör information från RAA:s system samt från museer. www.ksamsok.se
Kulturmiljöbild KMB	Digital presentation av bilder ur ett urval av RAA:s bildsamlingar. www.kmb.raa.se
Platsr.se	Webbapplikation för användare att dela med sig om egna berättelser om en plats. www.platsr.se
Ritningsregistret	Digitalt sökregister till ritningar i arkivsamlingen. www.ritreg.raa.se
Samla	Myndighetens öppna arkiv. samla.raa.se
Visual Arkiv/ATA	Digitalt sökregister till arkivsamlingen. www.visualarkiv.se
Vitalis och Katalog -74	Digitala sökregister till bibliotekssamlingen. www.vitalis.raa.se

programeringsgränssnitt. Vilket de nu gör – lagom till jul presenterade till exempel en privat aktör en app till Ipad för sökning av fornminnesinformation.

Årets höstmöte hade temat Kulturarvet och det civila samhället. Mötet var uppskattat, men antalet deltagare har sjunkit två år i rad. Besöken, för att på plats ta del av de omfattande samlingarna av arkiv- och biblioteksmaterial, har varierat under de tre senaste åren. Genom fortsatt utveckling av webbaserade ingångar och resurser nås fler. De digitala vägarna för kommunikation ersätter inte de personliga men de förändrar dem.

Infrastruktur och strategisk utveckling

Semantisk webb på Riksantikvarieämbetet

Ett systematiskt arbete pågår för att anpassa Riksantikvarieämbetets informationssystem till en global informationsarkitektur. Målet är att unik data endast lagras på en plats och sedan länkas till andra relevanta datakällor. Vissa förbättringar har gjorts av K-samsök för att bättre svara upp mot leverantörernas behov. Huvudfokus har dock legat på att hjälpa informationsförvaltarna. Genom Wikipedia-projektet har det blivit enklare att visa på nyttan med distribuerade data, som innebär att data från olika källor kan länkas samman. Dessa konkreta insatser tydliggör också hur myndighetens datamängder kan relateras till arkiv- och biblioteksvärlden och inte minst till det arbete som sker tillsammans med länsstyrelserna genom Digitala Arkeologiska Produktionskedjan (DAP) och det arbete som sker hos Digisam. Riksantikvarieämbetet har tillsammans med Libris/KB en viktig roll och är drivande kring webbsemantik på kulturarvsområdet.

K-samsök

På regeringens uppdrag förvaltas och utvecklas K-samsök och e-tjänster för kulturarvsinformation. Samhällsnytta skapas genom att informationen mer effektivt och billigare kan tillföras olika kunskapsprocesser. Detta medför ökade kostnader för Riksantikvarieämbetet men för det samlade kulturarvsområdet görs avsevärda besparingar, framförallt för museerna. Myndigheten har under fem år byggt upp stor kompetens kring öppen, digital kulturarvsdata och anlitas ofta internationellt för att beskriva detta.

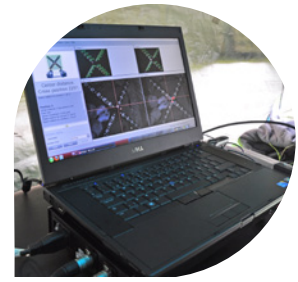
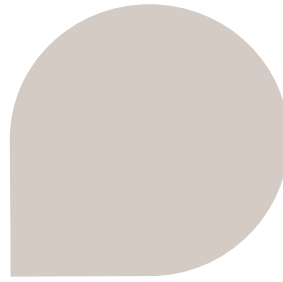
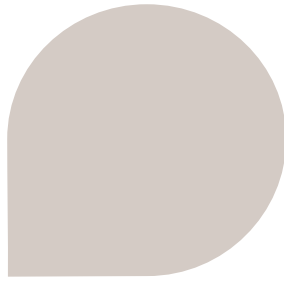
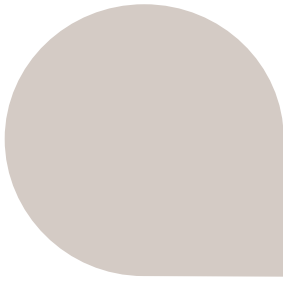
En mycket uppmärksammad insats var projektet *Wikipedian in Residence*. Syftet var att öka Wikipediakompetensen hos tjänstemännen samt att göra tekniska kopplingar mellan K-samsök och Wikipedia.

Digitaliseringsstrategi

Under året har en digitaliseringsstrategi utarbetats. Den innehåller riktlinjer för Riksantikvarieämbetets digitalisering av kulturarvsmaterial och syftar till att skapa största möjliga nytta. Digitaliseringsstrategin har koppling till det arbete som leds av Digisam inom ramarna för *Digit@lt kulturarv – nationell strategi* för arbetet med att digitalisera, digitalt bevara och digitalt tillgängliggöra kulturarvsmaterial och kulturarvsinformation 2012–2015.

Den Digitala Arkeologiska Produktionskedjan

De förarbeten som påbörjades 2011 om den arkeologiska informationen har legat till grund för programmet *Den Digitala Arkeologiska Produktionskedjan (DAP)*. Syftet är att digitalisera och effektivisera de processer som skapar, förvaltar och överför den

data som tillkommer genom tillämpningen av 2 kap. KML. Visionen är att denna information ska finnas öppet tillgänglig för handläggare och forskare som öppna länkade data.

Digitala Sveriges Runinskrifter

Riksantikvarieämbetet avslutade i mars projektet Digitala Sveriges Runinskrifter med finansiering av Riksbankens Jubileumsfond. Syftet med projektet var att digitalisera bokverket Sveriges Runinskrifter, göra det tillgängligt på webben och att i dialog med runforskare utforma specifikationer för ett webbaserat forskarstöd. Hela bokverket Sveriges runinskrifter har digitaliserats och är fritt tillgängligt i PDF-format på Riksantikvarieämbetets webbplats. Det som nu återstår är att söka finansiering för ett webbaserat forskarstöd.

Digitala Sveriges kyrkor

Med delfinansiering av Kungliga Vitterhetsakademien drivs ett projekt för att digitalisera bokverken Sveriges kyrkor – Konsthistoriskt inventarium och rapporterna från forskningsprojektet Sockenkyrkorna. De digitaliserade publikationerna kommer att publiceras i Riksantikvarieämbetets öppna arkiv Samla.

Geodatasamverkan (Infrastructure for spatial information in Europe, Inspire)

Samarbetet inom Europa och även globalt ökar och detta ställer tydliga krav på harmonisering och interoperabilitet av nationella geodata. Alla myndigheter som har ett informationsansvar för geodata ska ta fram metadata och göra data tillgänglig via olika nättjänster.

Tjänster har tagits fram och publicerats inom ramen för Inspire och därmed uppfyller myndigheten de krav som gäller. Metadata har kontinuerligt uppdaterats i geodataportalen, remisser har besvarats och den årliga rapporteringen till geodatasamordnaren Lantmäteriet av datamängder och tjänster har genomförts.

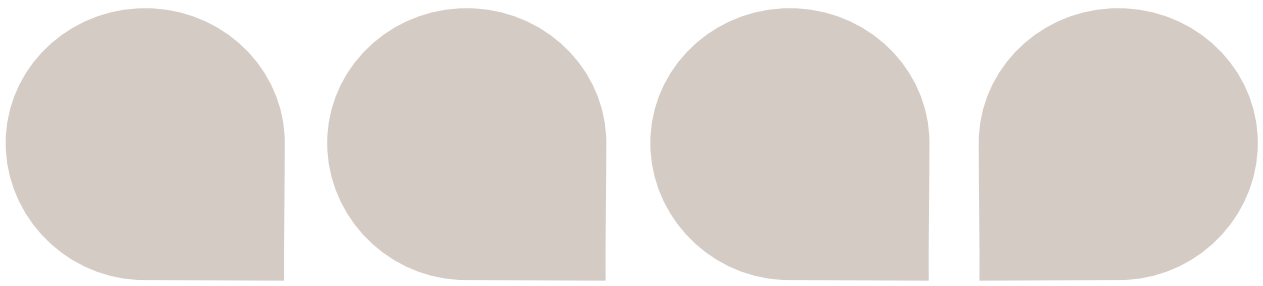
System och e-tjänster

Kringla

E-tjänsten Kringla söker i all information som är indexerad i K-samsök och information som finns i Europeana, tillsammans över 27 miljoner objekt från cirka 2 500 institutioner. Kringla är utvecklad för att visa potentialen med sökgränssnitt utöver respektive institutions samling. Genom samsökning vänds fokus från institutionen till användarens behov. Kringla erbjuder institutioner utan egna sökgränssnitt en söktjänst.

Funktionalitet har utvecklats för att koppla ihop Kringla med Wikipedia och Wikimedia Commons. På detta sätt kan Wikipedia fungera som en källa som kan ge institutionernas data mer sammanhang i text och bild samt hänvisa vidare till andra källor.

Samsökfunktionen Kringla.nu är ett fungerande exempel på möjligheterna med e-tjänster och ett pedagogiskt verktyg för att visa på styrkan med länkade öppna data. Besökarna kan på ett enkelt sätt nå information om en mångfald av olika kulturarvsobjekt från en lång rad institutioner från både Sverige och Europa.

Platsr

Platsr.se är ett led i Riksantikvarieämbetets utveckling av e-tjänster för dialog och delaktighet, en plattform för fler att dela med sig av berättelser om platser, som även kan länkas till institutionernas samlingar och till Wikipedia.

Platsr har arbetat med fem olika teman. Resultatet blev att 29 kulturarvsinstitutioner aktiverade sig på Platsr. Medialt fick webbplatsen stor uppmärksamhet med 25 tidningsartiklar och sju radioinslag.

Tabell 22. Platsr

Volym i antal	2012	2011	2010
Antal nyregistrerade platser	511	434	380
Antal nyregistrerade användare	442	340	690
Kostnad i tkr	2 485	2 070	2 783

Tabellen visar antal registrerade användare och antal skapade platser i Platsr vilken bygger på användarnas egna berättelser om platser med historia och historier. Fokus ligger på personligt berättande och interaktivitet användare emellan. Kostnaden omfattar systemutveckling och förvaltning av Platsr samt del av kostnad för kartserver.

Kulturmiljöbild (KMB) och Flickr commons

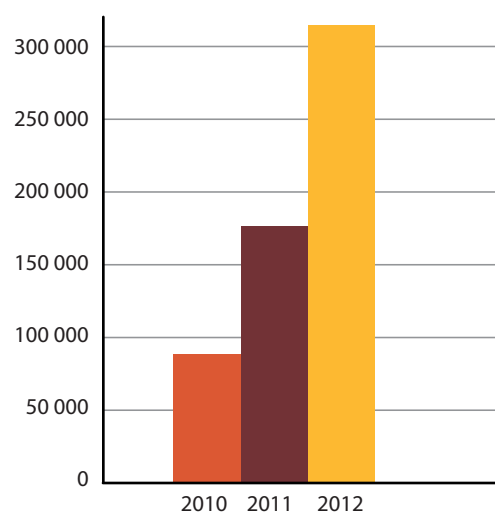
Riksantikvarieämbetet har fortsatt att märka bilderna i Kulturmiljöbild (KMB) enligt Creative Commons-systemet. Under året har 85 875 bilder i KMB märkts med Creative Commons-licensen Public Domain Mark och 3 597 med CC-BY. Totalt är nu 102 360 bilder i KMB CC-licensmärkta. Antalet besök på KMB var under året cirka 300 000

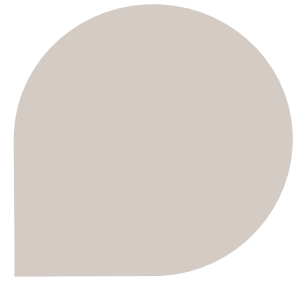
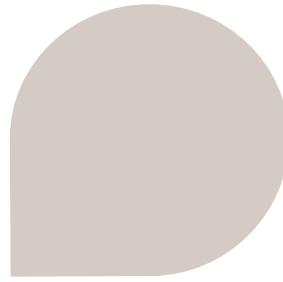
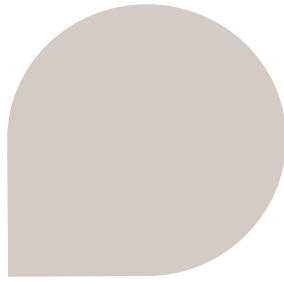
Bildsamlingarna på Flickr Commons har fortsatt publiceras med syfte att nå nya användargrupper, interagera kring bilderna och låta användarna bidra

med information. Under året har 210 bilder lagts ut. Det totala antalet visningar för samtliga bilder har under året varit cirka 845 000. Närvaron på Flickr Commons väcker fortsatt intresse och uppskattning vilket verifieras av kommentarer och annan aktivitet från användare i hela världen. Riksantikvarieämbetet marknadsför bilderna via blogg och Twitter. IT- och energiministern har i sin blogg omnämnt Riksantikvarieämbetets arbete på Flickr Commons som ett exempel på "att ganska enkla lösningar ibland kan göra väldigt stor nytta" inom digitalisering och tillgängliggörande av kulturarvsinformation.

Antal besök i KMB ökar. Tendensen har varit en stigande besöksfrekvens de sista tio åren, dock märks ett kraftigt språng 2012. Utifrån vilka bilder som är mest besökta kan man dra slutsatsen att aktuella ämnen i media kan få genomslag i KMB. Under sommaren 2012 sändes program i Sveriges radio och

Diagram 8. Antal besök KMB

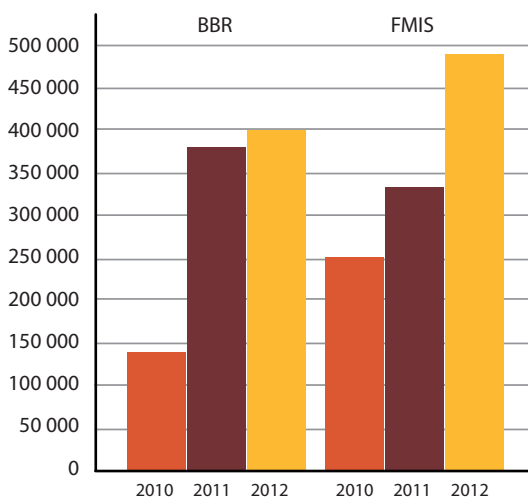

SVT om rivningen i svenska städer under 1960- och 70-talen. Den mest besökta bilden i KMB i anslutning till detta var ett Domusvaruhus som nämndes i programmen. Vidare nämndes Kiruna ett flertal gånger i media under sommaren, vilket möjligen kan förklara att ett flertal bilder i KMB från Kiruna besöktes under sommarmånaderna.

KMB har successivt etablerat sig som en bildsajt dit privatpersoner och institutioner vänder sig för att leta bilder. Det som ses nu kan vara en snöbollseffekt. Riksantikvarieämbetets egna förvaltade system, såsom Kringla och FMIS, står för en stor del av de sajter varifrån besökare kommer. Under senare år har de även kommit direkt från Google. Men de allra flesta besökarna går direkt till KMB. Under 2012 har allt fler bilder i KMB använts som illustrationer i Wikipedia.

Diagram 9. Antal besök i informationssystemen BBR och FMIS

Tabell 23. Antal registrerade objekt

Volym i tusental	2012	2011	2010
Fornlämningar	657	648	641
Byggnader	84	82	80
Bilder	98	96	92
Kostnad i tkr	19 673	20 295	23 179

I kostnaden ingår även förvaltning av informationssystemen samt kartserver till FMIS och BBR. Licenskostnad för FMIS, 550 tkr ingår inte i beräkningen, finansieras med anslag 7:2.

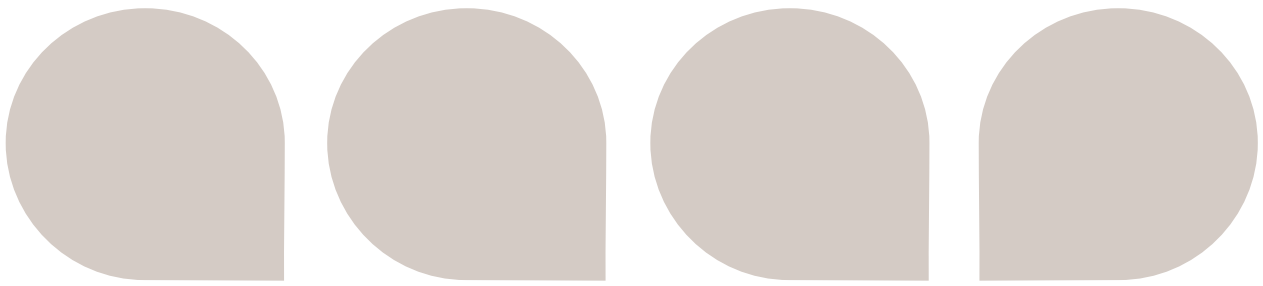
Samla

En teknisk lösning för lagring och tillgängliggörande av publikationer i pdf-format med beständiga nätadresser har utvecklats. Lösningen benämns *Samla* och tillgängliggör bland annat sådana publikationer som har tillkommit som följd av arkeologiska undersökningar enligt KML. Med den tekniska lösningen blir det möjligt för andra system att skörda och migrera poster/metadata.

Publikationer på nätet och som print on demand

Nyutgivna publikationer tillgängliggörs huvudsakligen digitalt på webben som pdf och print on demand. Under året har även 20 tidigare utgivna och efterfrågade publikationer digitaliserats.

Besöksfrekvensen i FMIS har ökat kraftigt. Även för BBR har besöksfrekvensen ökat men inte så kraftigt som tidigare. Datauttagen ur BBR har dock mer än fördubblats vilket tyder på att användarna istället för att söka direkt i BBR arbetar med uttag av data i sin egen tekniska miljö.

Samverkan med andra myndigheter och aktörer

Myndigheten har deltagit i cirka 60 samverkansforum och konferenser. Dessa möten har skett både inom och utanför kulturarvssektorn samt nationellt och internationellt inom ramen för K-samsök. Målet har varit att sprida kunskap om K-samsök, licensierings- och öppenhetsfrågor men även för att lära mer om och bidra till exempelvis kreativa näringar samt barn- och ungdomsfrågor.

Som en del av samverkan med länsstyrelserna har tre förstudier för att förbättra rutiner och informationsflöden inom kulturmiljöområdet genomförts.

Utbildning i FN:s barnkonvention har erbjudits samtliga medarbetare. Utbildningen och myndighetens strategi för barn och unga har bidragit till att höja medvetenheten om barns och ungas rätt till kulturarv och hur myndigheten kan bidra till detta. Exempel på konkreta insatser för barn och unga är samarbete med Berättarministeriet i Södertälje och skolverksamheten vid Världsarvet Birka Hovgården.

Europeana

Riksantikvarieämbetet fungerar som nationell aggregator för musei- och kulturmiljödata till Europeana, som är en teknisk plattform och samsöksportal. En stor del av det Europeanarelaterade arbetet har rört avtalsfrågor kring både rollen som aggregator för information och leverantör av data.

Ett nytt projekt – Europeana Awareness – har tillkommit och kommer att pågå till 2014. Syftet är att skapa kännedom om Europeana samt pröva om besöksnäringen kan använda Europeana. Utgångspunkten är att kulturarvsdata kan bli mer använd och tillgänglig om den kombineras och paketeras med annan turistrelaterad data.

Arkiv och bibliotek

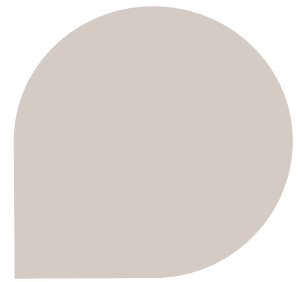
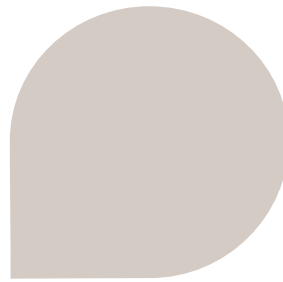
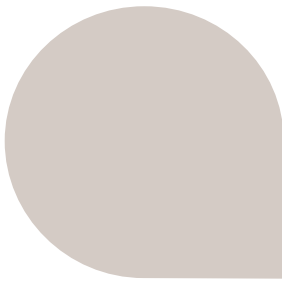
Arkivet och biblioteket är öppet för allmänheten och samlingarna är tillgängliga i analog form. Arkiv- och bibliotekssamlingarna omfattar drygt sju hyllkilometer publikationer, fyra hyllkilometer arkivhandlingar och cirka fem miljoner foton och bilder. Digitala sökregister finns över samlingarna som för närvarande huvudsakligen tillgängliggörs i analog form. Myndighetens strävan är att göra samlingarna digitalt tillgängliga i utökad utsträckning. Via bibliotekets katalog görs de e-tidskrifter som Riksantikvarieämbetet prenumererar på tillgängliga.

Antalet utlånade volymer av arkivmaterial visar en sjunkande trend. En förklaring till det är att en mer preciserad bedömning av vilket material som är relevant för användaren görs innan materialet hämtas fram ur arkivet. Det ger högre effekt och mer nöjda besökare.

Tabell 24. Användning av arkiv och bibliotekssamlingar

	2012	2011	2010
Inkomna ärenden till arkivet	768	871	901
Nya låntagare registrerade i bibliotekssystemet	316	363	367
Utlånade volymer			
varav arkivmaterial	10 883	11 067	12 719
varav biblioteksmaterial*	39 768	44 978	43 429
Beställda kopior av fotografier via KMB och Informationstorget	899	844	1 137
Bibliotekets bestånd, totalt antal volymer	444 000	440 000	435 000

2010 och 2011 ingår läsesalslån vid KMK men inte 2012. Dessa var 3 864 för 2010 och 3 780 för 2011. Exkl. KMK var utlåningen 41 114 för 2011 och 39 649 för 2010.

Tabell 25. Antal öppettimmar och besök på informationstorget

	2012	2011	2010
Öppettimmar	1 278	1 228	1 178
Besök	6 624	7 400	5 691
Kostnad i tkr	17 784	16 653	18 614

För 2011 och 2012 har antalet besök räknats enligt en stickprovsmetod som tillämpas i Kungliga Bibliotekets officiella biblioteksstatistik. För 2010 baseras statistiken på noteringar för varje besök till biblioteket och för arkivet användes en besöksloggare. I kostnaden ingår även verksamheten som beskrivs i Tabell 24.

Antalet lån ur biblioteket var lägre 2012 än 2011 men på ungefär samma nivå som 2010. Antalet fysiska besök var lägre 2012 än 2011. Det är svårt att dra några slutsatser om förändringar mellan enskilda år. Liksom tidigare år sker det stora antalet besök digitalt genom sökningar i bibliotekskatalogen och i de olika e-resurser som biblioteket äger eller prenumererar på.

Evenemang

Höstmötet

Höstmötet är en av flera arenor för dialog kring sektorns gemensamma frågor. Innehållet ska spegla både aktuella och långsiktiga frågor. Mötet ska även verka för att öka deltagarnas förståelse för myndighetens verksamhet. Årets tema var Kulturarvet och det civila samhället och genomfördes 6–8 november i Malmö. Ett program med internationella utblickar presente-

Tabell 26. Höstmötet, antal besökare

	2012	2011	2010
Höstmöte	218	326	439
Kostnad i tkr	2 474	3 609	2 492

Trenden är att antalet besökare minskar. Det kan dels förklaras av konkurrens från närliggande konferenser, och dels att avgiften anses hög. En anledning kan också vara att arrangemanget var i Malmö, vilket gör att fler får resa och därmed kostnader.

Formen att kombinera konferensen med en utställning, liksom med en extra dag för utflykt och nätverkande, var uppskattat. Utvärderingen visade att 92% ansåg att syftet med deltagandet uppfylldes.

I kostnaden 2 474 tkr ingår Kulturarvsdagen med 272 tkr och Arkeologidagen med 225 tkr. Motsvarande kostnad ingår även 2011 och 2010 men finns inte specificerad.

rades och föreläsare och deltagare involverades i en aktiv mötesform med olika delaktiviteter såsom utflykt, föreläsningar, studiecirkel och gruppmöten. Med hjälp av ett dialogverktyg vid runda bordsdiskussioner kunde mötesdeltagarna interagera tillsammans med föreläsarna. Alla föreläsningar filmades och livesändes.

Kulturarvsdagen

Runt om i Europa arrangeras årligen Kulturarvsdagar i september i Europarådets samarbetsprojekt European Heritage Days, med olika teman i respektive land. Riksantikvarieämbetet är nationell samordnare i samarbete med Sveriges Hembygdsförbund. Kulturarvsdagen ska bidra till att skapa förståelse och intresse för kulturarv och kulturmiljöer. Vid olika evenemang visas kulturmiljöer, kulturlandskap och kulturhistoriskt intressanta byggnader och anläggningar och historierna kring dessa berättas. Kulturarvsdagen genomfördes den 9 september och

temat var Under ytan. Kulturarvsdagen fick stort genomslag i lokala medier med totalt cirka 245 artiklar samt presentation och intervju i Sveriges Radios. Kulturarvet och arbetet för detta lyfts verkligen fram i media inför denna dag.

Arkeologidagen

Arkeologidagen arrangeras årligen den sista söndagen i augusti. Målet är att locka besökare till utgrävningsplatser och fornlämningsmiljöer för att där låta arkeologer och andra möta allmänheten. Under dagen genomför länsstyrelser, museer, föreningar och kulturentreprenörer visningar, utgrävningar, föreläsningar och andra aktiviteter.

Arkeologidagen firade 25-årsjubileum vilket annonserades i riks- och branschmedia. Antalet träffar i mediabevakningen var därmed också högre än tidigare: 110 artiklar, jämfört med 88 artiklar 2011.

Av Arkeologidagens 49 arrangörer i 17 deltagande län inkom svar från 22 arrangörer.

En förklaring till att antalet arrangemang varierar för Kulturarvsdagen kan vara på hur väl temat för året passar. Ett brett tema ger fler arrangörer. I utvärderingen för 2012 framkom att temat var mycket uppskattat av såväl arrangörer som besökare.

För Arkeologidagen är trenden uppåtgående vad gäller antal arrangemang vilket till en del kan förklaras av ökad annonsering. Antalet besökare är också mycket varierande vilket kan förklaras genom påverkan av väder då de många av arrangemangen ofta genomförs utomhus i kulturmiljöer.

Media

Press, tv, radio

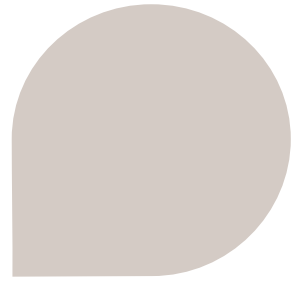
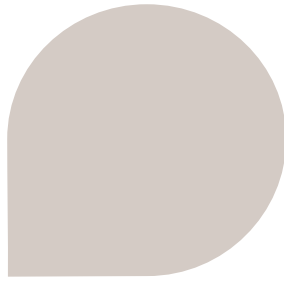
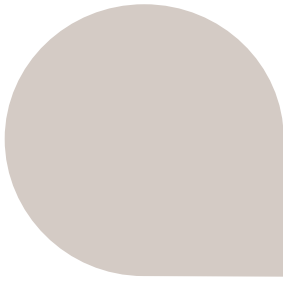
Exponeringen i media har ökat. Jämfört med 2011 var ökningen cirka 18 % det vill säga cirka 500 artiklar/inslag. Sammantaget figurerade Riksantikvarieämbetet i cirka 3 150 inslag/artiklar. Under april var det som mest med omkring 400 träffar. Det var bland annat då som skatten i Rone på Gotland hittades och samarbetet med Wikipedia lanserades. Ringmursrasen i Visby i slutet av februari gav också en topp i statistiken. Som tidigare år är det fler webbartiklar än tryckt press som publicerats och Gotland och Skåne är de län där medierna skriver mest med över 1 000 medieklipp per län. Även Kalmar och Västra Götalands län ligger över 900 medieklipp. Avseende källor är det webbtidningen helagotland.se som skriver i särklass mest. Gotlands Allehanda och Barometern följer därefter, men även Svenska Dagbladet har ett

Tabell 27. Kulturarvsdagen och arkeologidagen, antal arrangemang och besökare

	2012		2011		2010	
	Arrangemang	Besökare	Arrangemang	Besökare	Arrangemang	Besökare
Kulturarvsdagen	150	15 000	150	4 000	200	10 000
Arkeologidagen	49	5 733	48	5 154	33	6 112

Antal besökare är beräknat utifrån de uppgifter som arrangörerna uppgivit i myndighetens utvärdering.

Av Kulturarvsdagens 139 arrangörer med ca 150 arrangemang inkom svar från 54.

stort antal artiklar. Det är främst när det handlar om bidrag och expertroll som Riksantikvarieämbetet omnämns.

Social media

Sociala medier är verktyg för transparens, debatt, service, förankring och omvärldsbevakning men även för att sprida information. På Facebook har Riksantikvarieämbetet cirka 3 100 ”fans” och på Twitter cirka 1 400 följare. Under 2012 har Riksantikvarieämbetet använt sig av följande externa arenor: Facebook, Twitter, YouTube, Bambuser, Flickr och de internt drivna K-blogg och Platsr.

Totalt sett har besöken på de externa arenorna minskat med 3 % till cirka 562 000 besök. Besök via sociala hänvisningar har ökat med 475 %.

Nya webbplatser externt och internt

Under hösten lanserades myndighetens nya webbplatser externt och internt. De nya platserna är lättillgängliga, användbara och informativa forum på nätet där besökare erbjuds goda möjligheter till e-tjänster, dialog och interaktivitet.

Kulturarvs-IT

Under året har Riksantikvarieämbetet fördelat 9 422 tkr till 19 regionala och kommunala kulturinstitutioner som bidrag till lönekostnader för arbetsledare inom verksamheten kulturarvs-IT. Vid institutionerna har 127 personer med lönebidrag varit anställda. I tabell 28 redovisas belopp m.m. för respektive bidragsmottagande institution. En stor del av arbetet består, liksom tidigare år, av digitalisering

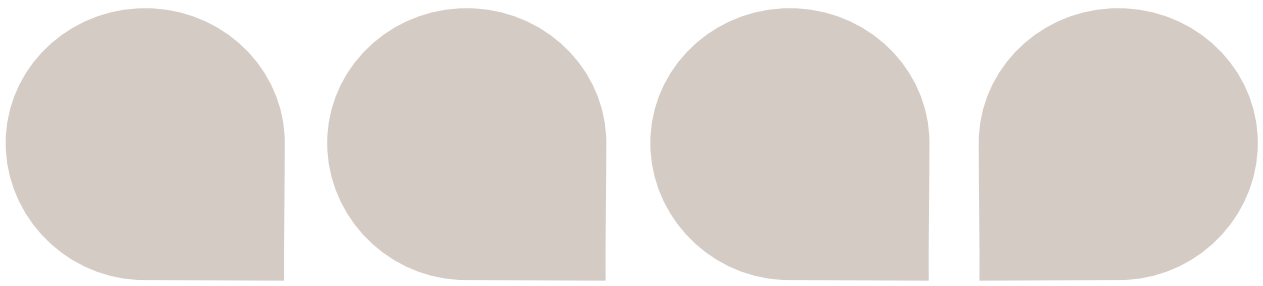
och registrering av fotografiskt material och föremål från samlingarna. Vårdinsatser sker ofta i samband med registreringen, men omfattningen varierar mellan institutionerna. Under året har drygt 450 000 poster hanterats och av dessa är 161 530 fotografiskt material. Antalet hanterade poster 2012 är ungefär lika som år 2011.

Bedömning av effekterna för kulturarvet och för de anställda

Genom det arbete som möjliggörs genom bidraget har tillgängligheten till samlingarna ökat och därigenom kunskap om och förståelse för kulturarvet ökat. Åtkomsten till samlingarna har förenklats och förbättrats avsevärt, inte minst tack vare att mycket av materialet nu finns tillgängligt via Internet eller interna databaser.

Tillgängligheten har ökat såväl internt som externt. Insatserna har lett till en ökad kännedom om samlingarnas innehåll hos museets egen personal, bland annat genom att databaserna som har byggts upp ger helt nya sökmöjligheter. Samlingarna kan därför kunnat utnyttjas bättre bland annat i utställningsverksamheten.

Genom att museerna tillgängliggör sitt material via Internet har allt fler människor börjat använda sig av museernas tjänster. Detta har visat sig bland annat genom ökat antal besök till databaserna, ökat antal bildbeställningar samt att frågor, kommentarer och information kommer in från allmänheten. Att samlingarna blivit mer kända har också fått den effekten att allt mer material lämnas in till museerna, till exempel fotosamlingar och vykortssamlingar. Interaktionen med omvärlden/ användarna har ökat

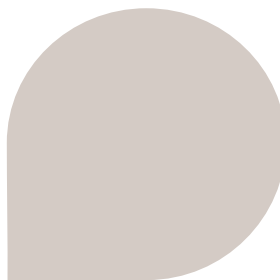
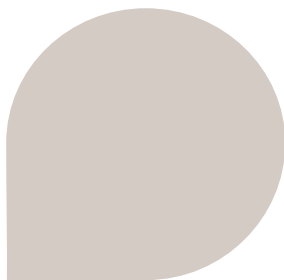
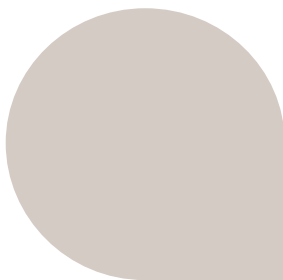
markant, såväl vad gäller mängden kontakter som bredden på målgruppen.

Institutioner framhåller att de lönebidragsanställda genom Kulturarvs-IT ges möjligheter att utföra ett meningsfullt och värdefullt arbete, vilket leder till ökad självkänsla och livskvalitet. De ingår i arbetsgemenskapen och har i många fall lämnat ett isolerat liv.

Riksantikvarieämbetet bedömer att merparten av de insatser som möjliggörs via Kulturarvs-IT, inte skulle komma till stånd utan dessa medel. Kulturarvs-IT har stor betydelse för museernas möjligheter att kunna registrera och digitalisera samlingarna.

Tabell 28. Institutioner som fått bidrag

Institution	Bidrag i tkr	Ändamål, åtgärder	Arbetsledare	Antal anställda med lönebidrag Personer	Tjänster
Jönköpings läns museum	495	Registrering, digitalisering och skanning	1	5	3,75
Kulturparken Småland AB (f.d. Smålands museum)	433	Fotografering, skanning, registrering och vård	1	6	4
Dalarnas museum	481	Rengöring av glasplåtar, kuvertering, registrering, skanning, vård av textilier, registervård av databasen	1	5	4,25
Kalmar läns museum	518	Skanning och ompackning då det behövs	1	8	6
Stiftelsen Jamtli	479	Digitalisering, skanning, reprofotografering, registrering i databasen Sofie, ompaketering och granskning	1	12	6
Östergötlands läns museum	492	Inventering, uppordning av museiföremål och fotografier, registrering, skanning, fotografering	1	5	2,5
Hallands kulturhistoriska museum	411	Fotografering, inventering o registrering av föremål, rättningar i databasen Sofie. Gallring, skanning o registrering av fotografier. Sortering av arkivhandlingar	1	6	2
Murberget, Läns museet Västernorrland	482	Registrering, skanning, fotografering, ljuddigitalisering och vård av material	1	5	3,75

Institution	Bidrag i tkr	Ändamål, åtgärder	Arbetsledare	Antal anställda med lönebidrag Personer	Tjänster
Stiftelsen Upplandsmuseet	448	Skanning, bildbearbetning, rengöring och ompackning av negativ, registrering, rättning av poster. Märkning, ompackning o fotografering av föremål samt registrering i databasen	1	7	6
Norrbottnens museum	608	Katalogisering, digitalisering, skanning, fotografering, ljudbansskribering	1	9	7,25
Sundsvalls kommunarkiv	501	Registrering, renskrift, skanning och OCR-behandling, kompl. av material, rättning och publicering på internet	1	5	3
Gotlands Museum	549	Registrering, skanning, fotografering, vård, uppordning, bokregistrering, katalogisering	1	8	6,3
Västerbottens museum	583	Digitalisering, skanning, fotografering, omkonvertering, rengöring av originalbilder, katalogisering, märkning av föremål	1	10	6,5
Regionmuseet Kristianstad	527	Vård, numrering, registrering och skanning	1	7	4
Mölnåls stadsmuseum	452	Fotografering, digitalisering av videofilmer och bildspel, registrering o digitalisering av bilder och föremål till utställning, hemsidan, översyn av databsen Sofie	1	5	3,75
Länsmuseet Gävleborg	584	Registrering i databas, digitalisering, skanning, fotografering, rengöring, konvertering, arkivering, utställningar, blogg, hemsida	1	8	6
Västmanlands läns museum	469	Skanning, registrering och vård	1	6	4,25
Kulturen	451	Registrering i objektdatabas o arkivdatabas, bildbearbetning, registreringar o bearbetningar i medicinhistoriska Carlotta	1	5	3,25
Blekinge museum	461	Vård, skanning och registrering av fotografier, föremål, kart- och arkivmaterial	1	5	4,5
Summa	9 422		19	127	87,05

Insatsområde: Arkeologisk uppdragsverksamhet

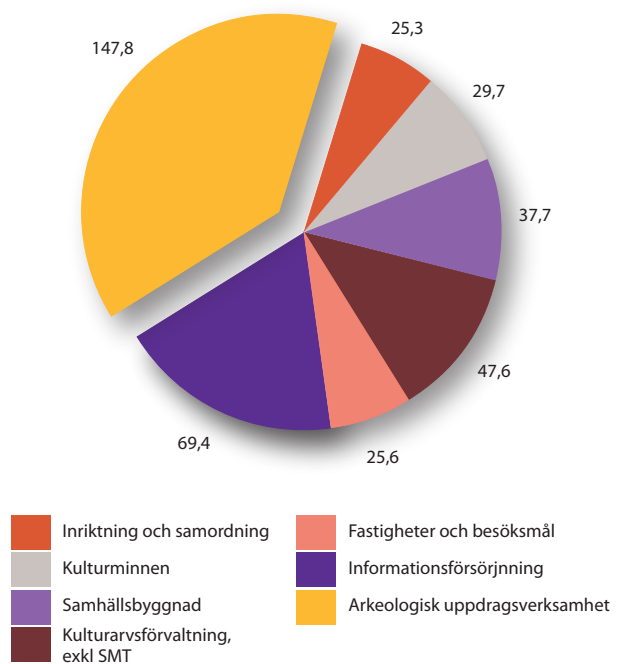
Mål

Arkeologiska uppdrag har utförts kostnads-effektivt med hög antikvarisk och vetenskaplig kvalitet. Den pågående omstruktureringen av verksamheten har fortsatt. Affärsmodellen har fortsatt att utvecklas i enlighet med den affärsplan som beslutats för att skapa en stabilare ekonomisk situation och på sikt arbeta bort det ackumulerade underskottet.

Verksamhetsbeskrivning

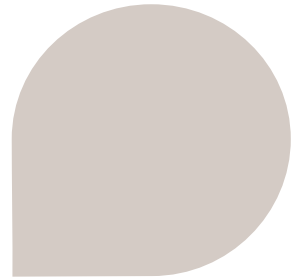
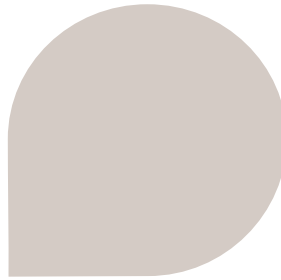
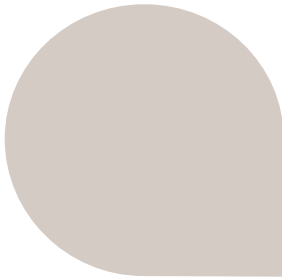
Riksantikvarieämbetets arkeologiska uppdragsverksamhet (UV) arbetar för att kulturarvet ska vara en angelägenhet för alla. Det görs genom att utveckla formerna för inventering, dokumentation samt undersökning av fornlämningar och kulturlandskap. Vidare genom att sprida kunskap om historien som är värdefull för alla, att ha hög och bred kompetens samt arbeta över hela landet. Forskningen har en framträdande nationell och internationell ställning och UV kännetecknas av att vara en attraktiv samarbetspartner.

Diagram 10. Insatsområdets andel av det totala kostnadsutfallet

Sammanfattning med måluppfyllnad

Trots UV:s tämligen stora ärendemängd under året blev den samlade intäkten lägre än i fjol, delvis beroende på uppskjutna, avbrutna och försenade upphandlingar. En nedgång av uppdrag på direktval från länsstyrelserna i början av året möttes av ett ökat antal direktval i flera län under den sena hösten. Det medförde att många uppdrag utfördes under svåra klimatförhållanden. Tendensen att fältarbets-säsongen förskjuts mot sen höst och vinter har förstärkts under senare år. Ett flertal förfrågningar om

upphandling inkom sent under året där beslut inte kommer förrän under 2013.

Initiativ har tagits till att bilda en branschorganisation för uppdragsarkeologiska aktörer där ett första möte hållits under hösten 2012. Under 2013 kommer processen med att bilda en branschorganisation fortsätta.

Ambitionen att ändra arbetssättet till att bli mer affärsmässigt ligger fast. En minskning av den administrativa överbyggnaden har kunnat göras som genom att medarbetarna getts möjlighet till att ta större ansvar. Som en följd av detta har en omfattande utbildningsverksamhet genomförts som avsett bland annat projektledning arbetsrätt, avtalsjuridik och upphandling.

Ekonomiskt resultat

Det ekonomiska resultatet för UV blev totalt -6,9 mnkr. I resultatet ingår omställningskostnader för planerade uppsägningar med 3 mnkr. Det operativa resultatet blir då -3,9 mnkr.

Variationer i UV:s uppdragsvolym får stort genomslag i resultatet och 2012 har volymen sjunkit ytterligare jämfört med 2011. Antalet debiterbara

projekt timmar är cirka 5 % lägre än fjolåret och 18 % lägre än 2010 medan antalet fälttimmar har sjunkit ännu mer. UV:s faktiska genomsnittstaxa under året ökade med cirka 3% jämfört med fjolåret vilket knappt motsvarar kostnadsprisökningen.

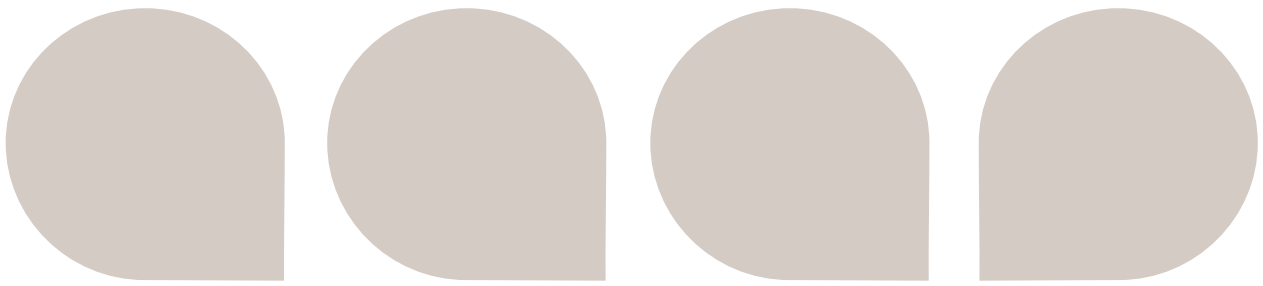
Under året har genomförts en utbildningsinsats för alla projektledare till en kostnad på drygt 2 mnkr och en pensionslösning har inneburit ytterligare en engångskostnad på cirka 0,8 mnkr.

Mot bakgrund av den dåliga lönsamhetsutvecklingen har en handlingsplan tagits under hösten/vintern med sikte att spara drygt 12 mnkr på årsbasis.

Planen omfattar såväl besparings- som effektiviseringsåtgärder. Besparingsåtgärder är till exempel temporärt stopp för resor, konferenser och utbildningar. För att effektivisera verksamheten kommer åtgärder att vidtas för att optimera debiteringsgraden genom att begränsa tidsbegränsade anställningar, reducera ledningsstöd samt administration och redaktionell verksamhet m.m. Även lokalkostnader kommer att minskas. Planen innebär även uppsägningar och därför belastas resultatet för 2012 av omställningskostnader.

Tabell 29. Nyckeltal för arkeologiska uppdragsverksamheten

	2012	2011	2010	2009	2008
Omsättning mnkr	142	130	146	105	109
Omsättning tim debitering	92	94	105	75	84
Debiterade timmar	135 773	142 338	166 448	114 635	132 595
Fälttimmar	68 087	74 602	118 995	50 584	57 118
Antal påbörjade projekt	265	272	277	321	390
varav budget över 200 tkr	88	83	90	68	81
Resultat mnkr	-6,9	-2,9	6,7	-37,4	-11,1

Arkeologiska resultat

UV har under året tilldelats ett stort antal upphandlingar. Av dessa kan särskilt nämnas slutundersökningar 2012–2016 i Gamla Uppsala, med anledning av järnvägsutbyggnad. Projektet sker i samarbete med Upplandsmuseet och Societas Archaeologica Upsaliensis. Det rymmer mycket stora undersökningar under 2012 och därefter löpande mindre insatser i fält. I början av 2017 ska projektet avslutas med publicering i tre delrapporter, en vetenskaplig fördjupningsskrift och en populärvetenskaplig avrapportering.

Bland andra vunna anbud kan nämnas Hisingen i Göteborg där en undersökning gjorts av boplatser från sten-, brons- och järnålder. Vid S:t Lars kyrkogård i Linköping ska cirka 500 medeltida gravar undersökas. Planerad fältstart tidigt under 2013. I Lund har en förundersökning inför utbyggnaden av ESS i Lund skett under hösten.

Arbetet med Sydvästlänken har intensifierats i år med ett mycket stort antal utredningar och förundersökningar i Skåne, Kronoberg, Jönköping, Östergötland och Örebro län. Flera platser utmed sträckan har också gått vidare till slutundersökningar under 2012. Samtidigt pågår arbeten med att ta fram planeringsunderlag för Sydvästlänkens del mot norska gränsen samt kompletterande inventeringar i samtliga berörda län i samband med justeringar av sträckor och arbetsvägar. Samtliga UV:s kontor är involverade i detta projekt som kommer att pågå flera år.

Flera av UV:s naturvetenskapliga specialister är involverade i projektet Cityringen i Köpenhamn.

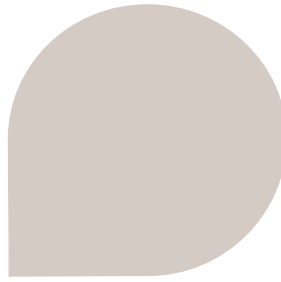
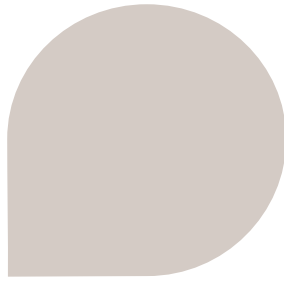
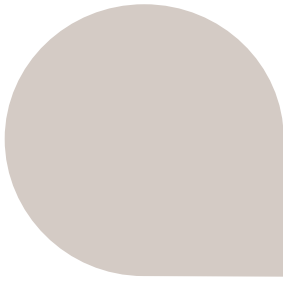
Inför utbyggnaden av Nordbalt i Kalmar län ska ett tiotal lokaler förundersökas.

I Kalmar stad gjordes en mycket omfattande slutundersökning i kvarteret Gesällen i samarbete med Kalmar läns museum. Den avser tidigmodern bebyggelse.

Under våren genomfördes också förundersökningar i det medeltida stadsområdet i Kalmar, ett samarbete med Kalmar läns museum. Undersökningarna gjordes inför detaljplanearbete och kommunen har dessutom beställt ett fördjupat vetenskapligt kunskapsunderlag som ska ligga till grund för ett gestaltungsprogram.

De stora undersökningarna i Motala som sker inför byggnationen för dubbelspåret mellan Mjölby och Motala återupptogs under april. Undersökningarna fortsätter även under 2013.

En undersökning av medeltida lämningar i anslutning till Askeby kloster, Östergötland utfördes under augusti. På uppdrag av Dalby församling och Lunds stift har UV utfört en byggnadsarkeologisk dokumentation av Dalby kyrka. I Tanum genomfördes under våren undersökningar av en boplatz och ett gravfält från bronsåldern och äldre järnåldern. Undersökningarna skedde i samarbete mellan UV Väst och Bohusläns Museum, inför utbyggnaden av E6. På västkusten har en mindre undersökning av gravar/röse nyligen genomförts inför utbyggnaden av riksväg 40.

Utveckling av arkeologiska metoder, utökad tjänsteutbud och service till uppdragsgivarna

I början av 2012 påbörjades arbetet med att utveckla/uppgradera UV:s dokumentationssystem, Intrasis. Det beräknas vara avslutat 2013.

UV har idag cirka 4 000 Intrasis-projekt som innehåller geografisk dokumentationsdata från arkeologiska undersökningar. Datan är lagrat i ett antal olika koordinatsystem och behöver projiceras om till koordinatsystemet Sweref 99 för att kunna tillgängliggöras via till exempel K-samsök.

UV bedriver en rad olika typer av forskningsprojekt varav följande är finansierade av Vetenskapsrådet. Samhällskrisens arkeologi och ekologi: social och agrar förändring i digerdödens spår, ett tvärvetenskapligt projekt i samarbete med Lunds universitet samt Bröt man kopparmalm i Sverige under bronsåldern? Möjlighet, myt eller realitet? i samarbete med Göteborgs universitet och Naturhistoriska Riksmuseet.

Nya metoder för byggnadsarkeologisk dokumentations- och analysprocess är ett internationellt forskningsprojekt i samarbete mellan UV, Pävlige institutet för kristen arkeologi i Rom, Svenska institutet i Rom och Vatikanmuseerna. Projektet som finansieras av Riksantikvarieämbetets FoU-medel fortsätter under 2013.

Fram till mars 2014 är utvecklingsdelen inom prospekteringsverksamheten knuten till Ludwig Boltzmann Institute (LBI). Som samarbetspartner i LBI är idag UV projektägare till de tre största prospekteringsuppdrag som någonsin utförts i Sverige. Projektet är Birka – Hovgården, Uppåkra och Gamla Uppsala. Samarbetet med LBI har gjort det möjligt

för UV att utföra och delta i storskaliga mätningar med motoriserad magnetometer- och georadarutrustning för att utveckla och testa nya metoder för landskapsanalys. Det ger ett bra utgångsläge att få ytterligare uppdrag av liknande art.

Tillgängliga resultat

Det tredje numret av Arkeologi i Östergötland har nu kommit ut. Intresset för tidskriften har varit stort och det första numret är slutsålt. Den ges ut i samarbete mellan Riksantikvarieämbetet och Östergötlands museum.

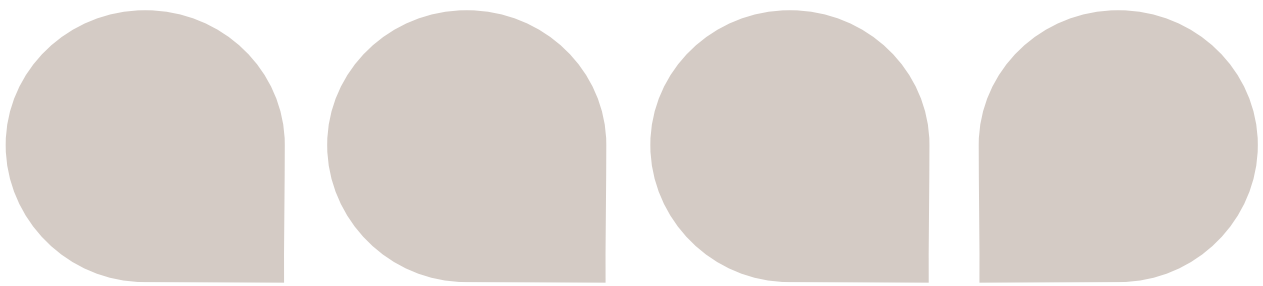
En film om de arkeologiska undersökningarna i Motala har nyligen producerats. Filmen som har titeln Här har aldrig varit tomt är 18 minuter lång och är textad på engelska. Den finns att se på UV:s YouTubekanal – Arkeologiuvmfilm och är gjord tillsammans med produktionsbolaget BringitoLife som har följt arkeologerna under två fältsäsonger.

I augusti arrangerade länsstyrelsen i Uppsala län ett besök av kungen i Gamla Uppsala. Kungen besökte bland annat utgrävningarna där tillsammans med cheferna för Riksantikvarieämbetet och Trafikverket.

Promemoria om avskiljande av UV

Regeringen föreslår i promemoria 2013-01-24 Ku 2013/106/KA att UV ska överföras till SHM (Statens historiska museum). Överföringen bör vara genomförd den 1 januari 2015.

Orsaken till överföringen är Riksantikvarieämbetets dubbla roller som dels utförare av uppdragsarkeologisk verksamhet, dels som ansvarig för tillsynen av denna verksamhet.

Intäkter och kostnader per insatsområde

Tabell 30. Redovisning av Intäkter och kostnader per insatsområde

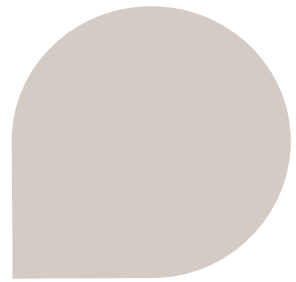
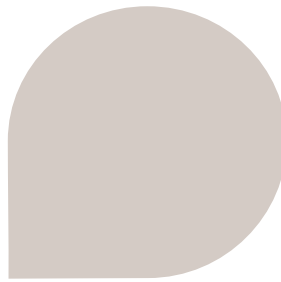
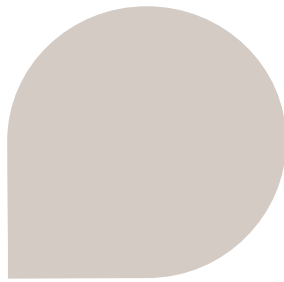
Insatsområde	2012				2011				2010			
	Anslag	Övriga Intäkter	Kostnader	Summa	Anslag	Övriga Intäkter	Kostnader	Summa	Anslag	Övriga Intäkter	Kostnader	Summa
Inriktning och samordning	26 562	525	-25 315	1 772	15 256	592	-14 822	1 026	15 061	727	-15 419	369
Administration	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2 616	-7 203	-4 587
Kulturminnen	31 311	1 264	-29 741	2 834	35 830	1 735	-34 729	2 837	38 816	1 501	-35 821	4 496
Samhällsbyggnad	36 427	1 676	-37 711	392	35 116	1 706	-36 535	287	36 054	1 172	-36 109	1 117
Kulturarvsförvaltning, exkl SMT	41 759	2 981	-47 559	-2 819	39 850	3 934	-47 125	-3 341	36 183	3 290	-42 627	-3 154
Fastigheter och besöksmål	18 331	9 040	-25 559	1 812	19 410	8 940	-26 424	1 926	20 005	6 753	-24 624	2 134
Informationsförsörjning	58 016	5 186	-69 420	-6 218	59 871	5 622	-70 412	-4 919	62 812	5 101	-69 139	-1 226
Avgiftsbelagda verksamheter												
Arkeologisk uppdragsverksamhet ¹⁾	0	140 936	-147 820	-6 884	0	125 647	-128 587	-2 940	0	144 304	-137 647	6 658
Svensk Museitjänst	0	24 191	-23 828	363	2 500	23 308	-23 283	2 524	2 498	18 715	-23 355	-2 142
Butiksförsäljning besöksmål	0	1 272	-1 431	-159	0	1 305	-1 581	-276	0	1 295	-1 636	-341
Summa	212 406	187 071	-408 384	-8 907	207 833	172 789	-383 499	-2 876	211 427	185 475	-393 580	3 322

¹⁾Den arkeologiska uppdragsverksamheten (UV) inkluderar här även Inrasis. Inrasis särredovisades 2011 men redovisas nu som en del av UV. För att underlätta jämförelser mellan åren har siffrorna justerats.

Avvikelser mellan ovanstående sammanställning och resultaträkningen i årsredovisningens finansiella del förklaras av intern kostnadsfördelning mellan anslagsfinansierad och avgiftsfinansierade verksamheter. Delar av verksamheten har full kostnadstäckning som ekonomiskt mål och ska bära delar av gemensam ledning och administration. Totala summe-

ringsbelopp för respektive år motsvarar årets kapitalförändring. Anslag och kostnader kopplade till transfereringar återfinns inte i ovanstående uppställning.

Inom insatsområde "Administration" återfinns till och med 2010 kostnader som är kopplade till myndighetens omlokalisering till Gotland såsom lönekostnader för personal i omställning, pensionsersättningar och dylikt. Kostnader för myndighetens administration i övrigt har fördelats ut på övriga insatsområden.

Övrig redovisning

Samverkan med andra myndigheter och aktörer

Riksantikvarieämbetets arbete präglas till stor del av samverkan med andra aktörer för att öka kunskap och förståelse för kulturarvet och kulturarvsarbetets förutsättningar i samhället. I myndighetens årsredovisning framgår att ett stort antal insatser under året på olika sätt genomförts i samverkan med andra aktörer. Syftet med samverkan är att kulturarv ska förvaltas väl och utgöra en utvecklingsresurs inom olika samhällsområden. Samverkan handlar både om att hävda egna intressen och inhämta kunskap om andras intressen, för att nå bättre gemensamma lösningar. Riksantikvarieämbetet har under året bidragit med kunskap och underlag, i samverkan med andra aktörer, till olika samhällsprocesser. En översikt av olika aktörer och genomförande av konkreta insatser under året redovisas nedan.

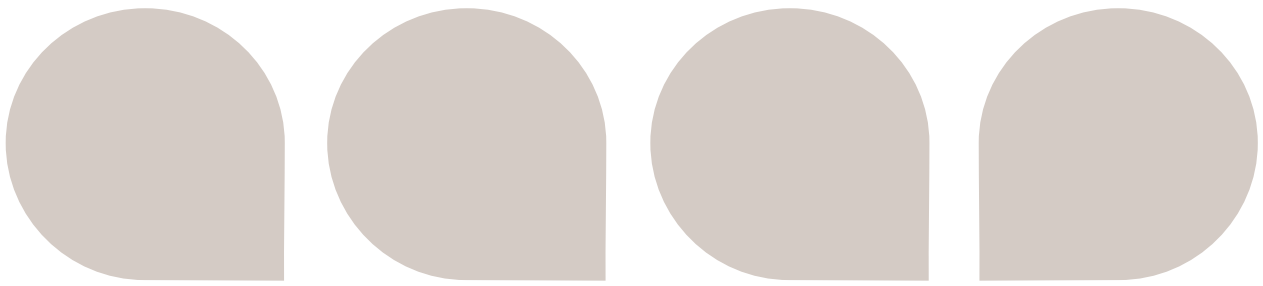
Nationella myndigheter

Riksantikvarieämbetet samverkar kontinuerligt med en rad andra nationella myndigheter. Grunden för samverkan är att främja ömsesidig förståelse för varandras roller, ansvarsområden och arbetssätt.

Det förutsätter kontinuerliga kontakter, kunskap om andra verksamheter och deras förutsättningar samt aktivt deltagande i varandras forum och uppdrag. Samarbeta sker i stor utsträckning i samverkansformer som etablerats inom ramen för miljömålsarbetet, den regionala tillväxt- och landsbygdsutvecklingen samt bebyggelse- och infrastrukturutbyggnaden. Det innebär att Riksantikvarieäm-

betet har systematiska kontakter med Trafikverket, Boverket, Jordbruksverket, Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket, Energimyndigheten, Statens fastighetsverk, Tillväxtverket, Vinnova, Socialstyrelsen, Lantmäteriet, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Rikskriminalpolisen, Statens kulturråd, Havs- och vattenmyndigheten, Sametinget, Miljömålsberedningen och Delegationen för hållbara städer. I flera fall befästs samverkan med årliga avstämningar på generaldirektörsnivå.

Riksantikvarieämbetet samverkar med andra myndigheter för att ta fram kunskapsunderlag och vägledningar. Tillsammans med Boverket har huvudtexter till en vägledning om kulturmiljön i samhällsbyggandet, Tema kulturmiljö, tagits fram. Den vänder sig främst till handläggare på kommuner och länsstyrelser och ska ingå i Boverkets webbaserade Kunskapsbanken. På sikt förväntas vägledningen Tema kulturmiljö ge effekt genom en bättre och mer medveten lagtillämpning. Boverket, Socialstyrelsen och Riksantikvarieämbetet har också gemensamt tagit fram ett program för uppföljning av den byggda miljön. Uppföljning pågår och resultatet ska redovisas i en rapport för att visa vilka resultat en användning av programmet kan ge. Rapporten beräknas vara färdig i början av 2013. Tillsammans med Brottsförebyggande rådet har Riksantikvarieämbetet kartlagt de hinder som finns för efterlevnad av KML:s bestämmelser om skydd mot utförelse av vissa äldre kulturföremål. Studien bygger framför allt på intervjuer med företrädare för antikhandeln, transportföretag, tull och polis samt tillståndsmyndigheter. Syftet har varit att kartlägga erfarenheter av och synsätt på gällande utförelselagstiftning. Rapport-

ten ger Riksantikvarieämbetet underlag för att arbeta med nya vägar till information och samverka med olika aktörer samt på sikt pröva om regeringen behöver uppmärksammas på en översyn av lagstiftningen.

Under året har samarbetet med Skogsstyrelsen utvecklats. Syftet är att främja ömsesidig förståelse för varandras roller, ansvarsområden och arbetssätt. Bägge myndigheterna har aktivt deltagit i varandras forum och uppdrag inom det gemensamma området med syfte att uppnå effektivisering och kvalitetsvinster. Exempelvis provas inom ramen för det s.k. FURA-projektet, samordnad och effektiviserad handläggning inom och mellan myndigheterna samt med skogsbrukets aktörer. Även uppföljningen av skogsbrukets effekter på värdefulla kulturmiljöer enligt skogsvårdslagen (Polytax) har utvecklats i samverkan mellan myndigheterna, genom att uppföljningen nu även omfattar skogsbrukets effekter på fornlämningar enligt KML. En utvärdering av projektet planeras ske 2015. Under åren 2012–2016 pågår det gemensamma projektet Kvalitetssäkring Skog och historia, som syftar till att kvalitetssäkra 45 000 registreringar från inventeringarna. Under projektets första år har arbetet inriktats på förankring inom den regionala kulturmiljövården och Skogsstyrelsen. Praktisk kvalitetssäkring i fält har bedrivits i totalt 13 län.

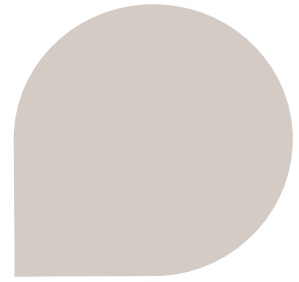
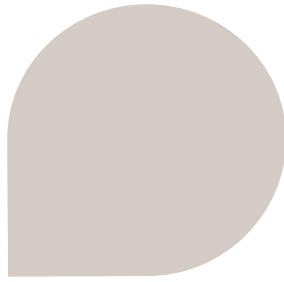
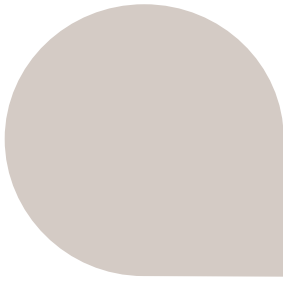
Under de senaste åren har flera kulturhistoriskt mycket intressanta skeppsvrak påträffats på havsbotten långt utanför Sveriges kuster. I dag är det möjligt att dyka på de relativt stora djup där dessa vrak finns. Frågan om tillsynen över vraken har fått

ökad aktualitet. I syfte att samverka kring bättre tillsyn av ett urval förlisningsplatser med skeppsvrak av högt kulturhistoriskt värde, har myndigheten haft återkommande kontakter med Forsvarsmakten och Kustbevakningen, som dagligen bedriver övervakning till havs.

Riksantikvarieämbetet har lämnat stöd och samverkat med andra myndigheter i planeringen och utbyggnaden av vindkraft och infrastruktur för kraftöverföring inom ramen för bland annat vinddialogen. Riksantikvarieämbetet har i samverkan med Energimyndigheten, bidragit till ökade kunskaper om konsekvenserna för landskapet genom deltagande i forskningsprogrammet Vindval och medverkan i den myndighetsgemensamma gruppen Vinddialog samt genom informationsinsatser vid vindkraftskonferenser. Erfarenheten visar att kontinuerlig samverkan med andra myndigheter är avgörande för att kulturmiljöfrågorna fortsatt ska hanteras på ett bra sätt i planeringen för vindkraft.

I regeringsuppdraget Samverkan runt turism och besöksnäring har Riksantikvarieämbetet deltagit i en serie möten med myndighetsgemensamma arbetsgrupper. Arbetet har bland annat handlat om att skapa förutsättningar för synergier genom en gemensam kommunikationspolicy. En informationsfolder om myndighetsgruppens arbete har spridits till regionala och lokala aktörer inom turismnäringen.

Riksantikvarieämbetet är en av 20 myndigheter med ansvar inom miljövårdsarbetet. Medverkan har skett i Naturvårdsverkets årliga uppföljning samt i den fördjupade utvärderingen 2012.

Museer, institutioner och nationella myndigheter inom kulturområdet

Riksantikvarieämbetet har ett väletablerat samarbete med museer, myndigheter och institutioner inom kulturområdet. Syftet med samverkan är att hitta former för ömsesidigt stöd, kunskapsuppbyggnad och att tillsammans medverka till att kulturarv synliggörs i samhället. Samverkan handlar till exempel om kultur i regional utveckling, metodutveckling, ABM-samverkan (arkiv, bibliotek, museer) eller utveckling av digital datahantering. Viktiga samverkansparter är Statens kulturråd, Riksarkivet, Kungliga biblioteket, Riksutställningar, Riksteatern, Stiftelsen Svenska filminstitutet, Konstnärsnämnden och Statens historiska museer samt övriga nationella museer med kulturhistorisk inriktning och deras samverkansorgan.

Tillsammans med Statens maritima museer och Naturhistoriska riksmuseet har en FoU-förstudie om hur kulturarvet under vatten påverkas av klimatförändringar och invasiva arter genomförts. Förstudien har utmynnat i förslag om forskning på arternas genetik och biologi samt samverkan kring långtidsövervakning av det marina kulturarvets tillstånd avseende invasiva arter.

Riksantikvarieämbetet samverkar även för att utveckla museernas samlingsförvaltning. Ett led i detta var genomförandet av årets Färgforum i samarbete med Statens Fastighetsverk och Stiftelsen Skansen. Konferensen handlade om rekonstruktion av historiskt interiörmåleri med moderna material. En workshop om mätteknik och klimatdata har också genomförts för museerna, tillsammans med Högskolan på Gotland. Årets Samlingsforum genomfördes i samarbete med Riksförbundet Sve-

riges Museer och Nordiska museet. Temat var plast i museisamlingar. Ett samarbete med Nationalmuseum har inletts med anledning av renoveringen av museibygnaden.

Riksantikvarieämbetet förvaltar och utvecklar K-samsök och e-tjänster för kulturarvsinformation i samverkan med framförallt museer och andra kulturinstitutioner. Arbetet med K-samsök har bedrivits som ett samordningsprojekt med syfte att kulturmiljö- och museiinformation mera effektivt ska kunna tillföras olika kunskapsprocesser. Samhällsnytta skapas genom att informationen kan tillföras olika kunskapsprocesser och genom att många kan utnyttja och samverka kring gemensamma lösningar, istället för att institutioner själva utvecklar olika lösningar för samma uppgift.

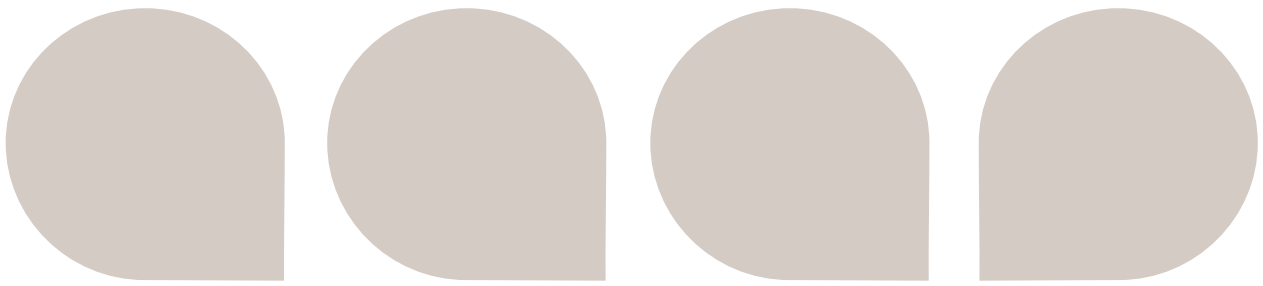
Forskningsråd, universitet och högskolor

Riksantikvarieämbetet har ett brett kontaktnät med universitet och högskolor i landet. Det gäller dels sådana institutioner som står för grundutbildning inom det arkeologiska, antikvariska och kulturhistoriska området, dels de institutioner som bedriver forskning som är relaterad till kulturarvsområdet.

Samverkan bedrivs i många olika former med fokus på bidrag till forskning för kulturarvsområdet.

För forskningen är också samverkan med de större forskningsfinansiärerna av stor betydelse. Det gäller särskilt Riksbankens Jubileumsfond, Kungliga Vitterhetsakademien, Vetenskapsrådet, Formas och MISTRA men också andra myndigheter med sektorforskningsanslag.

I några fall har samverkan handlat om gemensam finansiering av projekt vid universitet och högskolor

och i ett par fall bidrag till forskning som bedrivs inom Riksantikvarieämbetet eller andra myndigheter. Riksantikvarieämbetet deltar även i ett samarbete för forskningsfinansiering av projekt inom hållbar stadsutveckling, där samverkan sker med Formas, Naturvårdsverket, Energimyndigheten och Trafikverket.

Ett arbete har initierats för att belysa hur olika aspekter av kulturarvet samverkar med människors, företags och andra samhällsaktörers beteenden, åtgärder och konsumtionsmönster. Arbetet har omfattat en forskarworkshop samt påbörjandet av en antologi med artiklar av olika forskare på temat kulturarv, konsumtion och hållbar stadsutveckling.

Länsstyrelser, regioner, kommuner och landsting

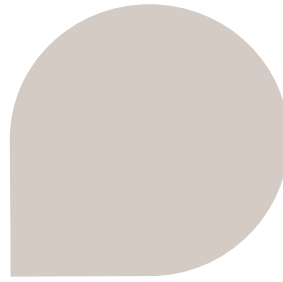
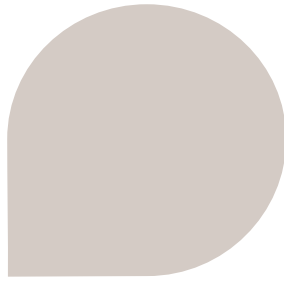
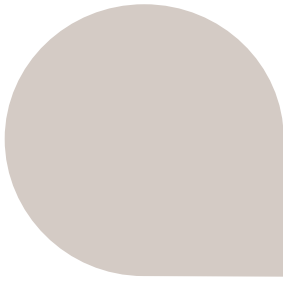
Riksantikvarieämbetet har under några år intensifierat samverkan med länsstyrelserna med utgångspunkt från de uppdrag som lämnats till myndigheterna i respektive regleringsbrev. En modell för samverkan har etablerats och den fylls efter hand med ett konkret innehåll. De områden som särskilt uppmärksammats är samverkan inom IT-området, hantering av riksintressen, tillsyn samt överblick och tillgång till spetskompetens inom kulturarvsområdet.

Riksantikvarieämbetet samverkar med regioner och landsting utgår numera i huvudsak från den s.k. kultursamverkansmodellen. Fördjupade dialoger har etablerats med Region Skåne och Västra Götalandsregionen, där också berörda länsstyrelser deltagit. Syftet med dessa dialoger är dels att säkerställa att kulturarvsfrågor hanteras i de regionala kulturplanerna, dels för att uppmärksamma goda exempel på projekt och samverkansformer.

Vid sidan av kultursamverkansmodellen samverkar Riksantikvarieämbetet liksom tidigare med de regionala museerna och deras samverkansorgan. Direkt kontakt med enskilda kommuner förekommer undantagsvis i vissa större ärenden av principiell karaktär som stadsomvandlingen i Kiruna. Samverkan med Sveriges kommuner och landsting är relativt sparsam och kan utvecklas.

En workshop genomfördes under året, med deltagande från ett trettiotal olika aktörer och myndigheter, angående relationen mellan nationella och regionala statliga myndigheter och regionala organ. Syftet var att diskutera Riksantikvarieämbetets nya relation till nationella, regionala och lokala aktörer och hur myndigheten tillsammans med andra kan bidra till utvecklingen av kulturarvs- och kulturmiljöfrågorna utanför kultursamverkansmodellen. Slutsatserna från workshopen är att Riksantikvarieämbetet kan och bör sprida kunskaper och erfarenheter, utveckla metoder samt inspirera med goda exempel.

Besöksmålen samverkar med lokala och regionala aktörer för att genomföra och utveckla verksamheterna. Glimmingehus har genom en överenskommelse med Region Skåne deltagit i flera nätverk riktade mot pedagoger som arbetar professionellt med barn och unga, men är också en aktiv part i det av Kultur Skåne initierade samverkansprojektet Kulturhistorien. Riksantikvarieämbetet har deltagit i det arbete som pågår med att undersöka möjligheten att samla olika aktörers verksamhet i Gamla Uppsala-området under en gemensam vision och på sikt också finna nya former för samarbete. Vid Birka och Hovgården bygger rollen som fastighetsförval-

tare av världsarvet på nära samverkan med Ekerö kommun och Länsstyrelsen i Stockholms län och deltagande i förvaltningsrådet.

Näringsliv, organisationer och det civila samhället

Riksantikvarieämbetet samverkar med en rad olika icke-statliga aktörer inom kulturarvsområdet. Exempel är Sveriges Hembygdsförbund, Kulturarv utan gränser, Icomos, Stiftelsen Föremålsvård i Kiruna och Europa Nostra. Syftet med denna samverkan är att uppmärksamma civilsamhällets och det ideella arbetets betydelse för kulturarvets förvaltning och utveckling.

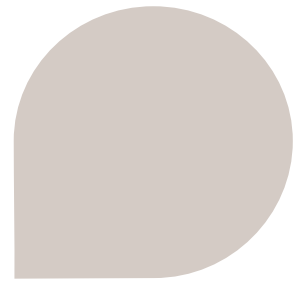
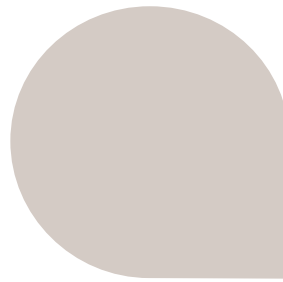
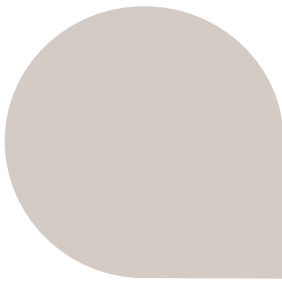
Samverkan med branschorganisationer av olika slag är etablerad men långt ifrån heltäckande. Exempel på samverkan som löpt väl under många år är den med Lantbrukarnas Riksförbund (LRF). Där mot finns det anledning att söka mer samverkan med skilda branschorganisationer inom näringslivet, exempelvis inom byggsektorn. Riksantikvarieämbetets samverkan med Svenska kyrkan sker till stor del genom den centrala samrådsgruppen för nationell samverkan i kyrkoantikvariska frågor.

Riksantikvarieämbetet har under året medverkat i en referensgrupp angående Svenska kyrkans arbete med att ta fram ett digitalt inventarieregister, SACER. Det driftsattes 2012 och erbjuds kostnadsfritt till samtliga församlingar inom Svenska kyrkan. Därmed finns ett register som motsvarar kraven i KML på inventarieförteckningar för kulturhistoriskt värdefulla kyrkliga inventarier. Tillsammans med Svenska kyrkan har myndigheten också anordnat den årliga konferensen om kyrkoantikvariska frågor för bland annat stift, församlingar, museer och länsstyrelser.

Riksantikvarieämbetet har, med fokus på mångfald och barn och unga, drivit ett samarbete med Berättarministeriet och Hovsjöskolan i Södertälje, där barn från ett område med hög arbetslöshet har erbjudits tillgång till kulturmiljön och historieskrivande. Projektet visas i en utställning på Historiska museet, vilken öppnades inför 200 gäster och har besökts av bland annat skolklasser. Projektet resulterade i en arbetsmetod och är ett konkret exempel på hur barn och unga – drivna av upptäckarglädje och eget berättande – deltar i tolkning, värdering och urval och därmed visar att alla kan få tillgång till den gemensamma kulturmiljön.

Vid Riksantikvarieämbetets besöksmål samarbetar myndigheten med olika entreprenörer, lokala intressegrupper, föreningar och skolor. Hembygdsföreningar och lokala grupper finns involverade i utvecklingsarbetet av de olika besöksmålen. Samverkan sker också med entreprenörer och olika intresseföreningar för att driva olika publika verksamheter och genomföra aktiviteter vid besöksmålen. Den pedagogiska verksamheten vid besöksmålen är viktig och bedrivs på olika sätt i samverkan med föreningar och skolor. Riksantikvarieämbetet höll till exempel i den årliga konferensen för världsarvsskolorna – skolor med nära koppling till ett världsarv – tillsammans med Munsö skola, där bland annat pedagogisk verksamhet kring kulturmiljöer diskuterades.

Vid Naturvårdsverkets Tankesmedja för friluftslivet genomförde Riksantikvarieämbetet en workshop tillsammans med Naturvårdsverket och Statens fastighetsverk på temat Landskap för turism och friluftsliv. Temat utgick från den europeiska landskapskonventionen och vikten av delaktighet i förvaltning

och planering av landskapet. För att sprida kunskap om konventionen har också ett studiecirkelmateriale om konventionen – Landskap åt alla – tagits fram i samverkan med ABF. Det lanserades i samband med höstmötet och har det civila samhället som målgrupp. Materialet, som ska följas av en studievägledning, syftar till att ge kunskaper och inspirera till engagemang i kulturmiljöfrågor vid samhällsplanering och landskapsförvaltning.

Myndigheten har deltagit i två regionala dialoger – Södra Lappland och Småland – med representanter för lokala och regionala aktörer inom besöksnäringen. Dialogerna har visat på utmaningar och behov där myndigheter och nationella aktörer kan främja utvecklingen. Exempel på detta är hållbara lösningar för kulturmiljö, ökad tillgänglighet i skyddade områden och att underlätta för företagande.

Ett seminarium har genomförts med de ideella organisationer inom kulturmiljöområdet som Riksantikvarieämbetet har fördelat bidrag till år 2012. Det syftade till att inspirera och verka för kunskapsutbyte mellan organisationerna samt ge ökad kunskap om organisationernas arbete och förutsättningar. En enkät visar att dagen var uppskattad och att deltagarna önskar en fortsättning. Den kunskap som inhämtats från organisationerna är viktig för det fortsatta arbetet med civila samhället. Sammantaget har arbetet gett utökad kännedom om de ideella organisationerna inom kulturmiljöområdets förutsättningar och arbete, samt andra myndigheters förhållningssätt till det civila samhällets organisationer.

Målgruppsenkät

För att mäta målgruppernas uppfattning genomfördes en enkät 2011. Den redovisas på sidan 69.

Kompetensutveckling

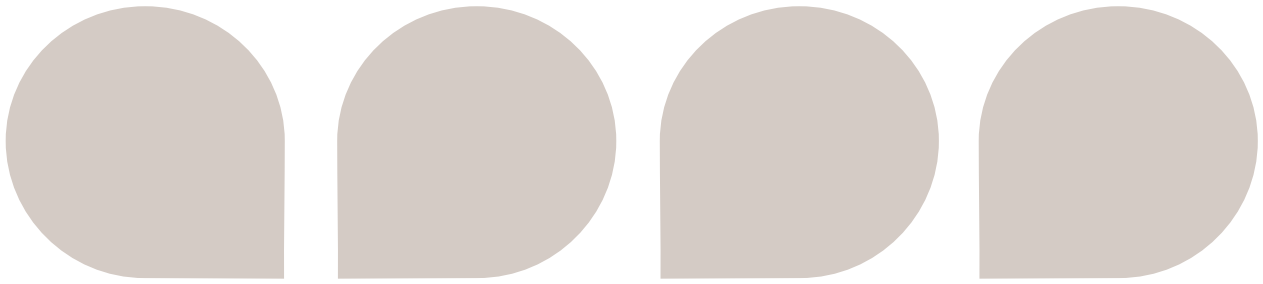
Riksantikvarieämbetet är en kunskapsintensiv myndighet och måste säkerställa att kompetens finns för att nå verksamhetens mål. För att lyckas med myndighetens uppdrag är förmågan att rekrytera, attrahera, utveckla och behålla kompetens avgörande. Därför har flera insatser genomförts inom ramen för kompetensförsörjning.

Under året har myndighetens interna medarbetarutvecklingsprogram startat. Syftet är att stärka medarbetarskapet för att i högre utsträckning nå myndighetens vision och mål, i enlighet med den gemensamma värdegrunden.

Inriktningen i programmet är att tydliggöra roller och skillnader mellan roll och person, skapa förståelse för organisation och sammanhang man arbetar i, ge stöd för att kunna kommunicera sakligt och i rätt forum samt att förmedla kunskap om hur arbetsgrupper utvecklas och hur man kan bidra till konstruktivt samspel i sådana grupper.

Under 2012 har myndigheten genomfört 86 rekryteringar varav 7 har varit chefsrekryteringar. En stor del av dessa rekryteringar är säsongsanställningar inom den arkeologiska uppdragsverksamheten samt på de två besöksmålen, Glimmingehus och Gamla Uppsala Museum.

För att säkerställa att rekryteringarna sker i linje med myndighetens kompetensbehov tas kravprofil fram i samverkan med personalenheten och de

fackliga företrädarna. Kravanalysen bygger på en kompetensbaserad rekrytering och intervjumetodik.

Chefsutvecklingsprogrammet och medarbetarprogrammet är medel för att stärka myndighetens attraktion som arbetsgivare. Dessa två program utformas gemensamt för att tydliggöra myndighetens ambition kring samverkan och partnerskap.

Under 2012 har en kompetenskartläggning inom den arkeologiska uppdragsverksamheten genomförts. Kartläggningen har omfattat de olika kompetenserna som myndigheten har och samt hur åldersstrukturen ser ut. Vi har analyserat vilka kompetenser som vi riskerar att tappa i samband med att medarbetare går i pension de närmaste åren. Under 2013 kommer denna kartläggning att analyseras och en handlingsplan tas fram.

Det har anordnats centrala introduktionsutbildningar för nya chefer och medarbetare.

Vad gäller RALS (Ramavtal för löner i staten) så har myndigheten fullt ut gått över från traditionella förhandlingar till modellen lönesättande samtal. För att få hög kvalitet i dessa samtal har alla chefer fått utbildning i hur man håller ett bra samtal och vad det ska innehålla. Denna satsning har gjorts för att myndigheten vill få till en tydligare dialog om resultat och mål mellan chef och medarbetare samt att i förlängningen ytterligare stärka medarbetarskapet. Årligen avsätts särskilda medel som är partsöverenskomna för ett kompetensutvecklings- och kompetensväxlingsprogram som ska användas i syfte att öka medarbetarnas anställningsbarhet inom eller utom Riksantikvarieämbetet. 162 medarbetare har under 2012 beviljats och utnyttjat möjligheten att kompetensutveckla sig inom ett eget intresseområde.

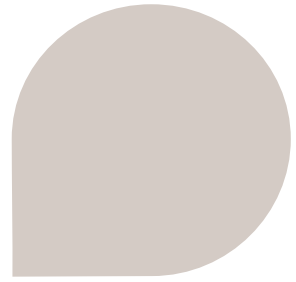
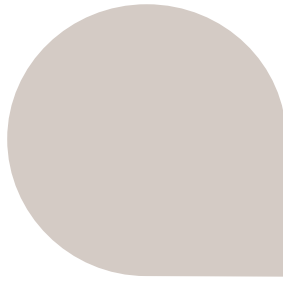
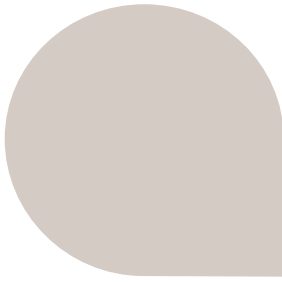
Inom myndigheten har under året totalt 515 medarbetare varit anställda, varav 330 tills vidare. Medeltalet anställda var 419 och beräknat i årsarbetskrafter 394. 16 medarbetare har anställts tills vidare under året. Under den senaste femårsperioden har antalet tillsvidareanställda medarbetare minskat från 391 till 330.

Jämställdhet, mångfald, arbetsmiljö och hälsa

Jämställdhet och mångfald

Riksantikvarieämbetets interna arbete med jämställdhet och mångfald sker bland annat genom en kontinuerlig utveckling av interna styrdokument. Under året har myndighetens jämställdhetsplan reviderats och i samband med den även en lönekartläggning påbörjats för att åtgärda eventuella osakliga löneskillnader mellan könen.

Tillsammans med cirka 240 andra organisationer mäts Riksantikvarieämbetet varje år i vad som kallas JÄMIX. Det är ett jämställdhetsindex som sammanfattar hur jämställdheten ser ut i den egna organisationen och gör det möjligt att jämföra med övriga medverkande organisationer. Indexet bygger på nio nyckeltal som är centrala aspekter av jämställdheten i en organisation. De nio nyckeltalen behandlar könsfördelning inom yrkesgrupper och högsta ledningen, karriärmöjligheter, lön, ohälsa, föräldraskap, arbetstider, anställningstrygghet och om det finns ett aktivt arbete med jämställdhetsplanen. Med stöd av mätningen förs en kontinuerlig dialog om utveckling och uppföljning av myndighetens interna arbete med jämställdhet och mångfald.

Tabell 33. Sjukfrånvaro

	2012	2011	2010
Total sjukfrånvaro i procent av tillgänglig arbetstid	2,7	2,6	2,5
Långtidssjukfrånvaro (60 kalenderdagar) i förhållande till total sjukfrånvaro	19,6	21,1	25,6
Kvinnors sjukfrånvaro i procent av tillgänglig arbetstid	3,4	3,3	3,1
Mäns sjukfrånvaro i procent av tillgänglig arbetstid	1,8	1,7	1,6
Sjukfrånvaro för åldersgruppen 29 eller yngre i procent av tillgänglig arbetstid	0,9	2,3	1,8
Sjukfrånvaro för åldersgruppen 30-49 i procent av tillgänglig arbetstid	2,7	2,6	2,0
Sjukfrånvaro för åldersgruppen 50 år eller äldre i procent av tillgänglig arbetstid	2,8	2,7	3,2

2012 uppgick antalet sjukfrånvarotimmar till 2,7 % av ordinarie arbetstid. Siffran för samma period 2011 var 2,6 % och 2010 2,5 %. Under det senaste året har sjukfrånvaron ökat för alla kategorier utom för åldersgruppen 29 eller yngre. Riksantikvarieämbetet har som mål att minska sjukfrånvaro bland både män och kvinnor samt att genomföra tidiga rehabiliteringsinsatser.

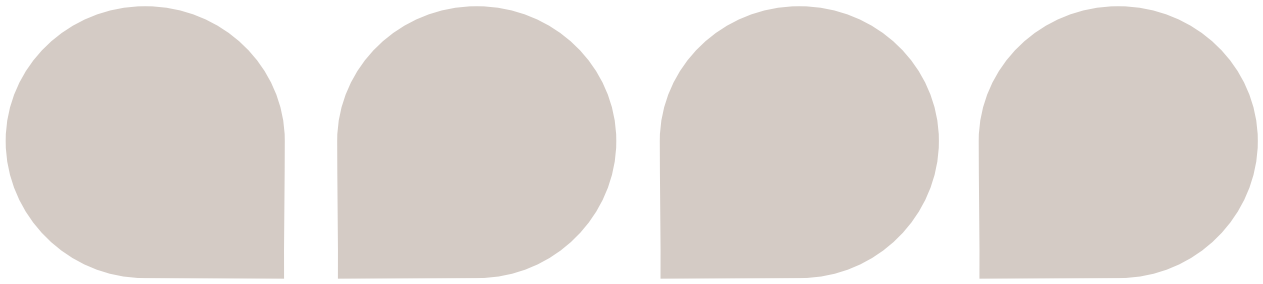
Mätningen genomförs av Nyckeltalsinstitutet. Riksantikvarieämbetet hade vid 2012 års mätning 141 poäng av maximalt 180. Organisationen med högst poäng hade 158. Medianvärdet var 125 poäng. Riksantikvarieämbetet har förhållandevis höga siffror, men årets mätning indikerar på att det finns skillnader mellan kvinnor och män avseende anställningstrygghet, långtidssjukskrivningar och karriärmöjligheter. En analys av resultatet har påbörjats.

Det är viktigt att få till en bra grund för fortsatt dialog om jämställdhet och mångfald med fokus på

verksamhetsutveckling där alla medarbetares kompetens tas till vara på bästa sätt.

Arbetsmiljö och hälsa

Överlag har Riksantikvarieämbetet etablerade rutiner för att bedriva ett systematiskt arbetsmiljöarbete. De huvudsakliga hälsobefrämjande åtgärderna är att alla medarbetare erbjuds en friskvårdstimme per vecka eller ersättning med 50 % av kostnaden för friskvårdsaktiviteter.

Lokalkostnader

Tabell 31. Hyreskostnader inklusive uppvärmning samt elkostnad och övrig skötsel av hyrda lokaler (tkr)

	2012
Lokalhyror	54 627
Elkostnad	2 170
Reparationer och underhåll	146
Övriga driftskostnader	3 263
Summa	60 206

Tabell 32. Lokalkostnader fördelade per respektive hyresvärd (tkr)

	2012
Statens Fastighetsverk	18 135
RBS nordisk Renting AB	16 963
Fastighetsbolaget Reglaget AB	7 350
Realia Fastighets AB	6 327
Väderholmen (Stockholm)	2 286
KB Platzer Forsåker 1:196 (Möndal)	1 502
Cineasten AB (Lund)	2 148
Klövern Ström AB (Linköping)	1 669
Vasakronan Uppsala City AB*	1 390
Henry Ståhl Fastigheter AB	0
Övriga	2 436
Summa	60 206

*Tidigare Fastighets AB Dombron

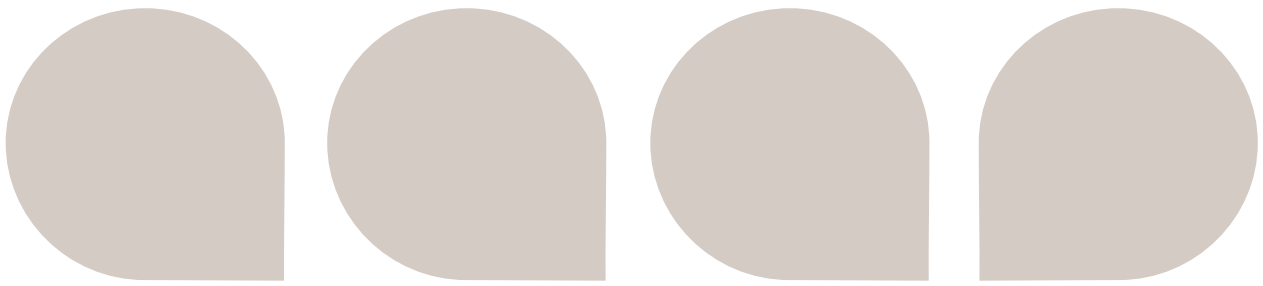
Redovisning av avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 34. Avgiftsbelagd verksamhet, utfall i tkr

Verksamhet	+/- t o m 2010	+/- 2011	Int. 2012	Kost. 2012	+/- 2012	Ack. +/- utgå. 2012
Avgiftsbelagd verksamhet med full kostnadstäckning						
Arkeologisk uppdragsverksamhet ¹⁾	-47 998	-2 940	140 936	147 820	-6 885	-57 822
Museitjänster ²⁾	-21 802	2 524	24 191	23 828	363	-18 916
Butiksförsäljning besöksmål	-341	-276	1 272	1 431	-159	-777
Summa	-70 141	-692	166 399	173 079	-6 681	-77 515

1) Den Arkeologiska uppdragsverksamheten (UV) inkluderar här även Intrasis. Intrasis särredovisades 2011 men redovisas nu som en del av UV

2) Svensk Museitjänst fördes över till Riksantikvarieämbetet den 1 januari 2010. Ackumulerat saldo per 2009-12-31, -19 661 tkr, överfördes från Riksarkivet.

Kvalitativa aspekter

Riksantikvarieämbetet har tre strategiska områden för utveckling av myndighetens roll för uppbyggnad av kunskap och insikt om kulturarvets värden.

Ha koll och veta

Mål: Vi har relevant kunskap och god överblick över tillståndet i kulturmiljön och förutsättningar för kulturarvsarbetet.

Synas och vara känd

Mål: Vår information efterfrågas och våra budskap är kända samt svarar mot dagsaktuella frågor och långsiktiga trender i samhället.

Lyssna och agera

Mål: Vi är lyhörda för andra aktörers behov, tar initiativ och samverkar för att stärka arbetet med en hållbar samhällsutveckling.

För att mäta myndighetens målgruppers uppfattning om hur dessa mål nås genomfördes hösten 2011

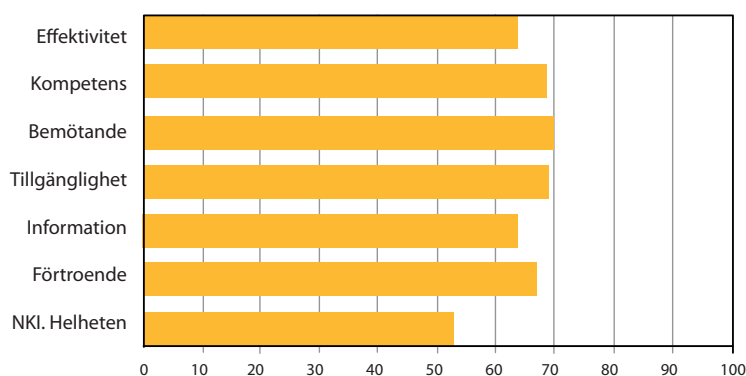
en målgruppsenkät. Målgrupperna var myndigheter, länsstyrelser, svenska kyrkan, museer, universitet och högskolor samt regioner och kommuner. Resultatet av enkäten förelåg i mars 2012. Totalt 224 kontaktpersoner besvarade enkäten. Detta motsvarar en svarsfrekvens på 54 %.

Analysen gav för att höja NKI (Nöjd-Kund-Index) är det framförallt information som behöver förbättras. Ett antal åtgärder har genomförts, bland annat har hemsidan utvecklats. Ett glädjande resultat är att vid Internetworlds ranking av webbplatser kom Riksantikvarieämbetet på delad andra plats i kategorin myndigheter. Vann gjorde Riksdagen. Regeringen, Arbetsförmedlingen och Skatteverket delade andraplatsen med Riksantikvarieämbetet.

Länk till Internetworld

<http://internetworld.idg.se/2.22675/1.487081/arets-basta-myndighetssajt>

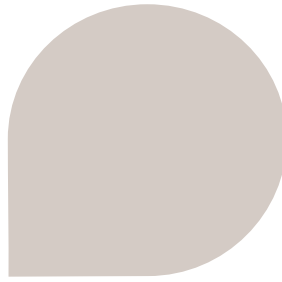
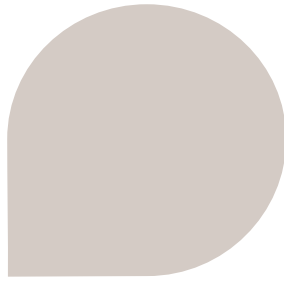
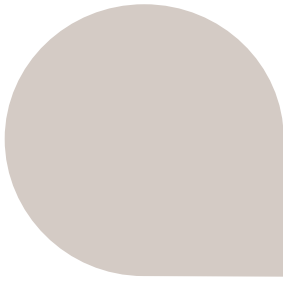
Diagram 11. Resultat av målgruppsenkät

Statistiska centralbyråns analysmodell med Nöjd-Kund-Index (NKI) är uppbyggd dels av ett mått för helheten, dels av ett antal aspekter av verksamheten. Helehetsbetyget NKI mäts med tre specifika frågor:

- Hur nöjd är du med Riksantikvarieämbetet som myndighet i sin helhet?
- Hur väl uppfyller Riksantikvarieämbetet som myndighet dina förväntningar?
- Tänk dig ett perfekt Riksantikvarie-ämbete. Hur nära eller hur långt ifrån ett sådant ideal kommer Riksantikvarieämbetet?

Tolkning av skalan: Betygsindex under 40 klassas som inte godkänt. Gränsen för nöjd går vid 55 och betygsindex 75 eller högre klassas som mycket nöjd.

Övriga uppdrag

Tabell 35. Särskilda uppdrag

Regleringsbrevets uppdrag	Redovisat
Kulturarvslyftet	2013-02-22
Unesco:s världsarvskommitté	2012-09-30
Verkställighetsföreskrifter för 2 kap. 10-33 §§ lagen (1988:50) om kulturminnen m.m.	2012-09-30
Regional tillväxt	2012-03-16
Kulturella och kreativa näringar	2012-06-01
EU:s strukturfonder	2012-06-30
EU:s ramprogram Kultur 2007	2012-06-30
Inspire	2012-10-01
Övriga regeringsuppdrag	
Utbeta riktlinjer för förenklad beredning av ärenden om statliga byggnadsminnen	2012-03-31

Riksantikvarieämbetets instruktion och redovisning av prestationer

- 1 § Riksantikvarieämbetet ansvarar för frågor om kulturmiljön och kulturarvet.
- 2 § Myndigheten ska särskilt
 1. verka för att kulturvärdena i bebyggelsen och i landskapet tas till vara samt bevaka kulturmiljöintresset vid samhällsplanering och byggande, Sid 15, tabell 3 ärenden och remisser kulturminnen Sid 51, tabell 26 höstmöte
 2. verka för ett försvarat och bevarat kulturarv samt ett hållbart samhälle med goda livsmiljöer, Sid 23, tabell 5 ärenden och remisser samhällsbyggnad Sid 51, tabell 26 höstmöte
 3. leda och samordna arbetet med att bygga upp kunskapen om kulturmiljöer, kulturminnen och kulturföremål, Sid 48, tabell 22 Platsr Sid 51, tabell 26 höstmöte

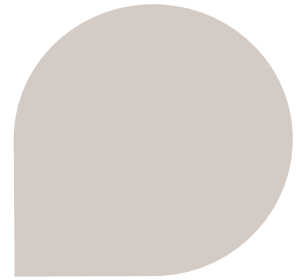
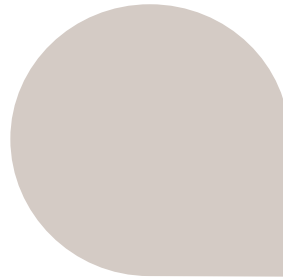
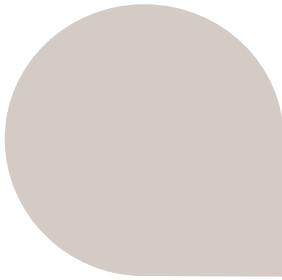
4. vårda och visa de kulturmiljöer som står under myndighetens förvaltning, Sid 42, tabell 17 + 20 besöksmålen

5. samordna frågor om konservering och vård av byggnader, föremål och annat kulturhistoriskt material, Sid 37, tabell 10 seminarier och kulturvårdsforum Sid 37, tabell 11 resultat av analysarbete

6. utföra arkeologiska undersökningar, Sid 56, tabell 29 arkeologiska utgrävningar

7. besluta om förvaltning av fornfynd, Sid 17, tabell 4 fyndfördelning och fyndinlösen

8. följa det regionala kulturmiljöarbetet samt stödja länsstyrelserna och de regionala museerna, Sid 27, tabell 6 kulturmiljövårdsanslaget Sid 23, tabell 5 ärenden och remisser byggnadsminnen

9. verka för ökad kunskap grundad på forskning och samverkan med andra, exempelvis universitet och högskolor, och förmedla kunskap inom sitt verksamhetsområde. Förordning (2009:1564).

Sid 11, tabell 2 forskning och utveckling

Sid 48, tabell 22 Platsr

Sid 51, tabell 26 höstmöte

3 § Myndigheten ska även

1. bedriva informations- och rådgivningsverksamhet samt främja utbildning om kulturmiljön, kulturminnen, kulturföremål och om vård av dessa,

Sid 51, tabell 26 höstmöte

2. verka för att resultat från forsknings- och utvecklingsverksamhet utnyttjas inom kulturvården,

Sid 11, tabell 2 forskning och utveckling

3. verka för att kulturhistorisk värdering och urval utvecklas samt att kulturmiljöer, kulturminnen och kulturföremål av särskild betydelse skyddas och vårdas,

Sid 23, tabell 5 ärenden och remisser byggnadsminnen

Sid 51, tabell 26 höstmöte

4. verka för att det finns ändamålsenliga system och metoder för arbetet med kulturmiljön och kulturarvet,

Sid 11, tabell 2 forskning och utveckling

5. följa upp och utvärdera kulturmiljöområdets styrmedel och arbetssätt,

Sid 27, tabell 6 kulturmiljövårdsanslaget

6. förvalta nationella databaser för kulturhistorisk information,

Sid 49, tabell 23 FMIS, BBR, KMB

Sid 48, tabell 22 Platsr

7. integrera ett jämställdhets-, mångfalds- och barnperspektiv samt ett internationellt och interkulturellt utbyte och samarbete. Förordning (2009:746).

Sid 42, tabell 17 + 20 besöksmålen

Beskrivning av mångfald på sid 19

4 § Utöver de uppgifter som myndigheten har enligt

1–3 §§ får den tillhandahålla varor samt åta sig att utföra undersökningar, utredningar och andra tjänster inom sitt verksamhetsområde.

Sid 56, tabell 29 arkeologisk uppdragsverksamhet

Sid 38, tabell 14 SMT

5 § Myndigheten ska verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljö kvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås, och ska vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling.

Beskrivning på s. 61 sista stycket

6 § Myndigheten har ett samlat ansvar, sektorsansvar, för handikappfrågor med anknytning till ämbetets verksamhetsområde.

Myndigheten ska inom ramen för detta ansvar vara samlande, stödjande och pådrivande i förhållande till övriga berörda parter.

Sid 42, tabell 17 + 20 besöksmålen och beskrivning på sid 43.

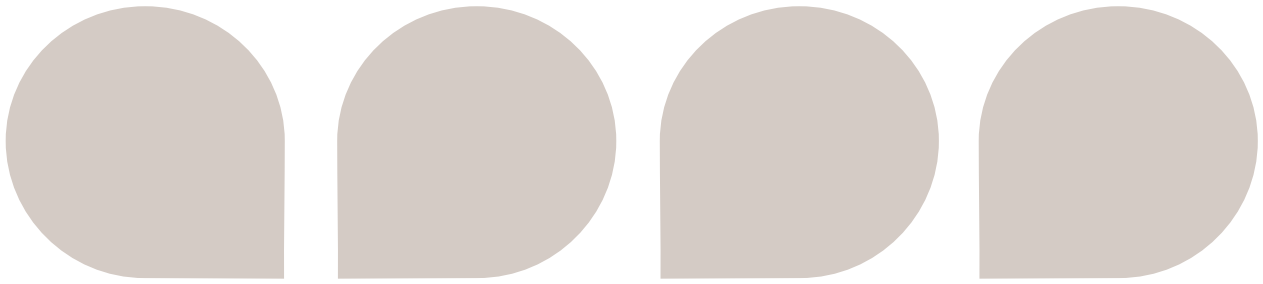
7 § Riksantikvarieämbetet ska för myndigheter och andra som förvaltar kulturarv tillhandahålla vissa museitjänster som förvaring och förebyggande föremålsvård. Förordning (2009:1564).

Sid 38, tabell 14 SMT

8 § Myndigheten ska ha ett specialbibliotek för forskning och utveckling inom områdena kulturmiljö, arkeologi, medeltidens konsthistoria och numismatik.

Myndigheten förvaltar Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademiens arkiv från tiden före den 1 juli 1975 och dess bibliotek.

Sid 50, tabell 24 + 25 bibliotek och arkiv

Transparens

Redovisning av prestationer

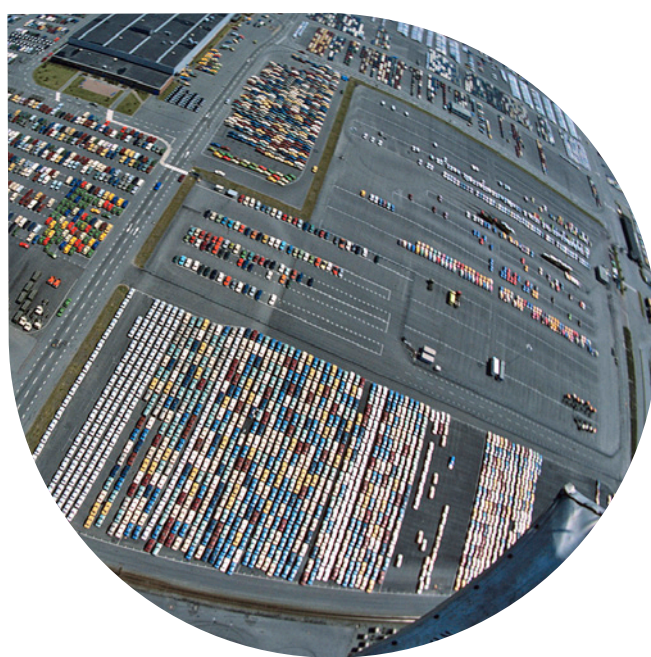
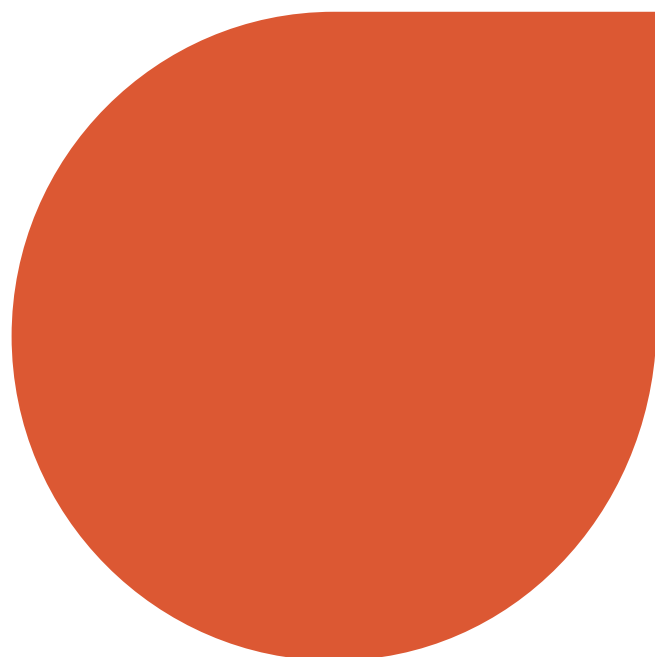
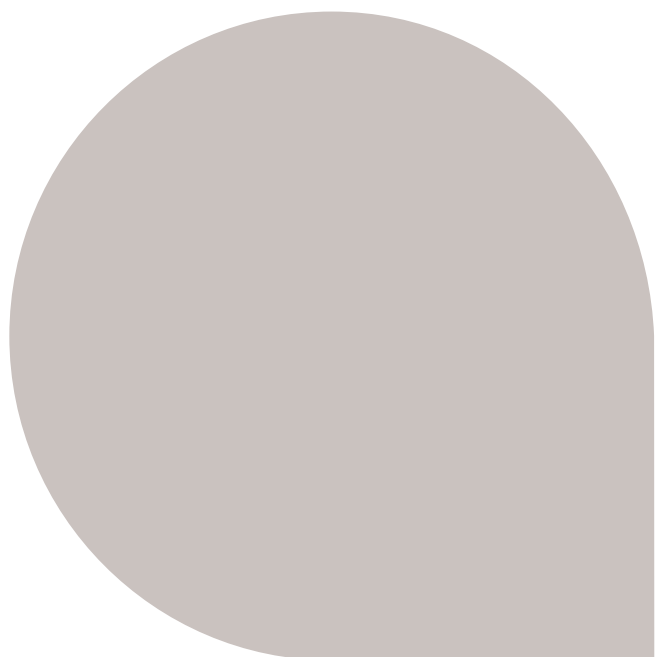
För beräkning av overheadkostnad för respektive prestation har personår använts som fördelningsnyckel. Antal personår per prestation är uppskattade. För beräkning av hyra per prestation har kostnaden fördelats utifrån faktiskt nyttjad yta.

I de fall värden för volymer och kostnader saknas beror det på att 2011 är det första året som prestationen redovisas.

De kvalitativa aspekterna av verksamhetens resultat redovisas genom bedömning av måluppfyllnad.

Finansiell redovisning

perioden januari till december 2012

Sammanställning över väsentliga uppgifter

(tkr)	2012	2011	2010	2009	2008
Låneram i Riksgäldskontoret					
- beviljad	155 000	155 000	155 000	90 000	90 000
- utnyttjad	133 350	137 310	134 789	70 659	69 300
Räntekontokredit hos Riksgäldskontoret					
- beviljad	45 000	45 000	34 380	21 830	21 830
- maximalt utnyttjad	6 593	19 851	20 588	0	0
Räntekonto hos Riksgäldskontoret					
- räntekostnader	-	6	15	-	-
- ränteintäkter	145	16	7	297	2 240
Avgiftsintäkter och andra ersättningar					
- disponerar	177 964	163 909	177 770	116 862	131 178
<i>Arkeologisk uppdragsverksamhet</i>					
- beräknade intäkter	132 000	120 000	110 000	110 000	110 000
- verkliga intäkter	140 936	125 647	144 155	100 483	108 513
Anslagskredit					
<i>Anslag 17 01 004 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet ¹⁾</i>					
- beviljad	446	442	440	427	422
- utnyttjad	-	-	-	-	-
<i>Anslag 17 07 001 Riksantikvarieämbetet</i>					
- beviljad	6 410	6 315	6 291	6 569	6 677
- utnyttjad	-	-	-	-	-
<i>Anslag 17 07 002 Bidrag till kulturmiljövård</i>					
- beviljad	7 552	7 552	7 552	7 162	7 702
- utnyttjad	-1 704	-2 366	-1 089	-937	
<i>Anslag 17 08 003 ap 3 Bidrag till regionala museer ²⁾</i>					
- beviljad	0	0	0	0	422
- utnyttjad	-	-	-	-	-239
Utgående överföringsbelopp					
17 07 001 ap 1 och 2 Riksantikvarieämbetets, förvaltningskostnader (ram)	3 479	4 302	1 764	12 493	5 421
17 07 002 ap 1 och 2 Bidrag till kulturmiljövård (ram)	-1 704	-2 366	-1 089	-938	330
17 01 005 ap 10 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet (ram)	84	278	148	0	-239
Anslag intecknade av framtida åtaganden					
17 07 001 ap 1 och 2 Riksantikvarieämbetets, förvaltningskostnader (ram)	-	-	-	-	-
17 07 002 ap 1 och 2 Bidrag till kulturmiljövård (ram)	-	-	-	-	-
17 01 004 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet (ram) 1)	-	-	-	-	-
Bemyndiganden					
Tilldelade bemyndiganden	100 000	100 000	100 000	100 000	100 000
Utestående bemyndiganden	73 277	81 696	88 951	79 488	79 390
Kapitalförändring					
Årets kapitalförändring	-8 907	-2 876	3 321	-38 291	7 509
Balanserad kapitalförändring	-66 643	-65 082	-68 391	-10 660	-31 469
Personal					
Medeltal antal anställda	419	416	437	444	481
Antal årsarbetskrafter	394	377	398	400	435
Driftkostnad per årsarbetskraft	984	959	936	877	738

¹⁾ Tidigare 17 01 005 ap 10.

²⁾ Anslagsposten har utgått sedan 2011.

Resultaträkning

(tkr)	Not	2012	2011
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag		212 406	207 833
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	1	177 964	163 908
Intäkter av bidrag	2	8 555	8 715
Finansiella intäkter	3	552	166
Summa verksamhetens intäkter		399 477	380 623
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	4	-235 893	-220 239
Kostnader för lokaler		-60 206	-59 010
Övriga driftkostnader		-91 447	-82 296
Finansiella kostnader	5	-2 336	-2 522
Avskrivningar och nedskrivningar		-18 501	-19 432
Summa verksamhetens kostnader		-408 384	-383 499
Verksamhetsutfall		-8 907	-2 876
Uppbördsverksamhet			
	6		
Intäkter av avgifter m.m. samt andra intäkter som inte disponeras av myndigheten		5 954	0
Medel som tillförts statens budget från uppbördsverksamhet		-5 954	0
Saldo uppbördsverksamhet		0	0
Transfereringar			
Medel som erhållits från statsbudgeten för finansiering av bidrag		270 661	266 900
Medel som erhållits från andra myndigheter för finansiering av bidrag		0	0
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag		0	0
Lämnade bidrag		-270 661	-266 900
Saldo transfereringar		0	0
Årets kapitalförändring			
	7		
Årets kapitalförändring		-8 907	-2 876
SUMMA ÅRETS KAPITALFÖRÄNDRING		-8 907	-2 876

Balansräkning

(tkr)	Not	2012-01-01--2012-12-31	2011-01-01--2011-12-31
TILLGÅNGAR			
Immateriella anläggningstillgångar	8		
Balanserade utgifter för utveckling		10 595	12 721
Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar		11 750	4 565
Summa Immateriella anläggningstillgångar		22 345	17 286
Materiella anläggningstillgångar			
	9		
Byggnader, mark och annan fast egendom		29 404	30 360
Förbättringsutgifter på annans fastighet		70 644	74 597
Maskiner, inventarier, installationer mm		23 374	27 772
Pågående nyanläggningar			
Summa Materiella anläggningstillgångar		123 422	132 729
Varulager mm			
Varulager och förråd		609	912
Summa Varulager m.m.		609	912
Fordringar			
Kundfordringar		19 297	17 890
Fordringar hos andra myndigheter		22 097	25 187
Övriga fordringar		660	358
Summa Fordringar		42 054	43 435
Periodavgränsningsposter			
	10		
Förutbetalda kostnader		14 753	15 382
Upplupna bidragsintäkter		974	913
Övriga upplupna intäkter		15 315	18 466
Summa Periodavgränsningsposter		31 042	34 761
Avräkning med statsverket			
	11		
Avräkning med statsverket		52	-964
Summa Avräkning med statsverket		52	-964
Kassa och bank			
	12		
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret		14 203	5 867
Kassa, postgiro och bank		5	0
Summa Kassa och bank		14 208	5 867
SUMMA TILLGÅNGAR		233 732	234 026

(tkr)	Not	2012-01-01--2012-12-31	2011-01-01--2011-12-31
KAPITAL OCH SKULDER			
Myndighetskapital	13		
Statskapital		6 844	6 818
Donationskapital		286	282
Balanserad kapitalförändring		-66 643	-65 082
Kapitalförändring enligt resultaträkningen		-8 907	-2 876
Summa Myndighetskapital		-68 419	-60 858
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	14	5 314	5 366
Övriga avsättningar		5 366	3 838
Summa Avsättningar		10 680	9 205
Skulder mm			
Lån i Riksgäldskontoret	15	133 350	137 310
Skulder till andra myndigheter		8 980	14 152
Leverantörsskulder		18 118	16 081
Övriga skulder		3 741	3 557
Summa Skulder mm		164 189	171 101
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	16	12 597	13 408
Oförbrukade bidrag		49 878	47 412
Övriga förutbetalda intäkter		64 807	53 757
Summa Periodavgränsningsposter		127 282	114 578
SUMMA KAPITAL OCH SKULDER		233 732	234 026

Ansvarsförbindelser

Myndigheten har inga utestående ansvarsförbindelser.

Anslagsredovisning

Anslag	Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enl. regleringsbrev	Omdisponerat anslagsbelopp	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överföringsbelopp
<i>UO 14 01 004 ap 2</i> Lönebidrag och samhall m.m.	0	73 800			73 800	-4 826	68 974
<i>UO 17 01 004 ap 10</i> Forsknings och utvecklingsinsatser inom kulturområdet (ram)	278	14 858			15 136	-15 052	84
<i>UO 17 07 001 ap 1</i> Riksantikvarieämbetet, förvaltningskostnader (ram)	4 302	203 969			208 271	-205 058	3 213
<i>UO 17 07 001 ap 2</i> Kulturarvs-IT (ram)	339	9 688		-339	9 688	-9 422	266
<i>UO 17 07 002 ap 1</i> Bidrag till kulturmiljövård (ram)	-2 402	245 718			243 316	-245 070	-1 755
<i>UO 17 07 002 ap 2</i> Bidrag till arbetslivsmuséer (ram)	36	6 000		-36	6 000	-5 949	51
Summa	2 553	554 033	0	-375	556 211	-485 377	70 833

Redovisning mot inkomsttitel

Inkomsttitel	Beräknat belopp	Inkomster
3312 Övriga inkomster av försäld egendom	-	-5 954

Redovisning av beställningsbemyndiganden i årsredovisningen

Anslag	Tilldelat bemyndigande (ram)	Ingående åtaganden	Utestående åtaganden	Utestående åtaganden fördelning per år		
				2013	2014	2015
UO 17 07 002 ap 1 Bidrag till kulturmiljövård	100 000	81 697	73 277	63 167	7 441	2 669

Villkor för anslag

Anslag	Finansiellt villkor	Utfall
<i>UO 17 07 001 Riksantikvarieämbetet (ram) ap 1 Riksantikvarieämbetet förvaltningskostnader</i>		
Bidrag till organisationer inom kulturmiljövårdens område, högst	4 500	4 500
<i>UO 17 07 002 Bidrag till kulturmiljövård (ram) ap 1 Bidrag till kulturmiljövård</i>		
Bidrag till kulturmiljövård enligt 2–5, 7,8 och 13 §§ enl förordning (2010:1121) om bidrag till förvaltning av kulturmiljöer	-	205 512
Regionala och kommunala kunskapsunderlag i enlighet med 9 § bidragsförordningen enligt ovan, högst	25 000	24 379
Licensavgifter för digital fornminnesinformation	1 000	550
Arkeologiska undersökningskostnader i samband med bostadsbyggande enl 10 § bidragsförordningen, högst	15 000	1 029
Ersättning enl 3 kap 10§ lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.	-	0
Bidrag enl 2 kap 14 § samt 2 kap 7, 8 och 15 §§ lagen (1988:950)	-	5 455
Konserveringsinsatser	4 000	3 925
Intrångsersättning får betalas ut vid beslut om kulturresevat	-	250
Projektet Hus med historia	10 000	9 992
varav samordning Sveriges Hembygdsförbund, högst	1 500	1 500
Förvaltning och utveckling av K-samsök	2 500	2 338
<i>UO 14 01 004 Lönebidrag och samhäll m.m. (ram) ap 2 Kulturarvslyftet</i>		
Bidrag enligt förordningen (2011:1560) om statsbidrag till kostnader för verksamheten Kulturarvslyftet	-	3 026
Varav projekt som anordnas av Riksantikvarieämbetet	5 000	114
Administration av Kulturarvslyftet	1 800	1 800

Tilläggsupplysningar och noter

Kommentarer till noter

Belopp redovisas i tkr där ej annat anges.

Redovisnings- och värderingsprinciper

Årsredovisningen är upprättad efter den uppställning som anges i förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

Brytdag för löpande redovisningen har varit den 4 januari 2013.

Fordringar har upptagits till belopp som efter individuell prövning beräknas bli betalda. I de fall faktura eller motsvarande inkommit efter fastställd brytdag eller där fordrings- eller skuldbeloppet ej är känt vid brytdagen, redovisas beloppen som periodavgränsningsposter. Som periodavgränsningsposter har belopp över 20 tkr bokförts. Skulderna har tagits upp till det nominella värdet på bokslutsdagen.

Lagret består av souvenirer och böcker. Lagren av souvenirer har värderats till beräknat inköpsvärde för kuranta varor. Lagren av egenproducerade böcker har värderats till beräknat försäljningsvärde för kuranta böcker.

Materiella och immateriella anskaffningar med en beräknad ekonomisk livslängd om minst tre år och ett anskaffningsvärde på minst 20 tkr, eller immateriella anläggningstillgångar till ett värde av minst 100 tkr, har redovisats som anläggningstillgångar. På anskaffningsvärdet har linjär avskrivning gjorts utifrån den bedömda ekonomiska livslängden.

Under 2012 har en anläggningstillgång omklassificerats från anläggningssgrupp Övriga inventarier till anläggningssgrupp Konst och andra ej avskrivningsbara inventarier. Jämförelsetalen i not för 2011 har justerats för att underlätta jämförelsen mellan åren.

Följande avskrivningstider tillämpas

Balanserad utveckling, rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar	3–5 år
Byggnader, mark och annan fast egendom	20–40 år
Förbättringsutgifter på annans fastighet	3–10 år
Förbättringsutgifter på annans fastighet, SMT	3–30 år
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	3–7 år

Övriga upplysningar

Uppgift om de anställdas frånvaro på grund av sjukdom under räkenskapsåret redovisas i resultatredovisningen.

Uppgifter om insynsråd och ledande befattningshavare enligt FÅB 7 kap2§

Ledning	
<i>Ersättning utbetald under år 2012</i>	
Lars Amréus	886
Knut Weibull	946
Inger Liliequist	270
Ledamöter i insynsrådet	
<i>Ersättningen fördelas enligt följande</i>	
Ulf Boman	5
Sara Haag	3
Henrik Larsson	5
Karin O'Connor	5
Summa	17

Styrelseuppdrag 2012

Ulf Boman	Boman Wiking Konsultation AB
Sara Haag	Sara Haag AB
Henrik Larsson	Hummelbos Byggnadsvård AB Buttle Kalk AB Insamlingsstiftelsen Södra Råda Gamla Kyrkplats
Karin O'Connor	Telge Energi AB SOS Barnbyar Corporate Crativity AB Jumperfabriken AB
Inger Liliequist	Stiftelsen för föremålsvård i Kiruna t.o.m 120229 Grönsöo Kulturhistoriska stiftelse
Lars Amréus	Stiftelsen för föremålsvård i Kiruna fr.o.m 120301 Insynsrådet för Länsstyrelsen Gotland

Riksantikvarieämbetet har under 2012 överskridit beloppsgränsen för direktupphandling, enligt lagen (2007-1091) om offentlig upphandling, från nio leverantörer till ett belopp om drygt 19 mnkr. Under året har en rättsutredning genomförts för att bedöma om det finns skäl att inte upphandla underkonsulter i samband med KML-undersökningar (dokument-ID REDO-2012-29). Slutsatsen är att det endast i undantagsfall kan hävdas att dessa tjänster kan ses som forsknings- och utvecklingstjänster i den mening att de är undantagna från upphandlingskyldigheten. Arbete fortgår med att införa e-beställningar och i samband med detta utse ansvariga beställare inom myndighetens vanligaste inköpsområden. Under året har två utbildningar genomförts inom inköpsområdet.

Myndigheten har under året fattat beslut om omstrukturering inom den arkeologiska uppdragsverksamheten. Avsättning av omställningslöner har gjorts som återfinns i balansräkningen. Poster i resultaträkningen som berörs är personalkostnader. Kostnaderna för omställningsåtgärderna har således belastat årets resultat för den arkeologiska uppdragsverksamheten.

Noter till resultaträkningen

Not 1 Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2012	2011
Avgiftsbelagd verksamhet		
Arkeologiska undersökningar	140 653	125 607
Övrig avgiftsbelagd verksamhet		
Svensk Museitjänst	24 191	23 273
Entrémedel	2 782	3 080
Konserveringsavgifter	28	3
Transportavgifter	51	51
Butiksförsäljning vid besöksmål	1 272	1 304
Övriga avgifter avgiftsbelagd verksamhet	66	20
Intäkter av avgifter enligt avgiftsförordningen (1992:191) - enligt 4§		
Publikationer	44	221
Konferenser/kurser	684	1 481
Hysesintäkter	3 040	2 094
Resurssamodning	4 939	4 295
Övrigt	84	862
-enligt 15§		
Fotostatkopior	23	35
Andra ersättningar		
Andra ersättningar	109	1 582
<i>Summa</i>	<i>177 964</i>	<i>163 908</i>

Intäkter av avgifter och andra ersättningar har ökat relativt 2011. Förklaringen är främst att intäkterna för den arkeologiska uppdragsverksamheten har ökat. Intrasis utgjorde 2011 ett eget avgiftsområde men ingår 2012 återigen i den arkeologiska uppdragsverksamheten. För att öka jämförbarheten har beloppen för 2011 justerats.

Not 2 Intäkter av bidrag	2012	2011
Statliga myndigheter	764	494
Mellanstatliga organ (EU projekt)	89	282
Icke statliga bidrag	7 702	7 939
<i>Summa intäkter av bidrag</i>	<i>8 555</i>	<i>8 715</i>

Inga sponsringsintäkter har mottagits under året

Not 3 Finansiella intäkter	2012	2011
Ränteintäkter räntkonto hos RGK	145	16
Övriga finansiella intäkter	407	150
<i>Summa finansiella intäkter</i>	<i>552</i>	<i>166</i>

De ökade finansiella intäkterna kan hänföras till retroaktiv ränta som erhållits från Statens pensionsverk.

Not 4 Kostnader för personal	2012	2011
Lönekostnader exkl arbetsgivaravgifter, pensionspremier m.m.	155 594	148 357
Övrigt	80 299	71 882
<i>Totalt lönekostnader</i>	<i>235 893</i>	<i>220 239</i>

Not 5 Finansiella kostnader	2012	2011
Räntekostnader räntekonto hos RGK	0	6
Räntekostnader lån hos RGK	1 970	2 477
Övriga finansiella kostnader	366	39
<i>Summa finansiella kostnader</i>	<i>2 336</i>	<i>2 522</i>

Not 6 Uppbördsverksamhet	2012	2011
Intäkter av avgifter m.m. som inte disp av myndigheten	5 954	0
Medel som tillförts statens budget för uppbördsverksamhet	-5 954	0
<i>Saldo uppbördsverksamhet</i>	<i>0</i>	<i>0</i>

Beloppet avser en försäljningsintäkt för en fastighet. Intäkten har rapporterats mot inkomsttitel.

Not 7 Årets kapitalförändring	2012	2011
Avskrivning av invärderad anläggningstillgång	-871	-871
Avskrivning av tidigare anslagsfinansierade tillgångar	-1 360	-1 319
Resultat av arkeologisk uppdragsverksamhet	-6 885	-3 371
Resultat Intrasis	-	431
Resultat av butiksförsäljning besöksmål	-159	-276
Resultat Svensk Museitjänst	362	2 524
Avsättning ränta donationskapital	5	6
<i>Årets kapitalförändring</i>	<i>-8 907</i>	<i>-2 876</i>

Noter till balansräkningen

Not 8 Immateriella anläggningstillgångar	2012-12-31	2011-12-31
Balanserade utgifter för utveckling		
IB anskaffningsvärde	37 883	35 931
Årets anskaffningar	1 714	2 034
Årets utrangeringar	-1 672	-82
Anskaffningsvärde UB	37 925	37 883
IB ack avskrivningar	-25 162	-21 533
Årets avskrivningar	-3 839	-3 711
Årets utrangeringar	1 672	82
Ack avskrivningar UB	-27 330	-25 162
Bokfört värde balanserade utgifter för utveckling	10 595	12 721
Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar		
IB anskaffningsvärde	16 692	14 897
Årets anskaffningar	10 043	1 795
Anskaffat tidigare år som aktiverats under året	-1 113	0
Korrigerig av anskaffningsvärde	-389	0
Årets utrangeringar	-63	0
Anskaffningsvärde UB	25 170	16 692
IB ack avskrivningar	-12 128	-9 628
Årets avskrivningar	-1 355	-2 500
Årets nedskrivningar	63	0
Ack avskrivningar UB	-13 420	-12 128
Bokfört värde rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar	11 750	4 564
<i>Summa immateriella anläggningstillgångar</i>	<i>22 345</i>	<i>17 286</i>

Not 9 Materiella anläggningstillgångar	2012-12-31	2011-12-31
Byggnader, mark och annan fast egendom		
IB anskaffningsvärde	60 064	58 935
Årets anskaffningar	1 660	1 129
Anskaffat tidigare år som aktiverats under året	-260	0
Anskaffningsvärde UB	61 465	60 064
IB ack avskrivningar	-29 705	-27 348
Årets avskrivningar	-2 356	-2 356
Ack avskrivningar UB	-32 061	-29 705
<i>Summa byggnader, mark och annan fast egendom</i>	<i>29 404</i>	<i>30 360</i>

Riksantikvarieämbetet ansvarar för ca 150 fastigheter och ett 70-tal kulturmiljöer. Fastighetsbeståndet består av ruiner, runstenar, forngravar och kyrkor mm. Det finns fastigheter som inte är upptagna i balansräkningen som saknar anskaffningsvärde. Något krav på invärdering av tillgångar som anskaffats tidigare än 2003 finns inte. Riksantikvarieämbetet har därför inte invärderat dessa tillgångar vilka följaktligen inte har något värde i bokföringen. Fastigheternas taxeringsvärde uppgår till 6 506 tkr.

Förbättringsutgifter på annans fastighet

IB anskaffningsvärde	85 109	80 219
Årets anskaffningar	336	4 889
Årets utrangeringar	-5	0
Anskaffningsvärde UB	85 440	85 108
IB ack avskrivningar	-10 512	-6 671
Årets avskrivningar	-4 288	-3 841
Årets utrangeringar	5	0
Ack avskrivningar UB	-14 795	-10 512
<i>Bokfört värde förbättringsutgifter på annans fastighet</i>	<i>70 644</i>	<i>74 597</i>

Maskiner, inventarier, installationer m.m.

IB anskaffningsvärde	93 470	102 034
Årets anskaffningar	2 267	3 019
Årets utrangeringar	-3 022	-11 583
Anskaffningsvärde UB	92 715	93 470
IB ack avskrivningar	-65 877	-70 350
Årets avskrivningar	-6 663	-7 023
Årets utrangeringar	3 019	11 496
Ack avskrivningar UB	-69 521	-65 877
<i>Bokfört värde maskiner, inventarier, installationer m.m.</i>	<i>23 194</i>	<i>27 593</i>

Konst och andra ej avskrivningsbara tillgångar

IB anskaffningsvärde	180	806
Årets anskaffning	0	50
Avslutade inlösensärenden	0	-676
Anskaffningsvärde UB	180	180
<i>Bokfört värde</i>	<i>180</i>	<i>180</i>
<i>Summa materiella anläggningstillgångar</i>	<i>123 422</i>	<i>132 729</i>

En anläggningstillgång har tidigare felaktigt legat i anläggningsgruppen övriga inventarier. Detta har korrigerats under året och anläggningen har flyttats till anläggningsgruppen konst och andra avskrivningsbara inventarier. För att underlätta jämförelse mellan åren har även siffrorna för 2011 korrigerats.

Not 10 Periodavgränsningsposter – fordringar**2012-12-31****2011-12-31**

Förutbetalda kostnader		
Hyreskostnader	13 039	13 435
Övriga förutbetalda kostnader	1 714	1 947
<i>Summa</i>	<i>14 753</i>	<i>15 382</i>
Upplupna bidragsintäkter		
Fordringar projekt RAÄ exkl. UV	974	913
<i>Summa</i>	<i>974</i>	<i>913</i>
Upplupna intäkter		
Projektfordringar UV	14 992	18 418
Övriga upplupna intäkter	323	48
<i>Summa</i>	<i>15 315</i>	<i>18 466</i>
<i>Summa periodavgränsningsposter – fordringar</i>	<i>31 042</i>	<i>34 761</i>

Not 11 Avräkning med statsverket	2012-12-31	2011-12-31
Uppbörd		
Ingående balans	0	0
Redovisat mot inkomsttitel	-5 954	0
Uppbördsmedel som betalats till icke räntebärande flöde	5 954	0
<i>Skulder avseende uppbörd</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Anslag i icke räntebärande flöde		
Ingående balans	630	1 772
Redovisat mot anslag (bidrag)	255 846	253 625
Medel hänförliga till transfereringar mm som betalats från icke räntebärande flöde (utbetalningar)	-254 788	-254 767
<i>Fordringar avseende anslag i icke räntebärande flöde</i>	<i>1 688</i>	<i>630</i>
Anslag i räntebärande flöde		
Ingående balans	-4 919	-1 912
Redovisat mot anslag utgifter	229 532	222 226
Anslagsmedel som tillförs räntekonto	-228 515	-225 233
Återbetalning av anslagsmedel	339	0
<i>Skulder avseende anslag i räntebärande flöde</i>	<i>-3 563</i>	<i>-4 919</i>
Fordran avseende semesterlöneskuld som inte redovisats mot anslag		
Ingående balans	3 325	4 443
Redovisat under året enligt undantagsregeln	-965	-1 118
<i>Fordran av semesterlöneskuld som inte redovisats mot anslag</i>	<i>2 360</i>	<i>3 325</i>
Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto i Riksbanken		
Ingående balans	0	0
Inbetalningar i icke räntebärande flöde	7 080	537
Utbetalningar i icke räntebärande flöde	-256 345	-255 304
Betalningar hänförliga till anslag och inkomsttitlar	248 833	254 767
<i>Saldo</i>	<i>-432</i>	<i>0</i>
Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto i Riksbanken	-432	0
<i>Totalt avräkning med statsverket</i>	<i>52</i>	<i>-964</i>

Not 12 Kassa och bank	2012-12-31	2011-12-31
Behållning på Räntekonto	14 203	5 867
Kassa Bank	5	0
<i>Summa</i>	<i>14 208</i>	<i>5 867</i>

Den ökade behållningen på räntekontot förklaras av att avistalån för anläggningstillgångar justerades med felaktigt belopp i december. Dessutom gjordes, i december, insättning på räntekontot av en donation som Riksantikvarieämbetet mottagit.

Not 13 Myndighetskapital	2012-12-31	2011-12-31
Statskapital		
Kulturtillgångar	180	50
Anslagsfinansierade anläggningar IB	6 768	6 768
Avskrivningar från föregående år	-1 319	0
Nyanskaffade under året	1 216	0
<i>Summa</i>	<i>6 844</i>	<i>6 818</i>

Donationskapital

Donationskapital IB	282	282
Kapitalför föreg år ränta	4	0
<i>UB Donationskapital</i>	<i>286</i>	<i>282</i>

Balanserad kapitalförändring

Kapitalförändring enligt resultaträkning föregående år	-1 561	3 321
Balanserad kapitalförändring föregående år	-65 082	-68 391
Justering donationskapital	0	-12
<i>Summa</i>	<i>-66 643</i>	<i>-65 082</i>
<i>Årets kapitalförändring</i>	<i>-8 907</i>	<i>-2 876</i>
<i>Summa myndighetskapital</i>	<i>-68 419</i>	<i>-60 858</i>

2011 års kapitalförändring har 2012 disponerats enligt följande: -1 319 tkr har förts mot statskapital avseende avskrivningar av anslagsfinansierade anläggningstillgångar, 4 tkr har förts mot donationskapital avseende ränta som ska tillföras donationskapitalet och resterande, -1 562 tkr, som avser utfall i avgiftsfinansierade verksamheter samt avskrivning av invärderade anläggningstillgångar har förts mot den balanserade kapitalförändringen. Anslagsfinansierade anläggningstillgångar utgörs av informationssystemen Platsr, K-samsök och Kringla vilka har finansierats med anslag 7:2, ap 3.

Not 14 Avsättningar**2012-12-31****2011-12-31****Avsättningar för pensioner**

Ingående avsättning	5 366	8 647
Årets pensionskostnad	2 422	-406
Årets pensionsutbetalningar	-2 474	-2 875
Utgående avsättning	5 314	5 366
- varav särskild löneskatt	1 038	1 048

Övriga avsättningar

Avsättning lönekostnader avseende personal i omställning		
- årets förändring	2 107	-2 177
- utgående balans	2 176	70
Engångspremier särskild pensionsersättning		
- årets förändring	-313	-2 890
- utgående balans	0	313
Avsättning för särskild kompetensutveckling		
Ingående balans	3 455	3 473
- årets förändring	-265	-18
- utgående balans	3 190	3 455
<i>Summa</i>	<i>5 366</i>	<i>3 838</i>
<i>Summa avsättningar</i>	<i>10 680</i>	<i>9 205</i>

Not 15 Skulder m.m.

2012-12-31

2011-12-31

Lån i Riksgäldskontoret

Låneram enligt 20§ lag (1996:1059)
om statsbudgeten

155 000

155 000

Ingående skuld

137 310

134 789

Upptagna lån under året

11 893

19 652

Amorteringar

-15 854

-17 131

*Utgående låneskuld**133 350**137 310*

Räntekontokredit i riksgäldskontoret

Beviljad kreditram

45 000

45 000

*Utgående skuld**0**0*

Skulder till andra myndigheter

Leverantörsskuld statliga

3 015

8 407

Övriga skulder, statliga

5 964

5 746

*Summa statliga skulder**8 980**14 152**Leverantörsskuld övriga**18 118**16 081**Övriga skulder**3 741**3 557**Summa skulder m.m.**164 189**171 101*

Lånet vid Riksgäldskontoret skulle vid bokslutstidpunkten varit 126 708 tkr. Vid låneupptag i december justerades lånebeloppet med fel belopp. Felet har korrigerats i februari 2013.

Not 16 Periodavgränsningsposter – skulder

2012-12-31

2011-12-31

Upplupna kostnader

Upplupna semesterlöner inkl sociala avgifter

11 612

10 876

Upplupna löner inkl sociala avgifter

414

1 767

Upplupna bidrag

0

387

Övrigt

571

378

*Summa**12 597**13 408*

Oförbrukade bidrag

Oförbrukade bidrag statliga

40 420

38 464

Oförbrukade bidrag utomstatliga

9 458

8 184

Donationer

0

764

*Summa**49 878**47 412***Övriga förutbetalda intäkter**

Förutbetalda intäkter UV:s projekt övriga projekt

14 556

15 776

Förutbetalda intäkter UV:s projekt statl projekt

44 281

31 693

Befarade projektunderskott UV

680

1 140

Förutbetalda hyresintäkter statliga

3 106

3 020

Förutbetalda hyresintäkter utomstatliga

2 183

2 129

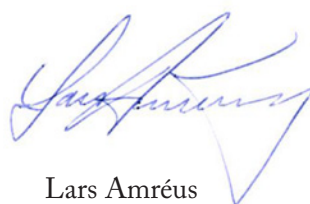
*Summa**64 807**53 757**Summa periodavgränsningsposter – skulder**127 282**114 578*

Periodavgränsningsposterna har ökat något jämfört med 2011. Ökningen beror främst på förutbetalda intäkter i den arkeologiska uppdragsverksamheten (UV) som är en följd av en högre grad av förskott från uppdragsgivare för bl.a. utgrävningar i Motala. Under 2012 har Riksantikvarieämbetet mottagit en donation från Gunvor Erikssons dödsbo. Det donerade beloppet uppgick till 3 409 tkr och ska användas till vård av medeltida kyrkor.

Jag bedömer att Riksantikvarieämbetet genom att genomföra de prestationer som redovisas i huvudsak har nått målen för 2012.

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Stockholm 2013-02-21

Lars Amréus
Riksantikvarie